

**National Library of Thailand
Bangkok, 2002**

All rights reserved.

**No part of this CD may be reproduced,
stored in a retrieval system or transmitted in any form
or by any means, without prior permission from
the National Library of Thailand**

หอสมุดแห่งชาติ ขอสงวนสิทธิ์

ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด ที่ปรากฏอยู่ใน CD นี้

ไปทำการคัดลอก หรือวิธีการอื่นใดเพื่อจำหน่าย จ่ายแจก

ก่อนได้รับอนุญาต

หนังสือ

ประถม ก กา แจก ลูก อักษร

กรมราชเลขาณการ

ELEMENTARY
TABLES & LESSONS,
IN THE SIAMESE LANGUAGE,

PREPARED

BY MRS. E. E. BRADLEY,

REVISED & ENLARGED

By **D. B. BRADLEY:**

THE 4th Edition, 1000 COPIES.

BANGKOK;

A. M. A. PRESS.

1860

ตีพิมพ์ใหม่,
ที่ริม บ่อม ปาก คลอง บาง คลอง,
เมื่อ จุลศักราช พ้น สอง ร้อย ยี่สิบ สอง ปี ออก โทศก,
ใต้ ตีพิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ.

เมื่อ ครู จะ สอน กุล บุตร ให้เล่า เวียน หนังสือ ประถม ก ข ก กา นี้, พึง ให้ กุล
บุตร อื่น จะ เวียน นั้น, ให้ เล่า ตั้ง แต่ ก ข ไป ตาม บัน ทัด จน ตลอด แล้ว. อีก
อย่าง หนึ่ง ให้ เล่า ตาม ทำเนียบ อังกฤษ นั้น, ให้ เล่า ขวาง บัน ทัด ลง มา จน ตลอด
แล้ว, ข้าพเจ้า เห็น ว่า เด็ก ผู้ นั้น, จะ รู้ ง่าย เรว ด้วย, ประกอบ ด้วย ประโยชน์ เปน
อัน มาก แล.

อนึ่ง เรา ผู้ เปน เจ้า ของ หนังสือ นี้, คิด เห็น ว่า, บาง คน ฝ่าย ไทย จะ ปรากฏ รู้ ว่า
อังกฤษ จะ ใช้ ตัว อักษร อะไร เมื่อ จะ เขียน ประถม ก กา นี้, แล ฝ่าย อังกฤษ จะ ปรากฏ
รู้ ด้วย บ้าง, เรา จึง จัด แจก ให้ มี อย่าง ที่ หัก หน้า แล ที่ ข้าง หมาย ทุก หน้า, ภา ที่
จะ สังเกต รู้ ได้, สม ความ ปรากฏ นั้น.

See an explanation of the diacritical marks employed in Romanizing the Siamese
language, on page

หน้า คั่น หงสอ ประถม.

ក ខ ក គ.

THE ALPHABET.

Kaw K'aw K'aw K'aw K'aw K'haw Ngaw Chaw Ch'aw Ch'aw Saw Ch'haw Yaw Daw

ဂ ဂ ဂ က က မ္မ ခ ခ ဒ ဖ ဖ သ ပျ ပျ

Taw T'áw T'aw Thaw Naw Daw Taw T'áw T'aw Thaw Naw Baw Paw P'áw F'áw

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

P'aw Faw P'aw Maw Yaw Raw Lay Waw S'aw-k'aw S'aw-baw S'aw H'aw Law Aw Haw.

พ ฟ ภ ม ย ว ฌ ศ ห ฬ ท พื อ ฮ

VOWEL SYMBOLS.

aw a ă ee ū ū ö oo ë aa ei ei o ow äm ä

ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ ආ

1st. TABLE.

1st. TABLE.
kaw ka, kī kee, kū' ku, kōō koo, kē kaa, kei kei, ko kow, kām kā

[illegible]

[illegible]

READING LESSON 1.

- ✽ ก ข แล ก ก ให้ อยู่ จำ ไว้ ที่
ทำ แต่ ก ก นี้ มี ได้ มี อะไร ค่ะ
- ✽ ใคร ๆ ให้ อยู่ เล่า ก ก จำ ไว้ นะ
ให้ ตี มี ฆณะ จำ ได้ จะ ให้ ต่อ ไป
- ✽ แม่ ไก่ อยู่ ใน กระ กว้าง ๆ มา สี่ ห้า โย
อ แม่ ก ก มา ไส้ อ แม่ ไก่ ไส้ ตี ก
- ✽ หมา ไก่ อยู่ ได้ เท่า หมู ใน เล้า แล ตู หมา
ปู แสม แล ปู เถ กะ ปู มี ปู ทะเล
- ✽ เต่า แล เต่า ดำ อยู่ ใน น้ำ กะ ทะ เชื้อ
ปลา อยู่ ทะเล ปลา ชี เหว ไม่ สู้ ตี
- ✽ ชื้อ เต่า เบา ราคา ปลา ชี ค่า ใช้ ผู้ ตี
ก ก ว่า เท่า นี้ ตู ต่อ ไป มี ใน ก ก

จบ เรื่อง ก ก แล

~ หัน นะ ก ก	ใช้ อย่าง กัง
' ไม่ เอก	ใช้ อย่าง กัง
~ ไม่ โท	ใช้ อย่าง กัง
+ ก กะ บาท	ใช้ อย่าง เก้ง
~ ทิน ๆ นาม	ใช้ อย่าง สงฆ์
๘ เลก แปร	ใช้ อย่าง กี่
๙ เลก เจ็ด	ใช้ อย่าง เจ็ด

2nd. TABLE.

[illegible]

[illegible]

mòk	mák	mik	mòek	mùk	móók	mèk	màak	mòk	màwk	mòòak	mèàak	mùak	mòk
mòk	มก	มิก	ม่ก	มุ่ก	มูก	เมก	แมก	โมก	มอก	มวก	เมียก	เมือก	เมือก
yòk	ยก	ยิก	ย่ก	ยูก	ยุก	เยก	แยก	โยก	ยอก	ยวก	เยียก	เยือก	เย็ก
ròk	รก	ริก	ร่ก	รุก	รูก	เรก	แวก	วอก	วอก	ววก	เวียก	เวือก	เว็ก
lòk	ลก	ลิก	ล่ก	ลูก	ลูก	เลก	แลก	โลก	ลอก	ลวก	เลียก	เลือก	เล็ก
wòk	วก	วิก	ว่ก	วก	วูก	เวก	แวก	วอก	วอก	ววก	เวียก	เวือก	เว็ก
sòk	ศก	ศิก	ศ่ก	ศูก	ศูก	เศก	เศก	โสก	ศอก	ศวก	เศียก	เศือก	เศ็ก
sòk	ษก	ษิก	ษ่ก	ษูก	ษูก	ษก	ษก	โสก	ษอก	ษวก	ษียก	ษือก	ษ็ก
sòk	สก	สิก	ส่ก	สูก	สูก	เสก	เสก	โสก	สอก	สวก	เสียก	เสือก	เส็ก
hòk	hk	หิก	ห่ก	หูก	หูก	hek	hek	โhek	หอก	หวก	เหียก	เหือก	เห็ก
lòk	ฟก	ฟิก	ฟ่ก	ฟูก	ฟูก	เฟก	แฟก	โฟก	ฟอก	ฟวก	เฟียก	เฟือก	เฟ็ก
òk	อก	อิก	อ่ก	อูก	อูก	เอก	เอก	โอก	อก	อวก	เอียก	เอือก	เอ็ก
hòk	ชก	ชิก	ช่ก	ชูก	ชูก	เชก	แชก	โชก	ชอก	ชวก	เชียก	เชือก	เช็ก

READING LESSON 11.

- ✽ ที่นี้ จะว่า กาก มีชื่อ นกกระเจอก เล็ก
 ว่าให้ ถูก ลูก เต็ก ๆ อย่าง โยยก เขยก อุ้ม่า นึก
- ✽ นก แสก นก กระสา แกรง ๆ มาเพลา คึก
 น้ำ มาก แล น้ำ ฤก แล น้ำ หมึก แล น้ำ ทมก
- ✽ ปลา อุก ปลา ตุก ตัก แล ปัก หลัก แล ครก สาก
 ชัก เส้า เอา เขือก งาก จะ ผูก จาก ให้ จัก ทอก
- ✽ ปลุก กัไว้ ธอ หุก ลูก มะตุก ลูก มะกอก
 ไม้ แทก ให้ ใส ปลอก ไม้ กระบอก แล ทอก บุก
- ✽ ชี ครอก ทอก โคก ลัก มีโรค นึก มึก แทก จุก
 รักษา ให้ เบา หุกชี ได้ มี สุข สนุก นึก
- ✽ นก มีปาก แล มีปีก ผ่านไม้ ชัก ให้ แทก หัก
 ไป ประ พก ที่ รักษา ได้ รั จัก ทัก เวียก แชก
- ✽ เต็ก ๆ ตุกระจก อย่าง ให้ ตก มึก จัก แทก
 ปลุก เขือก ผัก ถาก หลัก แกรง หลัก คา แผล อย่าง ให้ ภา
- ✽ เข้ เปลือก แล เข้ สุก เลือก ปลา ตุก ทำ ห่อ หมก
 ทำ ธอ ต้ม ตี ชก ถูก สอก อก หก ถลา
- ✽ ตุลา ลูก ทารก นี แล กก กระ ก ก
 จำไว้ ให้ อุ้ม่า ที่นี้ หน้า จะ ว่า กง
- จบ เรื่อง นก แล

3rd TABLE

[illegible]

[illegible]

[illegible]

READING LESSON III.

- * เรื่อง กง ตู จง แจ่ ลูก มะแวง แทะ พัก ทอ
 ลูก คำสั่ง แล หนึ่ง สอง ไม้ กระบอง แล กระบุง
 * กระบอง ไร่ อ่าง ไห ทอ แทะ ใหญ่ ไล่ ได้ กุญ
 ยง หนัก ต้อง กาง มั่ง ไป เมือง กรุง รุ่ง รุ่ง นี้
 * หลัง โกง หนึ่ง ย่อง ของ เรียบ-พวก พอง แล หนึ่ง พื
 บึง บาง คลอง กว้าง วิ เรียกว่า ปะโรง มะเสง
 * ชาว วัง หนึ่ง ใน ห้าง ชัก จ้อง หนอง ตึง โหนด เหนง
 ทา ชั่ง แล ตา เตะ ทั้ง กาง เกง แล กระทง
 * แมง บ่อง แมลง พัง ปลา ทู หนึ่ง ปลา กระตง
 กง กง ทุ กง กง ปลา ตระพ ช่อ แพง จริง
 * อึ่ง อ่าง แล ค้าง คก ทั้ง จิ้ง จก แล แ่ง ชิง
 นก ยาง ย่อง จิก ปลิง ฝูง ค่าง ลิง วัง ร้อง อึ่ง
 * ระฆัง ตึง ห่าง ๆ ฆ้อง ใหญ่ กว้าง คาง หึง ๆ
 กลอง หนึ่ง ตึง ตึง ๆ ที่ กระตึง ตึง กริ่ง ๆ
 * นัก เลง ร้อง เพลง พลง ตรง หน้า ต่าง ไขว่ ห้าง หึง
 เขา หลัง หนึ่ง เอียง อิง มือ ถือ หนึ่ง ที่ ตึง ๆ
 * เต็ก ๆ อย่า ไหล หลง เรื่อง กง กกา ข้าง
 ตู ไป ตึง ใจ ฟัง เบื่อง หน้า ยัง จะ ว่า กต
 จบ เรื่อง กง แล.

4th. TABLE.

[illegible]

t'ot	t'at	t'at	t'it	t'et	t'ut	t'ut	t'ot	t'ot	t'et	t'at	t'ot	t'awt	t'òat	t'uat	t'ot
อาท	อัต	อาท	อิท	อิท	อุท	อุท	อุท	อุท	เอท	เอท	โทท	อาท	เอียท	เอียท	เอียท
ฮท	ฮัต	ฮท	หิต	หิต	หุต	หุต	หุต	หุต	เฮท	เฮท	โฮท	ฮอท	ฮวยท	ฮวยท	ฮวยท
นท	นัต	นท	นิต	นิต	นุต	นุต	นุต	นุต	เนท	เนท	โนท	นอท	เนียท	เนียท	เนียท
ตท	ตัต	ตท	ติต	ติต	ตุต	ตุต	ตุต	ตุต	เทท	เทท	โตท	ตอท	เตียท	เตียท	เตียท
ดท	ดัต	ดท	ดิต	ดิต	ดุต	ดุต	ดุต	ดุต	เดท	เดท	โดท	ดอท	เดียท	เดียท	เดียท
ทท	ทัต	ทท	ทิต	ทิต	ทุต	ทุต	ทุต	ทุต	เทท	เทท	โทท	ทอท	เทียท	เทียท	เทียท
ชท	ชัต	ชท	ชิต	ชิต	ชุต	ชุต	ชุต	ชุต	เชท	เชท	โชท	ชอท	เชียท	เชียท	เชียท
ซท	ซัต	ซท	ซิต	ซิต	ซุต	ซุต	ซุต	ซุต	เซท	เซท	โซท	ซอท	เซียท	เซียท	เซียท
ขท	ขัต	ขท	ขิต	ขิต	ขุต	ขุต	ขุต	ขุต	เขท	เขท	ХОท	ขอท	เขียท	เขียท	เขียท
ปท	ปัต	ปท	ปิต	ปิต	ปุต	ปุต	ปุต	ปุต	เปท	เปท	โปท	ปอท	เปียท	เปียท	เปียท
ฝท	ฝัต	ฝท	ฝิต	ฝิต	ฝุต	ฝุต	ฝุต	ฝุต	เฟท	เฟท	โฟท	ฝอท	เฟียท	เฟียท	เฟียท
บท	บัต	บท	บิต	บิต	บุต	บุต	บุต	บุต	เบท	เบท	โบท	บอท	เบียท	เบียท	เบียท
ผท	ผัต	ผท	ผิต	ผิต	ผุต	ผุต	ผุต	ผุต	เมท	เมท	โมท	ผอท	เมียท	เมียท	เมียท
มท	มัต	มท	มิต	มิต	มุต	มุต	มุต	มุต	เมท	เมท	เมอท	มอท	เมียท	เมียท	เมียท
ยท	ยัต	ยท	ยิต	ยิต	ยุต	ยุต	ยุต	ยุต	เยท	เยท	โยท	ยอท	เยียท	เยียท	เยียท
รท	รัต	รท	ริต	ริต	รุต	รุต	รุต	รุต	เรท	เรท	โรท	รอท	เรียท	เรียท	เรียท
ลท	ลัต	ลท	ลิต	ลิต	ลุต	ลุต	ลุต	ลุต	เลท	เลท	โลท	ลอท	เลียท	เลียท	เลียท
วท	วัต	วท	วิต	วิต	วุต	วุต	วุต	วุต	เวท	เวท	โวท	วอท	เวียท	เวียท	เวียท
ศท	ศัต	ศท	ศิต	ศิต	ศุต	ศุต	ศุต	ศุต	เสท	เสท	โสท	ศอท	เสียท	เสียท	เสียท
ซท	ซัต	ซท	ซิต	ซิต	ซุต	ซุต	ซุต	ซุต	เซท	เซท	โซท	ซอท	เซียท	เซียท	เซียท
ฅท	ฅัต	ฅท	ฅิต	ฅิต	ฅุต	ฅุต	ฅุต	ฅุต	ฅเอท	ฅเอท	ฅโท	ฅอท	ฅเียท	ฅเียท	ฅเียท
ฌท	ฌัต	ฌท	ฌิต	ฌิต	ฌุต	ฌุต	ฌุต	ฌุต	ฌเอท	ฌเอท	ฌโท	ฌอท	ฌเียท	ฌเียท	ฌเียท
ญท	ญัต	ญท	ญิต	ญิต	ญุต	ญุต	ญุต	ญุต	ญเอท	ญเอท	ญโท	ญอท	ญเียท	ญเียท	ญเียท
ดฺท	ดฺัต	ดฺท	ดฺิต	ดฺิต	ดฺุต	ดฺุต	ดฺุต	ดฺุต	ดฺเอท	ดฺเอท	ดฺโท	ดฺอท	ดฺเียท	ดฺเียท	ดฺเียท
ตฺท	ตฺัต	ตฺท	ตฺิต	ตฺิต	ตฺุต	ตฺุต	ตฺุต	ตฺุต	ตฺเอท	ตฺเอท	ตฺโท	ตฺอท	ตฺเียท	ตฺเียท	ตฺเียท
ดฺท	ดฺัต	ดฺท	ดฺิต	ดฺิต	ดฺุต	ดฺุต	ดฺุต	ดฺุต	ดฺเอท	ดฺเอท	ดฺโท	ดฺอท	ดฺเียท	ดฺเียท	ดฺเียท
ทฺท	ทฺัต	ทฺท	ทฺิต	ทฺิต	ทฺุต	ทฺุต	ทฺุต	ทฺุต	ทฺเอท	ทฺเอท	ทฺโท	ทฺอท	ทฺเียท	ทฺเียท	ทฺเียท
ชฺท	ชฺัต	ชฺท	ชฺิต	ชฺิต	ชฺุต	ชฺุต	ชฺุต	ชฺุต	ชฺเอท	ชฺเอท	ชฺโท	ชฺอท	ชฺเียท	ชฺเียท	ชฺเียท
ซฺท	ซฺัต	ซฺท	ซฺิต	ซฺิต	ซฺุต	ซฺุต	ซฺุต	ซฺุต	ซฺเอท	ซฺเอท	ซฺโท	ซฺอท	ซฺเียท	ซฺเียท	ซฺเียท
ขฺท	ขฺัต	ขฺท	ขฺิต	ขฺิต	ขฺุต	ขฺุต	ขฺุต	ขฺุต	ขฺเอท	ขฺเอท	ขฺโท	ขฺอท	ขฺเียท	ขฺเียท	ขฺเียท
ปฺท	ปฺัต	ปฺท	ปฺิต	ปฺิต	ปฺุต	ปฺุต	ปฺุต	ปฺุต	ปฺเอท	ปฺเอท	ปฺโท	ปฺอท	ปฺเียท	ปฺเียท	ปฺเียท
ฝฺท	ฝฺัต	ฝท	ฝิต	ฝิต	ฝุต	ฝุต	ฝุต	ฝุต	ฝเอท	ฝเอท	ฝโท	ฝอท	ฝเียท	ฝเียท	ฝเียท
ฝท	ฝัต	ฝท	ฝิต	ฝิต	ฝุต	ฝุต	ฝุต	ฝุต	ฝเอท	ฝเอท	ฝโท	ฝอท	ฝเียท	ฝเียท	ฝเียท
พท	พัต	พท	พิต	พิต	พุต	พุต	พุต	พุต	เพท	เพท	โพท	พอท	เพียท	เพียท	เพียท
พท	พัต	พท	พิต	พิต	พุต	พุต	พุต	พุต	เพท	เพท	โพท	พอท	เพียท	เพียท	เพียท
ภท	ภัต	ภท	ภิต	ภิต	ภุต	ภุต	ภุต	ภุต	ภเอท	ภเอท	ภโท	ภอท	ภเียท	ภเียท	ภเียท

๑๔

môt	măt	măt	măt	măt	môt	môt	măt	măt	môt	măw	mòat	măt	môt
มด	มัต	มิต	มัต	มัต	มด	มด	เมด	แมด	โมด	มวด	เมียด	เมียด	เมียด
ยด	ยัต	ยิต	ยัต	ยัต	ยุด	ยุด	เยด	เยด	ยอด	ยวด	เยียด	เยียด	เยียด
วด	วัต	วิต	วัต	วัต	วุด	วุด	เวด	แวด	วอด	ววด	เวียด	เวียด	เวียด
สด	สวัต	สิต	สวัต	สวัต	สุด	สุด	เสด	เสด	สอด	สวด	เสียด	เสียด	เสียด
วด	วัต	วิต	ววัต	ววัต	วุด	วุด	เวด	แวด	วอด	ววด	เวียด	เวียด	เวียด
ดต	ดัต	ดิต	ดัต	ดัต	ดุด	ดุด	เดด	เดด	ดอด	ดวด	เดียด	เดียด	เดียด
ษด	ษวัต	ษิต	ษวัต	ษวัต	ษุด	ษุด	ษเด	ษเด	ษอด	ษวด	ษเียด	ษเียด	ษเียด
สด	สวัต	สิต	สวัต	สวัต	สุด	สุด	เสด	เสด	สอด	สวด	เสียด	เสียด	เสียด
หด	หวัต	หิต	หวัต	หวัต	หุด	หุด	เหด	เหด	หอด	หวด	เหียด	เหียด	เหียด
พด	พวัต	พิต	พวัต	พวัต	พุด	พุด	เพด	เพด	พอด	พวด	เพียด	เพียด	เพียด
ชด	ชวัต	ชิต	ชวัต	ชวัต	ชุด	ชุด	เชด	เชด	ชอด	ชวด	เชียด	เชียด	เชียด
ชด	ชวัต	ชิต	ชวัต	ชวัต	ชุด	ชุด	เชด	เชด	ชอด	ชวด	เชียด	เชียด	เชียด

LESSON IV

- ✽ เรื่อง กต กำหนดไว้ จิตเรื่องใหม่ มิให้ผิด
ยัต เบียด เบียด เลียด ชิต เขา ช้อ อิต มา ทำ วัต
 - ✽ ปลา สลิต สลาต สด ทั้ง ปลา กต แล ปลา กัต
เมต ผด ไม่ กง พัต แล พวก ลัตว พวก มนุษ
 - ✽ ไซ่ เปต เจ็ด แปด ใบ จิตแจ่งไว้ จะให้ บุตร
ลูก ลาง ลาด แล แฉง คุด เมต ละมุด แล พุด ทวา
 - ✽ สลัด ใด ไม่ สลอด แล ผัก ปอด ผัก เปต ฆ่า
หมอน นวต ถ้อ ขวต อยา เปน หวัด กล้า นัต อยา นัต
 - ✽ ผู้ ช้ เกียต กระ เตียต กระ จาต ไป ตลาด ไม่ ถนัต
ช้อ มา สาระพัต อย่า สบัต พุด ช้ ปด
 - ✽ นัก ปณชฺญ นลาต คิต พุด ไม่ ผิด ช้อ ลัจ หมก
จะ เกิด ประเสริฐยศ มิได้ อด แก่ คัก หนิก
 - ✽ บาท บท จต อย่า คลาต ใน กระตาส วาต อย่า ผิด
อย่า คต กระบถ มิต จะ ต้อง ติด โทษ ใน คุด
 - ✽ แดก กล้า พระ อาทิตย์ เตือก ใจ จิตร ไม่ มี ศุข
บุต เพช เมต ไซ่ มุก ลี สด สุก โชต ช่วง ตี
 - ✽ ตก เบ็ด ติด เกลด ปลา วัต เบ็ด มา ปลา โตด หนี
อิต ตลัด โมต ทาษ นี้ เมือง เทษ มี แพง หนัก หนา
 - ✽ ถ้อ ชุด ชุด ประทษ ไม่ ยง บัด ไม่ ตัด ถ้า
มะกรูด ณะลุด ฆ่า กฤษณา แล ณะมต
 - ✽ ผัก ทราย ผัก กายใหญ่ สาระพัต ไซ่ ได้ ตี หมก
เรือด ไร แล ไซ่ มต ให้กำหนดทุก ประทษ
 - ✽ เด็ก ๆ ทุ เรื่อง กต จำ ทุก บท อด ล้า หัต
พุด จา ว่า ให้ ชัด จึ่ง จัก จิตให้อ่าน กน
- จบเรื่อง กต แล.

6th TABLE

[illegible]

[illegible]

	môn	măn	man	mìn	meen	mĩn	mũn	mũn	moon	mẽn	maan	mon	mawn	mooăn	meăn	mũăn	môn
môn	มอน	ม้น	มาน	มิน	มีน	มึน	มุน	มุน	มูน	เมน	แมน	โมน	มอน	มวน	เม้น	เม้น	เม้น
yôn	ยอน	ย้น	ยาน	ยีน	ยิ่น	ยึน	ยูน	ยูน	ยูน	เยน	แยง	โยน	ยอน	ยวน	เย้น	เย้น	เย้น
rôn	รอน	ร้น	ราน	ริน	ริ่น	รึน	รุน	รุน	รุน	เรน	แรง	โรน	รอน	รวน	เร้น	เร้น	เร้น
lôn	ลอน	ล้น	ลาน	ลิน	ลิ่น	ลึน	ลุน	ลุน	ลุน	เลน	แลง	โลน	ลอน	ลวน	เล้น	เล้น	เล้น
wôn	วอน	ว้น	วาน	วิน	วิ่น	วึน	วุน	วุน	วุน	เวน	เวง	วोन	วอน	ววน	เว้น	เว้น	เว้น
sôn	สอน	ศ้น	सान	ศิน	ศิ่น	ศึน	ศุน	ศุน	ศุน	เศน	เศง	ศอน	ศอน	ศวน	เศ้น	เศ้น	เศ้น
sôn	ซอน	ซ้น	ซาน	ซีน	ซีน	ซึน	ซุน	ซุน	ซุน	เซน	แซง	ซอน	ซอน	ซวน	เซ้น	เซ้น	เซ้น
sôn	สอน	ส้น	सान	สิน	สิน	สึน	สุน	สุน	สุน	เสน	แซง	โสณ	โสณ	สวณ	เส้น	เส้น	เส้น
hôn	หอน	ห้น	หาน	หิน	หิ่น	หึน	หุน	หุน	หุน	เหน	แฮง	หอน	หอน	หวน	เห้น	เห้น	เห้น
lôn	ลอน	ล้น	ฟาน	ฟิน	ฟิ่น	ฟึน	ฟุน	ฟุน	ฟุน	เฟน	แฟง	ฟอน	ฟอน	ฟวน	เฟ้น	เฟ้น	เฟ้น
ôn	อน	อ้น	ฮาน	ฮิน	ฮิ่น	ฮึน	ฮุน	ฮุน	ฮุน	เฮน	แฮง	ฮอน	ฮอน	ฮวน	เฮ้น	เฮ้น	เฮ้น
hôn	ฮอน	ฮ้น	ฮาน	ฮิน	ฮิ่น	ฮึน	ฮุน	ฮุน	ฮุน	เฮน	แฮง	ฮอน	ฮอน	ฮวน	เฮ้น	เฮ้น	เฮ้น

LESSON V

☀ อ่าน กน จน ลั้น คำ ให้ เพียน จำ เหมือน คำ กน
แม่นอ่าน อย่าดงน ทำอย่าง เปน กะ กน นั้น

☀ หมั้น เรียน เพียนอย่า ให้รู้ ว่า สารพัน
เมต ฝน บน สวรรค์ แล พระจันทร์ แล วัน ค่ำ

☀ คน ยวน เขมร มอน อยู่ ละคร พันแสน หมั้น
ชวน กัน หมั้น ตัก พัน คนแตก ตันไป ช้อ มั้น

☀ จน มี เงินทอง ใช้ โตก พานใหม่ ภาต เขียน ช้น
กระโถน ช้อน กระบ้น เทียน น้ำ มัน แล น้ำ ตาน

☀ บ้าน เวียนเกลื่อน ด้ ฝน มี ที่นอน หมอน มุ้ง ม่าน
เคหา ฝา กระดาน พื้น นอก ชาน สาก เคียน

☀ เปน เจ้า คุณ มี บุญ ล้น มี ผู้คน ใช้ เสมียน
เปนคน หมั้น เล่า เรียน ให้ ภาก เพียน เขียน ทุก คน

☀ คน พาล สัน ตาน โง่ เปนคน โง่ เติน ถนน
ขอ ทาน ทาน เลี้ยง ตน เติน ตัน ตัน ชุก ชน ไป

☀ เรือก สวน หมั้น พวน ดิน ตัน กระถิน แล หงอน ไก่
เถา วัน ช้น พันไม้ แล บ้าน ไหม ไม้ แก่น จันทร์

☀ ตัน ชนุน แล สน โสภ แล ตัน โมก แล ไม้ หมั้น
คุน บอน แล เลือก มั้น ไม้ มะตั้น ลูก กระทอน

☀ ลูก อีน แล ลิ่น จี่ สารภี มี เกษร
พิกุล ยี่สุ่น ช่อน แล ไม้ ค้อน ไม้ ท่อน โนน

☀ วัน นี้ เขามี งาน ไต่ ตะพาน ไป คุ โจน
กระดาน หก ตก เบือน โคลน กระโดด โจน ลงไป เล่น

☀ ถ้า แม้น ทำ การ ภา ให้ นุ่ง ด้ ถก เขมร
ไปใน วัง โจง กระเบน เขา กระเกน ทำ การ งาน

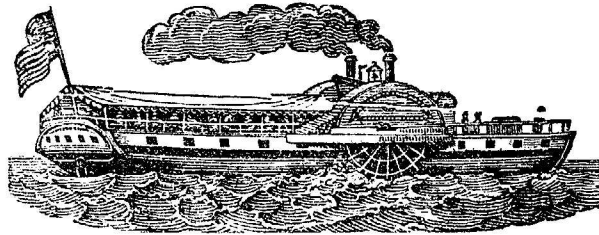
☀ ถ้า แม้น จะ เรียน เลก อย่า โอเยก เขยก หมั้น คุน ทาร

อย่าเล่นเป็นคนพาล จะยาก นาน ตื่น ตีต กรวน

* นอนฝัน เห็นกลาง วัน ว่าไก่ขัน แลคน อ้วน
กำปั้น ผูก เชือก พวน ขยอก ขยิก ช้วน แล เกา คัน

* เต็ก ๆ อ่าน เรือง กน ทุก ๆ คน อุ้ม หมัน
เวียน จำ คำ สวรรพร จำ กน หมัน จึ่ง อ่าน กบ

จบ เรือง กน แล.

๑	หนึ่ง	๑๑	สิบ แปด	๓๐	สาม สิบ
๒	สอง	๑๒	สิบ สอง	๔๐	สี่ สิบ
๓	สาม	๑๓	สิบ สาม	๕๐	ห้า สิบ
๔	สี่	๑๔	สิบ สี่	๖๐	หก สิบ
๕	ห้า	๑๕	สิบ ห้า	๗๐	เจ็ด สิบ
๖	หก	๑๖	สิบ หก	๘๐	แปด สิบ
๗	เจ็ด	๑๗	สิบ เจ็ด	๙๐	เก้า สิบ
๘	แปด	๑๘	สิบ แปด	๑๐๐	ร้อย
๙	เก้า	๑๙	สิบ เก้า	๑๐๐๐	พัน
๑๐	สิบ	๒๐	ยี่ สิบ	๑๐๐๐๐	หมื่น

5th. TABLE.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

LESSON VI

เล่า กบ จบ แบบบ ฉบบ, ครั้ง นี้ จะ กลับ, ประทับ ประคิก กัก กลอน.
 นัก กระชาบ อาบ เกล้า เกษร, คาบ แกลบ แกลบ จอน, ไป จับ ทัน บวม สวบ สาบ.
 เอา ลอบ ตัก กบ ทย ทขาย, กัก ปวด ปลาน ๆ, เลือก อาบ แสบ เจ็บ เหนย ช้ำ,
 ผัก ปลาบ ผัก คบ ตะขบ ป่า, หัก เย็บ ตะเขย ผ่า, หัก จีบ ให้กลับ เวียนไว้,
 คาบ หอก ออก รน ทับ ใหญ่, ลอบ แอบ จับ ไ้, คน อยาบ ใจ ยาบ ทบ บอบ.
 สาระภาพ กวาม นบ ชบ หมอบ, เลิก ทับ จีบ กระชอบ, บ้าง หอบ บ้าง หาย กลับ รบ.
 ผ้า อาบ เหมน สาบ จัก ทย อบ, จีบ จีบ ไล่ ทับ ครบ, คำ พลบ นอน หลับ ทับ ไฟ.
 กิน กระจับ จัน อับ ตับ หมู ไก่, พอบ อับ กลับ ไม้, สำนับ เอา ไว้ ไล่ อยา.
 คน เจ็บ กระมับ บับ นวด หน้า, จีบ จอบ ไป ชุต อยา, บุก บ้า สวบ ๆ เติบ หอบ.
 อยิบ กิน เข้า เกรียบ กรอบ ๆ, แดกร้อน ไล่ จอบ, เต็ก ร้อง ให้ ปลอบ ชอบใจ.
 กว้าง แคบ พ้า แลบ เหมือน ไฟ, ชบ สะลบ ไป, เต็ก ไ้ สิบ ขวม นับ ปี.
 ชาน กบ จบ แบบบ ฉบบ นี้, อย่า อย่า ลี, อย่า หนี อย่า ไป ไกล กลู.
 อากวีย์ เรียบ อย่า ไซ ทย, หนั้น เพียน เวียน รั, ให้ ทย เวียง ใหม่ ใน กม.

จบ เรื่อง กบ แล.

7th. TABLE.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

LESSON VII

เรื่อง กม บท ฉบับ.

เรื่อง ความนี้ ใน กม กม, ชื่อ ว่า อ่า ชม, น้ำ นม น้ำ ต้ม ส้ม มะขาม.
 ชน นาง หนุ่ม ๆ หนุ่ม ปุ่ม ตู งาม, ห่มผ้า ย้อม ความ, ไป ถาม ข้อ ความ ตาม ทำเนียม.
 เจ้า กรม ก็น ร่ม หนึ่ง พรหม เจียม, ตู หิม เสี่ยงยม, หนึ่ง เยี่ยม หน้า ต่าง จ้าง ริม.
 เต็ก นอน ผ้า อ้อม อ้อม หนุ่ม หนุ่ม, ก็น ชนม ปลา กริม, ครั้น อ้อม แล้ว ต้ม น้ำ อม.
 ที่ หลุม ที่ ลุ่ม เอา ดิน ถม, น้ำ ถ้วม เสน ถม, ตัก น้ำ ใส่ ตุ่ม เบี่ยม เต็ม.
 ทับ ทิม เกิด ริม น้ำ เต็ม, ดัน แฉม ต้ม เขม, มะตูม สุก หอม งอม งาม.
 กระต้อม กระต้อม กุ่ม มะขาม, มะรุม ชะคราม, เหลก ซ่อม มี ง่าม สอง สามม ค.
 ถูก หลอม มีด พัว อ่า ก็น ส้ม, ชี มีก จัก กรม, ระบม หนอง บวม น่วมไป.
 เปน หวัด มีก จาละ กระแอมไอ, ทุ่ม ยาม ตาม ใต้, แล ไม้ เปน เลี่ยม กระเทียม หอม.
 ปั้น แหลม แฉม ผม แล คน ผอม, กำแพง มี ย้อม, สร้าง ล้อม ไว้ รอบ เมือง ตู งาม.
 ลง น้ำ คำ กัง ก้าม กวาม, แกง ผัก โหม หลอม, ย่า ยาม ให้ ตาม ไคม พร้อม.
 คน เก้า หนึ่ง ฝ้า กระต้อม, จัก ตอก สาร พ้อม, มะลอม โพล่ แพ้ม แฉม ริม.
 ชื่อ ของ ขอ แกรม แยม ย้อม, หนึ่ง ส้อม นี้ ตักริมพ์, ฝน ตก หยิม ๆ พร้ม ๆ.
 อ่าน กม จบ ส้ม จง จำ, อ่า ให้ ล้อม คำ, ที่ ทำ เรื่อง กลอน สอน ความ.
 บทใด สงไสยให้ ถาม, ครู จัก บอก ความ, ไป ตั้ง แต่ ต้น จน เกย.

จบ บท ฉบับ เรื่อง กม.

Stn. TABLE.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

sōi sēa	sēi sēa:	sāi sūa	sáo sūa:	síw sō	séw sō:	sūi sōa	sóoi sá:	sóoi sá:	só sáw:	sói sōom	sáwí sam	sóoi sáv	séoi sū	sūi
เมื่อย	มัย	มาย	มาย	มาย	มาย	มัย	มัย	มัย	เมว	มัย	มัย	มัย	เมียว	เมื่อย
เมื่อย	เมื่อยะ	เมือ	เมือ	เมือ	เมือ	เมือ	เมือ	เมือ	เมือ	เมือ	มว	มว	เมือ	เมื่อย
สอย	สัย	สาย	สว	สว	สว	สว	สว	สว	สว	สว	สว	สว	สว	สอย
เลื่อย	เลื่อยะ	เลื่อ	เลื่อ	เลื่อ	เลื่อ	เลื่อ	เลื่อ	เลื่อ	เลื่อ	เลื่อ	ลว	ลว	เลื่อ	เลื่อย
เทอย	ทัย	ทาย	ทว	ทว	ทว	ทว	ทว	ทว	ทว	ทว	ทว	ทว	ทว	เทอย
เตอย	เตื่อยะ	เตื่อ	เตื่อ	เตื่อ	เตื่อ	เตื่อ	เตื่อ	เตื่อ	เตื่อ	เตื่อ	ทว	ทว	เตื่อ	เตอย
เพื่อย	เพื่อยะ	เพือ	เพือ	เพือ	เพือ	เพือ	เพือ	เพือ	เพือ	เพือ	พว	พว	เพือ	เพื่อย
เพื่อย	เพื่อยะ	เพื่อ	เพื่อ	เพื่อ	เพื่อ	เพื่อ	เพื่อ	เพื่อ	เพื่อ	เพื่อ	พว	พว	เพื่อ	เพื่อย
เคย	คัย	คาย	คว	คว	คว	คว	คว	คว	คว	คว	คว	คว	คว	เคย
เคื่อย	เคื่อยะ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	คว	คว	เคื่อ	เคื่อย
เขอย	ขัย	ขาย	ขว	ขว	ขว	ขว	ขว	ขว	ขว	ขว	คว	คว	ขว	เขอย
เคื่อย	เคื่อยะ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	เคื่อ	คว	คว	เคื่อ	เคื่อย

๗ ใช้แทน ๗
 ๗ ใช้แทน ๗
 ๗ ใช้แทน ๗

LESSON VIII.

เรื่อง เกย บท สราง คณาง ๒๘

- ✽ อ่าน จำ คำ เกย, เต็ก ทั้งหลาย เอ้ย, ทุ ให้ ทัว หน้า,
นก แก้ว จน เขียว, ตัว เตียว เอก, หัก เจรวา, คล้าย คน พุด กัน.
- ✽ สัตว เนื้อ เลื้อ ร้าย, สัตว วัว สัตว ควาย, มาก มาย หลาย พรณ,
ทัน กล้วยแพง พวยอ้อย, บุก กลอย กล้วย สั้น, ดอก บัว หัว มั่น, พี่พรณ เชา เพาะ
- ✽ ถัว คำ ฝัก ยาว, ถัว เขียว ถัว ขาว, ถัว แระ ถัว เระ,
ดิน อยู่ กลาง น้ำ, จง จำ เวียก เกะ, เรือง น้ หวี เระ, เย้ย เยะ กุ้ย ๆ.
- ✽ ปลา สีว ปลา สร้อย, เรือ ยาว ใหญ่น้อย, พาย คัว พาย ทุย,
ปลา ค้าว สวาย, ปลา กวาย ตุก อุย, คน ไล่ เลื้อ คุย, คน กุ้ย น้ำ ลาย.
- ✽ คน ถ้อย คน ชั่ว, ทำเงิน ตะกั่ว, ไป เทียว ช้อ ขาย,
แล้ว เปน ขะโมย, เชา โขย ต้วย หวาย, เพาะ เปน ผู้ ร้าย, นิบหาย หลาย ร้อย.
- ✽ นก กระตัว กระ ท่าย, แมว ขาว แมว ลาย, กัด หน บ่อย ๆ,
จะ กวด แล เทีย, ไก่ เตีย ไก่ ต้อย, คน ป่วย ทะมอย, นัว ก้อย ปวด ทัว.
- ✽ ลาง คน เปน ง่อย, เชา เชา ไป ปล่อย, อด เข้า จน หิว,
ไม่ มี เลื้อ ไล่, หนาว ใจ หน้า นัว, คน เปน ผด สีว, ตะกริว ชัก เมื่อย.
- ✽ ไป เทียว ประเคียว, เรือ น้อย คน เตียว, น้ำ เตียว ภาย เหน้อย,
หลาย เลียว เปลี่ยา ใจ, เทื่อ ไหล เลื้อ เบ้อย, ไป ช้อ สีว เล้อย, มา ทำ เรือ รัว.
- ✽ เข้า ส่วย เข้า เหนียว, กิน กับ ของ เปริยว, มะนาว มะงัว,
งู เขียว เลื้อย ไป, บนไม้ ขอบ รัว, แล้ว เลื้อย ออก จัว, ห้อย หวี ลง มา.
- ✽ พัน เชือก ตั้ เกลียว, หมั่น ชึง หมั่น เหนียว, ชึง เหนียว หนัก หนา,
มะเทือ มะเชือ, มะเกลือ ย่อม ด้, ต้น ฝ้าย หวาย ตะค้า, ถ้วย ชา ด้ ลาย.
- ✽ คน ไล่ คน ป่วย, หา หมอ มา ช่วย, รักษา ให้ หาย,
คน แก่ ชะรา, เวียก ว่า ตา ขาย, ตะวัน บ่าย ลาย, ค้า ขาย เรือ รวย.
- ✽ ทวาย มอน ลาว, ไร่ ฝม ยาว ๆ, ต้อง เกล้า ฝม มวย,
ลม วาว หนาว กล้า, ต้อง ทุ้ม ด้ ฝวย, ลาว ๆ ส่วย ๆ, แทง หวย ไม่ ตั้.

[illegible]

แม่ ก ๓ คั่น, ภาส เป็น อย่าง.

	klōk	klāk	klāk	klāk	klēēk	klūēk	klūk	klōōk	klōōk
	klēk	klāāk	klōk	klāwk	klōōāk	klēēāk	klūkāk	klōk	
klōk	กลก	กลัก	กลาก	กลึก	กลัก	กลัก	กลัก	กลก	กลก
klēk	เกลก	เกลก	ไกลก	กลอก	กลวก	เกลี่ยก	เกลี่ยก	เกล็ก	
klong	กลง	กลัง	กลาง	กลิง	กลึง	?	กลวง	เกลี้ยง	เกลี้ยง
klōt	กลท	กลท	กลาท	กลิต	กลัท	?	กลวด	เกลี่ยด	เกลี่ยด
klōn	กลน	กลัน	กลาน	กลิน	กลั่น	?	กลวน	เกลี่ยน	เกลี่ยน
klōp	กลป	กลัป	กลาป	กลิป	กลัป	?	กลวย	เกลี่ยบ	เกลี่ยบ
klōm	กลม	กลัม	กลาม	กลิม	กลัม	?	กลวม	เกลี่ยม	เกลี่ยม
klōi	เกลย	กลัย	กลาย	กลาว	?	ไกละ	เกลาะ	กลุม	กลวม

แม่ ก ว ตั้, ภาอ เปน อย่าง.

	kwōk	kwāk	kwāk	kwīk	kwēek	kwūk	kwūk	kwōōk	kwōōk
	kwēk	kwāāk	kwōk	kwāwk	kwōōāk	kwēēāk	kwūāk	kwōk	
kwōk	กวก	กวัก	กวาก	กวิก	กวี้ก	กวิก	กวัก	กวก	กวก
kwēk	เกวก	แกวก	ไวก	กวก	กวก	เกวียก	เกวียก	เกวียก	
kwong	กวง	กวง	กวง	กวง	กวง	กวง	เกวียง	เกวียง	เกวียง
kwōt	กวก	กวัก	กวาก	กวิก	กวี้ก	กวก	เกวียก	เกวียก	เกวียก
kwōn	กวน	กวั้น	กวาน	กวิน	กวั้น	กวน	เกวียน	เกวียน	เกวียน
kwōp	กวบ	กวับ	กวาบ	กวิบ	กวับ	กวบ	เกวียบ	เกวียบ	เกวียบ
kwom	กวม	กวม	กวม	กวม	กวม	กวม	เกวียม	เกวียม	เกวียม
kwōi	เกวีย	กวีย	กวย	กาว	กาว	กาว	กวม	กวม	กาว

saw sa sǐ see sŭ sŭ sŏo soo sě saa sei sei so sow sām sǎ

[illegible]

LESSON V

๑ อักษร สร ควบ กันกลางที่ใช้เหมือน ส แปล่าๆ สำเนียง ร กลั อยู่ในคำ นั้นปนกัน ว่า, สร้าง, โสรก, เส้า, สรวม, เสริม.

๑ คำว่า แสง, แดง, โฉน, โกล, ถนน, เกลิง, เปน ต้นนี้, ไม่มีใน
จีนตามนี้. แต่เราผู้ชำระหนังสือนี้ได้จัดแจงไว้เพื่อให้กุลบุตรผู้จักอ่าน.

๒ อักษรควบ ติดกัน อยู่ นั้น, ให้อ่าน ลำเนียง ทั้ง สอง อักษร เหมือน สว่าง, ถแสง, ฉไฉ, ถไฉ, ถนณ, ถเลิง, เปน ต้นนี้. คำ ใ้ใช้ เช่น นี้ ยังมี มาก อยู่.

๑. อ นึ่ง กร, ตร, ทร, คร, มร, เป้น ต้น น้, เป้น คำ มคธ. เมื่อ จะ อ่าน เป้น คำ ไทย, ให้ มี สำเนียง ตัว อ อยู่ กลาง เหมือน กอน, ตอร, ทอร, คอร, มอร, เช่น น้.

LESSON VI

๑ อักษรไทย ๔๔ ตัว จัด ออก เปน ๓ จำพวก ๆ ที่หนึ่ง มี ๑๑ ตัว

คริ อ น รุ ก ฆ ส ห

จำพวกที่ ๒ มี ๔ ตัว

๕
คริ ก จ ฎ ฏ ค ต บ ป อ ฯ

จำพวกที่ ๓ มี ๒๔ ตัว

^๕ ครี คค อ ง จจ ฉฉว ทตณ ทท นพ ฟฝ ภม ย ร ถ ว พธ ฯ

๑. ชัน แบ่ง อักษร เปน ห้า จำพวก เช่นว่า นี้นี้, ไม่สู้ เปน สำคัญ นัก แก่ กุล บุตร ที่ เปน ไท. แต่ จำพวก คน มา แท่น นอก, ผู้ เปน นักปราชญ์, ชอบ เรียน ภาษา ไทย ละเอียด, เขา เห็น สมควร จะ แบ่ง อักษร ไท เช่นว่า นี้นี้, เรา จึง ได้ แบ่ง ออก ตาม ใจ เขา, จะได้ เปน ประโยชน์ แก่ ฝรั่ง บ้าง.

- ๑ อีหนึ่งอักษร ๔๔ ตัว นี้ต้องแบ่งอีก อย่างหนึ่ง, คือว่า,
๑ จำพวกที่ ๑ ที่มีสำเนียงตัว ฮ กลั๊ ปน ออก มา ชนิดหนึ่ง ดังนี้,
คือ ข ช ค ต ณ ซ ฅ ฐ ฎ ท ผ พ ภ เป็น ๑๓ ตัว อักษรด้วย กัน.
๑ จำพวกที่ ๒ มีสำเนียงตัว ฮ กลั๊ ปน ออก มาก ดังนี้,
คือ ฉ ญ ฒ ธ ห ฮ เป็น ๖ ตัว ด้วยกัน.
๑ จำพวกที่ ๓ ไม่มีสำเนียงตัว ฮ ปน กลั๊ ออก มา นั้น,
คือ ก ง จ ช ญ ฎ ฏ ณ ต ท น บ ป ฟ ม ย ร ล ว ศ ษ ส พ ๐, ๒๕ ตัว.
๑ ที่แบ่งอักษรเป็น สาม จำพวก เช่นว่า มา นี้, ก็เป็น สำคัญนัก. กลับตรง
ที่จะ หักพูด หักอ่าน ต้องถูก ตรงของ ฟัง ดู ให้ดี. ถ้าจะ ว่า, ก ฤ จ เป็น ต้น,
ก็อย่าให้มี สำเนียง ฮ กลั๊ ปน ออก มา ด้วย จึง จะชัด ตัว. ถ้าจะ ว่า, ค ฤ ท
เป็น ต้น, ต้องให้มี สำเนียง ฮ กลั๊ ออก มา นอกหนึ่ง จึง จะชัด ตัว. ถ้า จะ ว่า,
ฉ ฤ ธ เป็น ต้น, ต้องให้มี เสียง ฮ กลั๊ ออก มา ให้ มาก ๆ จึง จะชัด ตัว.

๑ อักษรสูง แลอักษรกลางให้ใช้ไม้เอกไม้โทเหมือนกัน. แต่อักษรจำพวกต่ำ, ใช้ไม้เอกไม้โทต่างกัน, เช่น จะว่า ต่อไปนี้.

၁။ ချစ်ချစ်
 ၂။ ချစ်ချစ်
 ၃။ ချစ်ချစ်
 ၄။ ချစ်ချစ်
 ၅။ ချစ်ချစ်
 ၆။ ချစ်ချစ်
 ၇။ ချစ်ချစ်
 ၈။ ချစ်ချစ်
 ၉။ ချစ်ချစ်
 ၁၀။ ချစ်ချစ်

$\begin{array}{cc} \text{က} & \\ \text{က} & \text{က} \\ \text{က} & \end{array}$

ကု၊ ကိ၊ ကီ၊ ကၢ၊ ကံ၊ ကံး

เจ๊ก เจ็ก เจ๊ก เจ็ก โต โต ก๊ก ก๊ก เปน ต้น.

ก้า ก้า ข้า ข้า โยโย โยโย โอโอ โอโอ เก้ง เก้ง เบ้ง เบ้ง ออ ออ เป่น ต่น.

แป้น แป้น, เหน็บ เห็น, ก ก็, เขมย เขมย, แป้น ต้น.

ไม่ ทัดหมาย นี่ บังคับ อักษร ที่มัน อยู่ เบื้อง บน เป็น สำคัญ นั้น, ไม่ให้อ่าน
อย่าง นี้, องค์ องค์, สวรรค สวรรค์, สงฆ์ สงฆ์, อาจารย์ อาจารย์, เสจ เสจ,
ลำเวทธิ ลำเวทธิ, เหตุ เหตุ, ฤทธิ ฤทธิ, โลกย โลกย์,, เป็น ต้น.

๑ อักษร ท ตัวนี้ใช้นำอักษรในจำพวกสูง, จำพวกอื่นไม่ได้ใช้. เมื่อ
นำอักษรที่มีตัว ญ. เปรียบตัวนี้, ให้อ่านสำเนียงต้องกับอักษรสูง, เหมือนจัก
จุ อักษรจำพวกที่ต่ำทำให้เข้าไปพวกอักษรสูง. แลใช้เอกโทเหมือนอักษรสูง.
แต่ตัว ท นั้นไม่มีสำเนียงออก. อย่างนี้,

yáw	yá	yí	yóó	yŭ	yŭ	yóó	yóó	yě	yáá	yéi	yéi	yó	yów	yám	yá;
หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ
náw	หน	หน	หน	หน	หน	หน	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
máw	หม	หม	หม	หม	หม	หม	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
yáw	หย	หย	หย	หย	หย	หย	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
ráw	หว	หว	หว	หว	หว	หว	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
láw	หล	หล	หล	หล	หล	หล	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
wáw	หว	หว	หว	หว	หว	หว	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗	๗
	yök	yäk	yäk	yik	yěck	yürk	yürk	yöök	yöök						
yök	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ						
yěk	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ	หญ						
yóng	หญ	หญ	หญ	หญ	๗	หญ	หญ	หญ	หญ						
yöt	หญ	หญ	หญ	หญ	๗	หญ	หญ	หญ	หญ						
yón	หญ	หญ	หญ	หญ	๗	หญ	หญ	หญ	หญ						
yöp	หญ	หญ	หญ	หญ	๗	หญ	หญ	หญ	หญ						
yóm	หญ	หญ	หญ	หญ	๗	หญ	หญ	หญ	หญ						
yóí	หญ	หญ	หญ	หญ	๗	หญ	หญ	หญ	หญ						

ตัว ห เมื่อ นำหน้า อักษรอื่น, ให้ใช้เอกโทให้เสียง ผวน ลง ตาม อักษร สูง.
อย่างนี้, หญา หญ่า หญ๊า หณ หน้า หม หม่ หบ หบ่ หว หว่

yaw	ya	yí	yee	yí	yu'	yóo	yoo	yě	yaa	yei	yei	yo	yow	yám	yá
ฉวย	ฉญา	ฉญี	ฉญี	ฉญี	ฉญี	ฉญุ	ฉญู	ฉญุ	แฉว	แฉย	ไฉว	ไฉย	โฉว	เฉว	ฉญา
naw	ฉน	ฉนา	ฉนิ	ฉนี	ฉนี	ฉนี		๗	ไฉน	ไฉน	ไฉน	เฉนา	ฉนำ	ฉนะ	
yaw	อย	อยา	यी	यी	यी	यी		๗	ไอย	ไอย	ไอย	เอย	อยำ	อยะ	

	y ^h ik y ^h ēk	y ^h āk y ^h āāk	y ^h ak y ^h ōk	y ^h ik y ^h āwk	y ^h ēēk y ^h ōōāk	y ^h ūk y ^h ēēāk	y ^h ūk y ^h ūāk	y ^h ōōk y ^h ōk	y ^h ōōk
y ^h ōk	อญก	อญัก	อญาก	อญิก	อญี้ก	อญึก	อญูก	อญอก	อญูก
y ^h ēk	เญก	เญัก	เญาก	เญิก	เญี้ก	เญึก	เญูก	เญอก	เญูก
yong	อญง	อญ้ง	อญาง	อญิง	อญึ่ง	อญง	อญ้ง	อญอง	อญิง
y ^h ōt	อญท	อญัท	อญาท	อญิต	อญี้ต	อญท	อญุต	อญอก	อญิต
y ^h ōn	อญน	อญัน	อญาน	อญิน	อญิ่น	อญน	อญัน	อญอน	อญิน
y ^h ōp	อญป	อญับ	อญาบ	อญิป	อญีป	อญป	อญูป	อญอก	อญิป
y ^h ōm	อญม	อญัม	อญาม	อญิม	อญีม	อญม	อญัม	อญอม	อญิม
y ^h ōi	อญย	อญัย	อญาย	อญาว	อญไย	อญย	อญัย	อญอย	อญัย

หนึ่ง ทัว อ เมื่อ นำ หน้า อักษร อื่น, ให้ใช้ เอก โท เสียง ผวน ลง ตาม อักษร
 กลาง. อย่าง นี้, ขยา ขย่า ขยู่ ขยั๋น ขย๋น ขยั๋น ขยั๋น ขยั๋น ขยั๋น ขยั๋น ขยั๋น ขยั๋น ขยั๋น

LESSON X

๐ ลำ คีฬ ^๕น จะ ว่า ^๕ดว ย ^๕อักษ ร ตาย,

ศรี คำที่ใช้ไม่เอกไม่โทไม่ไ้, เพราะฉนวนไม่ไ้. เหมือนแม่ กก, กต,
กข, ๓ แม่นี้. แล อักษร กิ ก็ กุ ะ เปน ต้น, แล ในแม่ เกย, ศรี เกียะ,
เกื้อะ, เกะ, เมกะ, เกอะ, กัวะ, โกะ, เกาะ, อักษร ตาย เหล่านี้ไม่ต้อง ลง

ไม้เอกไม้โท. ถ้าแม่ในคำท้าย ๓ แม่คือ กก, กต, กบ, ตัวต้นเป็นอักษร สูง ทยุ กลาง, ก็มีสำเนียง ไม้เอกอยู่ในคำนั้นเอง, อย่างนี้,

ขอ ข้อ, ขก ขด ขบ กก กต กบ.

เสียง อักษร ๖ คำนี้ เสมอ เหมือน กับ ตัวข้อ ที่ ลง ไม้เอก นั้น.

ถ้าใน คำ ท้าย ๓ แม่คือ กก กต กบ, แม่ใน ตัว ต้น เป็นอักษรต่ำ, ก็มีเสียง ไม้เอก อยู่ในคำนั้นบ้าง, ไม่มีบ้าง. แต่สำเนียง ไม้เอก ใน พวกอักษรต่ำ ผิดกัน กับ พวกอักษร สูง อักษร กลาง. ถ้า เป็น คำยาว จึง มีเสียง ไม้เอก, ถ้า เป็น คำสั้น, ก็ไม่มีเสียงเอก, อย่างนี้, กก คัก คิก คัก คัก คัก คัก

คูก คูก แคก แคก โคก คอก ควก เคียก เคือก เคิก :

๑ อักษรต่ำ ที่ ลง ไม้เอก นั้น, ให้อ่าน สำเนียง ต้อง กัน กับ อักษร สูง, แล อักษร กลาง ที่ ลง ไม้โท เหมือน จะ สำแดง ท่อไป นี้ ว่า,

กาย ค่าย ข่าย ข้าย ถ้าย ถ้าย ถ้าย ถ้าย

เสียง ไม้เอก มีแต่ ๒ อย่าง, คือ เสียง เอก สำหรับ อักษร สูง อักษร กลาง อย่างหนึ่ง, เสียง เอก สำหรับ อักษร ต่ำ อย่างหนึ่ง, เป็น ๒ อย่าง ด้วยกัน คือ ว่า,
นี้ อย่าง อักษร สูง แล กลาง—ข้อ น้ ต่ บ่ ข่า ข่า ข่า
นี้ อย่าง อักษร ต่ำ—ค้ ช้ ท่ ่ว ค้า ข่า ท้า

อักษร สูง กับ อักษร กลาง มี สำเนียง เอก เป็น อัน เดียว กัน, ต่ำ สูง ก็ เสมอ กัน. แต่ อักษร ต่ำ นั้น, ถ้า ลง ไม้เอก, สำเนียง เอก ต่าง กัน จาก อักษร สูง แล อักษร กลาง, เช่น ว่า นั้น. ให้ ลูกบุตร สังเกต กำหนด ความ เหล่า นี้, ให้ มั่น คง ก่อน, เพราะ เป็น สำคัญ.

LESSON XI

๑ ถ้าทัพ นี้ จะ ว่า ด้วย อักษร ติด ควบ กัน อยู่ เป็น สอง คำ.

ถ้า อักษร ตัวหน้า เป็น อักษร สูง, ต้อง แผลง ให้ อักษร ตัวหลัง มี สำเนียง สูง เสมอ ด้วย อักษร สูง เช่นนี้, ขนม, ขนณ, ถนน, สนาน, เสนอ, เสมอ, โสน, ไผน, แสง, แสง, ไกล, ไสล, ขนง, สมนัร ขนุน, ขนอง, เป็น ต้น. เสียง สูง สำหรับ อักษร ข้างหน้า นั้น เลื่อน ถึง อักษร หลัง, แล้ว ก็ ออก สูง ที่นั้น.

ถ้าแม่น คำ เช่นว่า นั้น, ลงไม้เอกไม้โท, ก็ให้อ่าน สำเนียง สูง คำ ตาม ไม้เอกไม้โทใน อักษร สูง อักษร ทำ เช่นนี้, ส่นุ่น, เสลี่ยง, ซ้าย, ซุ้ม, เซย่า, ซิ่น, ซยอน. ถ้า มีวิสันชะนี ะ อยู่กับ อักษร ตัว นำ, ก็ไม่ได้ แผลง ตัว หลัง, อย่างนี้, สะบาย, สะเบียง, สะท่า, สะตึง, สะเตียง, สะตม, สะตี่, สะเตาะ, มะง้า, มะแง้, มะง้ม, มะง้อม, สะล่าง สะไฟ, มะม่า, สะมก.

ถ้าแม่น มีอักษร ก ต บ สกต, ให้อ่าน มีเสียง เอก ตาม อักษร สูง, เพราะอักษร ตัว นำ ซัก จุง ตัว หลัง ขึ้น ใน พวก อักษร สูง. เช่นนี้ คี, ชยก, ชยัก, เซยก, โชยก, สมัก, สนิท, ขมิบ, ขมับ, เกล็ก, ฤลอก, เปนต้น.

๑ ที่นี้ จะ ว่า ด้วย อักษร กลาง ที่ ควบ กัน อยู่ เปน สอง คำ.

กลาง ที่ อักษร ตัว นำ ซัก จุง ตัว หลัง, ให้ ขึ้น อยู่ ใน พวก อักษร กลาง, ให้ อักษร หลัง มี สำเนียง เอก โท ตาม อักษร กลาง. ถ้า ตัว หลัง มี ก ต บ สกต, ให้อ่าน มี สำเนียง ไม้เอก ตาม อักษร ที่ อยู่ นำ นั้น. เหมือน เช่นนี้, ตลอดจน, โตลง, ตลอด, ตลอด, ปรโยชน, ตลอดจน, ปรสกต, ปรนค, ปรวอด, ปรลัต, เปนต้น. ถ้าแม่น อักษร ตัว นำ ไม่แผลง เสียง ตัว หลัง, ก็ จะต้อง อ่านว่า, ตลอดจน, ตลอดจน, ตลอดจน, ตลอด, ปรโยชน, ปรสกต, ปรนค, ปรวอด, ปรลัต,

LESSON XII

๑ อักษร ๒ ตัว ครึ่ง ๖ ใช้เป็น หันอาภาสได้, เช่นนี้, ทั้ง ทั้ง, ลัน สรร, บัน บรร, สวรรค์ สวรรค์, พัน พรรณ, กัม กรรม.

ตัว น ใช้แทน ไม้ หันอาภาส, อย่างนี้, อะนิน ะนิน, เช่นนี้ ใช้ น้อย.

ตัว บ ใช้แทน ไม้ หันอาภาส, อย่างนี้, อะบัพ ะบัพ, เช่นนี้ มี น้อย.

อนึ่ง ใน แม่ กก เปนต้น, ตัว จบ นั้นกลาง ที่ใช้ ตัว อ เปน พินัย เช่นนี้, เกิดนี้ ตัว เติม, แล้วเขียน เช่นนี้, เกอด. แต่ไม่ใคร่ จะใช้ทั่วไป, มี แต่ในหนังสือ อาลักษณ์ บ้าง.

อนึ่ง แม่ เกย นั้น อะบัพ เกา เรา ได้ พินัย ไว้แล้ว, แต่ทุกวันนี้ อะบัพ ใน จินตามณี จำระใหม่ ตัว ต้น ๒ ตัว ครี เกย กับ นั้น, ก็แปลง เปน เช่นนี้, เกอย เกย. แต่ไม่ใคร่ จะเห็น ใช้ แต่ ก่อน. ทุกวันนี้ เปน ที่ จะ ใช้ มาก อยู่.

๑ นี้ จะ ว่า ด้วย นิคหิต ใช้ เปน ตัว ง, ใน แม่ กง เช่นนี้, จุง จूं, กุง คूं. แล อักษร ม ใช้ ใน แม่ กม เช่นนี้, จุม จूं, มุม นूं, เปนต้น มี บ้าง.

๑ นี่จะ ว่า ด้วย ตัว สกต.

แม่ กก มีตัว สกต ๔ ตัว คือ ก ข ค ง เท่านั้น.

แม่ กง มีตัว สกต ตัวเดียวแต่ ง เท่านั้น.

แม่ กค มีตัว สกต ๑๕ ตัว คือ ฏ ฐ ฑ ฒ ต ถ ท ธ ช ซ ศ ส ษ นี้.

แต่ในแม่ กน นั้นมีตัว อักษร สกต ๖ ตัว คือ น ณ ญ ร ล พ เท่านั้น.

แม่ กบ มีตัว สกต ๔ ตัว คือ บ ป ฟ ภ เท่านั้น.

แม่ กม นั้นมีตัว สกต ตัวเดียวแต่ ม เท่านั้น.

แม่ เกย นั้นมีตัว สกต ๓ ตัว, คือ ย ว อ เท่านั้น.

LESSON XIII

๑ ที่นี้ จะ สำแดง อักษร จำพวก ที่ ใช้ แทน กัน, คือ ว่า,

ตัว ฤ ใช้แทน วิ เช่นนี้, จาริก จาฤก, หรีไทย หฤไหย, กรีก กฤก,
ทริก ตฤก, ปริกษา ปฤกษา, เป็นต้น.

ใช้แทน ทวิ วิ เช่นนี้, วิทธี ฤทธี, อังกริช อังฤษ, จักกริช จักฤษ.

ใช้แทน สำเนียง เวอ อย่างนี้, เวิก ฤษ, เกริก กฤก.

ตัว ฤ ใช้แทน วิ อย่างนี้, หรี ฤก.

ตัว ฤ ใช้แทน ลี อย่างนี้, พิลิก พิฤก, น้ำลิก น้ำฤก.

ตัว ฤ ใช้แทน ลี อย่างนี้, เลื่อง ลี เลื่อง ฤก, บัน ลี บัน ฤก, เลื่อง ลี
เลื่อง ฤก, ลีขจร ฤกขจร.

ตัว ฬ ใช้แทน ชา อย่างนี้, ชันชา บันฬ, ไบชา ไบฬ, จังชา จังฬ,
กันชา กันฬ, เป็นต้น.

ตัว ฬ ใช้แทน ชา อย่างนี้, ชาลง ฬลง, ชาใบ ฬใบ, พุดชา พุดฬ,

ตัว กษ ใช้แทน ศก อย่างนี้, สำเวทธิ ศก สำเวทธิ กษ, ศก กษ, คีก กษ.

ตัว ๗ ๘ ๙ ใช้แทน ๗ ๘ ๙ อย่างนี้, พวก ๗ ๘ ๙ จะเป็น ๗ ๘ ๙.

LESSON XIV

๑ ที่นี้ จะ ว่า ด้วย เครื่อง ประดับ สำหรับ อักษร ต่าง ๆ ที่ ยัง ไม่ได้ กล่าว.

อย่างนี้, ๑ เรียกว่า ฟอง ตัน, ฟอง มัน ก็ได้. ใช้ใน ตัน บันทัด แรก จะ ลง มี

เขียน หนังสือ นั้น, ใช้ใน ตัน บท ตัน ข้อใหม่.

อย่างนี้, ๒ เรียกว่า คัน ใช้สำหรับ สัน บท สันข้อ, เนื้อ ความ หลัง ที่ หนึ่ง เช่นนี้, ๓

อย่างนี้, ะ เรียก วิสนะนี่, สำหรับใช้ที่ ^{๔๘}สุด บันทัด, เพื่อ จะให้ ปลาย บันทัด ทั้ง
ปวง เสมอ กัน.

- นี้ .. เรียกว่า, ไทชีลิสต์ บอกว่า, ตัว อักษร ๒ ตัว ที่มี อยู่ บน เป็น สำคัญ นั้น, ต้อง แยก ออก เป็น ๒ คำ.
- นี้ - เรียกว่า, ไฮเพ็น, บอก ความ ๒ อย่าง, ครี ต่อ ๒ คำ ให้ เป็น คำเดียว, แล ให้ ต่อ คำ ที่ ปลาย บันทึก บน เหนือ กัน กับ ทัน บันทึก ล่าง.
- นี้ — เรียกว่า, แคช, บอกว่า, ข้อ ที่ เป็น สำคัญ นั้น, หัน ออก ไป จาก กระแส ความใหญ่.
- นี้ () เรียกว่า, เปเร็นซิติส, บอกว่า, ข้อ ที่ อยู่ ใน ระหว่าง วง นั้น เป็น ข้ออธิบาย, มิใช่ เนื้อ ความ เติม,
- นี้ “ ” เรียกว่า, โคเดชัน, บอกว่า, ข้อ ที่ อยู่ ใน ระหว่าง นั้น, เป็น เนื้อความ คัด มา แต่ เจ้าของ อื่น,
- นี้ ‘ ’ เรียกว่า, เอปอศโตรฟี, บอกว่า, มี อักษร ตก อยู่ ตรง นั้น, แล ใช้ แทน คำ ว่า เป็น เจ้าของ.
- นี้ ~ เรียกว่า, เกเร็ด, บอกว่า, มี คำ ตก อยู่ ตรง นั้น, เหมือน ไทย ที่ เขียน กา ไว้ เช่น นี้,
- หมายเหตุ นี้ คือ * † ‡ § ¶ †† เป็น หมาย ให้ ด้ ความ ที่ มี หมาย สำคัญ เหมือน กัน ข้าง ล่าง นั้น.

สรุป นาม

๑ ลำดับ นี้ จะว่า ด้วย สรุป นาม, ตามใน จีนตามฉี่ชำระใหม่, ไว้ ให้ ทุกลบถูรผู้ เล่า เรียบ, วินิจพิจารณา ด้ ให้ ถูก ถ้วน, ตาม กระบวน แบบ อย่าง, ที่ ท่าน นักปราชญ์ แต่ ก่อน ท่าน จัด แจง แต่ง ตั้ง ไว้. เรา ผู้ จัด แจง แต่ง หนังสือ เล่ม นี้, ได้ จัด ลำดับ ตั้ง แต่ ก ข ตลอด จน แม่ เกย, ตาม ตัว อักษร สกต อย่าง ไทย, เพื่อ ประสงค์ จะ ให้ ผู้ สงสัย ใน สรุป นาม ไต ๆ, จะได้ หา เอา ง่าย. เพราะ เรา เห็น ว่า ใน จีนตามฉี่ นั้น, ะ ปน ไม่ เป็น ลำดับ กัน, ที่ จะ ต้องการ หา ด้ โดย ยาก.

โกฏี

โกฏี นับ ล้าน ๑๐ ล้าน เปน โกฏี
 โกษฐ ว่า ยิง ฉาง
 โกส ว่า ผัก
 โกษี ชื่อ พระอินทร์

เกียจ

เกียจ คำนัน คน ชี เกียจ
 เกียติ }
 เกียติย } เลื่อง ภา ยศ

กฏ

วงกฏ ชื่อ ภูเขา
 ทรกฏ ชื่อ ราชัน

กณ

เกียจ กณ ว่า เกียจ คำนัน
 เล่ห์ กณ ทำอุบาย
 สกนช ว่า ชน
 สบสากล จบ ทัว สัน
 สกณ ว่า ห้างปวง

กัณ

กัณ จังไร ว่า กัณ รูปทวาร เล็ก น้อย
 กัณ ไร ว่า กัณ ผู้ร้าย
 กัณณะ ว่า หู
 กัณ แปลว่า ค่ายกัน
 กัณไร ฝน เอา มีด กัณ ฝน จุก
 กัณยี ว่า ปรวไลย นียบหาย
 กัณ คัณ ฆ้อง กัณ

กัณธ ว่า นาง

ใจ จกกรจ ใจ หุ รัย หนัก
 กัณฐ ว่า คอ
 สากัน ว่า ทำเจ็บ แค้น

กัม

กัณณ ว่า กัณ
 คุณกรรม ว่า กัณณ หนัก
 กัณ กัณ

ทำ กัณ มงคล
 เทศการ ระดู
 นรการ นระก
 พระกาล ว่า ชื่อ อมนุษย์ รัย
 กัณ ว่า เบญจะอินทรี
 กัณยป ชื่อ โคตร คน
 กัณย ทำแล้ว

กุต

กัณกุล สกน
 ยัณ กระ ว่า หน่อ

กฤษ

กฤษณา แก่นไม้ อย่าง หนึ่ง หอม
 กฤษยา ว่า กระทำ
 กฤษ อาวุธ คม สอง ข้าง คดไป คดมา
 ชัระ กฤษย ล้าง ธุระ
 พระ กฤษณราช ชื่อ กระษัตริ
 หอก ทาบ กฤษ แทง คน

เข้า

เข้า คน ที่ เครื่องเพลง รูป คล้าย พิณ
จระเข้ ใน น้ำ มัน มี ท้าว เทียว ได้
ตะเข้ ลากไม้ ไม้ สอง อัน เคียง คู่ กัน

จัน

จันทเทศา ท่อน แผ่น ดิน มี แคน
พระขรรค์ รูป เหมือน หอก แต่ คม สั้น

ไชย

ไชย ว่า สั้น

กศ คต

ทูกศ
ทถาคต ว่า มา เช่น นั้น
ศรีสุคต ว่า ไป ที่

คัน

ของ คัล มี บุค กลอย ปน ต้น
ขรง ครรภ หึง มี ท้อง ลูก
สลับ คัน ศรี ทั้ง แสบ ทั้ง คัน

คาน

ฉานะ ว่า จะ มก
อังคาร ชื่อ วัน

คม

คม มีด ข้าง ที่ บาง เชือด เกือ ได้
สมคม คน คบ หา กัน
อาคม คือ มนต์ คาถา

จมาฏ

ผูก คาค ผูก คาค เชือก
เพ็ชจมาฏ ว่า มา จีวิธ
พิจมาฏ ว่า มา พัน

อาจมาฏ จอง เว
อังกาส ประติบัติ สงฆ์

โคตร

โคตร คน ใน วงษญาติ
ร้อง โฆษณ ศรี ร้อง บ่าว

จัน

แจจรร เบียด เลียด กัน
จันทะ ไม่ จัน
จันทร ดวง จันทร
จัน ทาล คน ชั่ว คำ ขาด ศักดิ์ เหมือน ชั่ว

จาน

จาวรบ ว่า ประพาศ
ศิวาจารย์ ว่า อาจารย์ กระเสม
อาจารย์ คน ผู้ สั่ง สอน

จอม

จอม จักร เปน ยอด จักร
จอม ราช ยอด พญา
จอม บศราช ยอด บศ พญา
จอม ภพนารถ ยอด ภพ เปน ที่ พัง
จอม โลภ ยอด โลภ
จอม นารถ ยอด ที่ พัง
จอม กระษัตร์ ยอด กระษัตร์

ฉัตร
แสงทรนักร ฉัตร ขาว
ฉัตรว่า รุ่งเรือง

ฉา
ปิตุฉา น้อง พ่อ
มาตุฉา น้อง แม่

ชา
คชา ว่า ช้าง
จุลราชชา พญาเล็ก น้อย
ชาฏก เรื่องที่โพธิสัตว์ บังเกิดเป็น
ชาเยศ ว่า เมีย เป็น ดี
ชยา ว่า เมีย
ปรีชา ปัญญา รวดรอบ
ประชาชน ผุ่งชน
มหันตราชชา พญาใหญ่
วิชา ครีรัฐ ต่างๆ
ชาเขนทร เมียใหญ่
สามนตราชชา พญาเป็นกลาง
ชาชาไนย ชื่อ ม้า
อนชา ว่า น้อย
มหิตราชชา ว่า พระยาใหญ่

ชาติ
ชาติ ว่า เกิด
สุรชาติ ว่า บังเกิด กล้าหาญ

ชน
ชนม ว่า ชาย
ชนช้าง คนขี่ช้าง คนละตัวเข้าประกกัน

๔๓

ประชาชน ว่า หมู่ชน
วายน สิ้นชีวิต
เชอญ เชิญ คออัน รับ
ชิน ชน ชิว

ชินราช ว่า พญา มีไชย ชะนะ
ชินศรี ว่า พญา ชะนะ
พระอรชุน ชื่อ เทวดา
ชีวก ว่า ลิ่น

ญาณ
ทศพล ญาณ ว่า ญาณ มี กำลัง ๑๐
ยวค ญาณ ยวค ยาน สำหรับ ขี่ ไป
ราชยาน สำหรับ ขี่ ของ กระษัตริย์
สรวเพชฎาญาณ } ว่า รู้ สารพัด ทั้งปวง
สัพพัญญุตญาณ }

ฐา
กนิษฐา ว่า น้อง น้อย
เชษฐา ว่า พี่ชาย

ถึ
จุฑามถึ ว่า ปิ่น แก้ว
ธามถึ ว่า เมือง หลวง
ธรมถึ ว่า แผ่น ดิน
ทำนไทย
เพชรปถึ ว่า มือ เพชร
มถึ นักปราชญ์
สุบรรณถึ ว่า พญา ครุฑ

กา

ภคทา ว่า แม่

ภานทา ว่า นาง

ดาเวศ ว่า นางใหญ่

ธิดา ว่า ลูกสาว

นัตตา ว่า หลาน

บิดา ว่า พ่อ

พณิศา

วณิศา } ว่า นาง

สุตา

เดียร

เดียรดาษ ว่า ทัวไป

เดียรไป ทัวไป

เต็จ

สมเต็จ

เส้เต็จ

กล

กล ว่า ลูก ถึง

มนตรกล ว่า เวทมนตร คาถา

เท

เทพี

เทวี

เทพา ๑

เทวา ๑

เทเวศ ๑

} ว่า นาง

} ว่า เทวตา

ทำ

ทำ การ คือ ทำ งาน หุง เข้า เป็น ต้น

นคร ศีวีธรรม ราช ชื่อ เมือง นคร

ยุตติธรรม ว่า ความ แก่ ธรรม

ธรรมราช พระยาธรรม

ทิต

พระธาติศย คือ ทวง ธาติศย

บัณฑิตย คน นักปราชญ์

สถิตย ตั้ง อยู่

ทร

คเชนทร ว่า ช้าง เป็นใหญ่

จิเนนทร มีไชยชนะใหญ่

เทวินทร เทวตา เป็นใหญ่

นาคินทร พระยา นาค เป็นใหญ่

นาคเณทร พระยา นาค เป็นใหญ่

นรินทร คน เป็นใหญ่

นเรนทร คน เป็นใหญ่

ราเชนทร พระยา เป็นใหญ่

วิทธยทร ว่า เพชรพระยาธร

อมรินทร ชื่อ พระ อินทร์ เป็นใหญ่

เทียร

พระราชมนเทียร เรือน กระษัตริ์

เส้ถียร ตั้ง อยู่

ทุ

ทุพล กำลัง ใจ
ทุยศ คน อดทน
ทุรคต คน คด ไม่ดี

ทุ

เพทุ ทุล คำ พุติ กับ กระษัตริ
พิทุทุร คำ พุติ กับ กระษัตริ
ไพทุริย แก้ว ศรี เขียว อ่อน
พระ บวรทุล ตรัส คำ กระษัตริ วัง น้า
รัชทุลี ว่า ละอองทุลี

ทุ

ทุษ บ่าว ช่วยมา ด้วย เงิน เป็น ต้น
ธาตรี โลภย ธาตุ ๓
พระ มหาธาตุ เจต บันฑ์ พระธาตุ
พระ พันธธาตุ พระ เขียว แก้ว

ทุ

ครุทุธา พระยา ครุช
เมธา คน มี ปัญญา
พิริยโยธา ว่า พลโยธา
วสุธา แผ่น ดิน
สุธา ว่า ดิน
สุเมธา คน มี ปัญญา
สุเมธา วิชา วิโรจเรศ

ทุ

กรุณ ว่า มีความ สงสาร.
เจตนะ ใจ จำเภาะ

รณภูมิข หน้า คีต สงคราม

สกุณ ว่า นก

สุบรรณ ว่า ครุช

เสนา ข้าราชการ ทัว เหนย

อณเขตร์ แดน ใน อาณา

อะเน ราษฎร อาณา ใน แวัน แคว้น

นาค

นาค

นาคี

นาค

ว่า นาค

นะ

มรณ ว่า ทาย

ภนะ ว่า ใจ สูง คักคิ

มะนะ ว่า ใจ

ยาจะนะ ว่า ขอ

อาทัพนะ

วะนะ ว่า ป้า

นฤ

นฤบถิ ว่า เป็นใหญ่ กว่า คน

นฤบดินทร ว่า เป็นใหญ่ ยิ่ง กว่า ชน

นฤบาล ว่า เลียง ชน

นฤเบนทร ว่า เป็นใหญ่ ยิ่ง ชน

นฤเบศ ว่า เป็น อิศระ แก่ ชน

นฤปนารถ ว่า เป็น ที่ พึ่ง แก่ ชน

นค

นค พระยา ฐ

นคภช พระยา นค ฐ

ภูซงนอก พระยา นอก ทา.กระษัตริ

พระเนตร ทา.กระษัตริ

นิต

นิตย) ว่า เทียง ธรรม
นิจ)

อนิจ ว่า ไม่ เทียง

นิตติ คำโบราณ ว่า นำไป

ชนิศวร เป็น ไหญ่ใน แผ่นดิน

ท้าว ธรนิศ พยา เป็น ไหญ่ใน แผ่นดิน

นช

มานุษย ว่า คน

มะนุษย

อนช ว่า นช

ทนน

ถนถ คือ ทนทาง ก่อ ด้วย อีฐ เป็น คัน

หมอน ทนน ทนุนให้ สูง

ถน

กฤตชาฎก เรื่องใน หนังสือ แต่ ก่อน

ทถล ของ สำหรับ ทวง

ถน มา ข้า มา

บำถณ ปูน บำเหน็ด

คำเนิร คำเนอร ว่า เติน

ถาศ

บรมถารถ เป็น ที่ พัง อย่าง ยิง

พิณศ นิย หาย

พจนถ ถ้อย คำ

ภูวถารถ เป็น ที่ พัง ใน แผ่นดิน

บัต

ถนถสมาบัติ ของใน ศาสนา พระไทย

ถบัตว ว่า มี เคะ

ปติบัตติ ว่า ทำการ ประติบัตติ

สุพวรรณัญ แผ่นทอง

สมบัตติ ทริพย์ เจ้า ของ

บุต

บุตร ว่า ลูก ชาย

บุตรี ว่า ลูก หญิง

บุตศล ทั้งหลาย ว่า คน มี กิเลส มาก

บุษยาภิเศก ว่า อภิเศก เครื่อง ขาว

บุรุษ ว่า ชาย

บุรุษ ว่า ชาย หลาย

บาท

นิบาต นิยาย เรื่องราว ในหนังสือ แต่ ก่อน

บาท ขาวทช บาท เอา

บาท เงิน เงิน ตรา

บาทบริจาริกา หญิง บำเรอ แทบ ท้าว

บาทร พระสงฆ์ ภิกษณะ ของ ใช้ ใส่ เข้า

บาท เชือก คล้อง ข้าง

พระบาท ว่า ท้าว กระษัตริ

พระ บาท บุคคล ท้าว ทั้ง คู่

สินธบาท ทริพย์ ตกไป

อุบาทวะ จังไร

บน

ทุกถกมถ ตรี ทุก ถิ่น ถาน

บน สูง

มัน ถ้อยคำ ว่า กล่าว
ยบุล เรือง ราว ความ
ยบุล ครี บัว ชาติ ยบุล ต้น ไม่ มี ทนอม

บัน

กา บัลย ว่า นอน
จัตุบรรพลัษ ว่า บรรพลัษ ๔ จำพวก
สุบรรณ สุบรรณ สุบรรณ พยา ครุช
บรรพทูล คำ กระษัตริ พุท
บรรพทูล ทักสิน
บรรพรัตนสิงหาคณ ประสาท เมือง กรุง

บาน

กาน ของ กระเบื้อง แบบ ๆ
คอก บัว บาน
บริบาล ผู้เลี้ยง รอบ คอบ
บานูชัย ของ เปน ที่ จำแนก แจก ขาย
พญบาล ขวน ขวาย เลี้ยง รักษา
ขมะบาล ผู้เลี้ยง รักษา ขุน นระก

บุรี

กาญจนบุรี ว่า เมือง ทอง
ชนบุรี ว่า เมือง ทรัพย์
นนทบุรี ว่า เมือง ยืน ตี
เพชรบุรี ว่า เมือง เพชร
สิงห์บุรี ว่า เมือง สิงห์
บุรี ว่า เมือง

ปัก

ปรปักษ ศักรุ

ปัก หลัก ปัก ถ่อ เรือ
ปักษา
ปักษี ว่า นก

เพช แพทย

กเพ็ช ชื่อ บ้าน
กำแพง เพ็ชระ ชื่อ เมือง อยู่ เหนือ
เพ็ชฌัญญา ชื่อนักวิตร
แพทย ว่า หมอ
สรวเพ็ช รู้ ทงปวง

พิท

จุพิท ชื่อนักวิตร
ทศพิช ว่า มี ประการ สิบ
ทูลพิทกัจจกา คำ ทูล กระษัตริ
จิตเพี้ยน ไม่ ถูก ต้อง กัน
พิศม์
พิศณโลก ชื่อ เมือง
พิศวกรรม ชื่อ เทวตา
อาศรพิศม์ พิศม์ ภู มา เว

พิท

จักรพรรดิ พระยา จักรพิท
นำ พระพิพิท น้ำ ที่ สืบมา

เพท

เพทย ว่า หมอ
ยัญญะเพท หมอ วิชา ยัญ
สามะเพท หมอ ไหร่ รู้ ภาษ เป็น ต้น
อิรุเพท หมอ อญา

พระ แพศยัน

โพท

นางโพท ว่า นาง
ใญ่รูฟ ว่า ลำคัส
เพาโพท

พิน

เกียพพินธ ฎก
เผ่าพินธ ฎก ฎก
พรวค ว่า หมู
พรวม ว่า จำเวอญ
พรวณ ต่าง ๆ
พินทา ว่า พระ อินทร์
พรว ผัก กาก
พรวษ ว่า ฝน
พรวษ ว่า ปี
สุพรวณ บัญ ภาชน ทอง คำ
หวั พิน คน เปน หวั หมื่น หวั พิน

พับ

พับฉั คือ ทบ ฉั เข้า เกียไว้
ภัพย ว่า ควร แก่ ตัว
อาภัพย เขา มัก ลืม คุณ

พล

ชุมพล
ทรวพล
ตาวีพล
พระ พรุณ

พาศ

ประพาศ ว่า เทียว เล่น
พิพาท ว่า เทียว
ฮพาศ ไซ้

ภู

ภูตถา ว่า พิน ดิน
ภูธร ทมร แผ่นดิน
ภูตถ
ภูบตี เปน ไหญ่ใน แผ่นดิน
ภูบดินทร เปน ไหญ่ ยิง ใน แผ่นดิน
ภูบาล เลี้ยง แผ่นดิน
ภูเบศร ปน อิศร ใน แผ่นดิน
ภูเบนท
ภูมินทร เปน ไหญ่ใน แผ่นดิน
ภูมิตวร
ภูมณฑล ปรวิมณฑล แผ่นดิน
ภูณรรณ
ภูณ
ภูไนย เปน ที่ พึ่ง ใน แผ่นดิน
ภูเนตร
ภูนัตไทรย

ภัก

ภักดี ว่า เลี้ยง
ภักทร ว่า หัก

โภช

ใญ่รูฟ ว่า ถูก ต้อง

โพธิสัตว์ ว่า คงอยู่ใน จะรู้
โกชน สาลิ ว่า เข้า สาลิ
เพา โพธิ ว่า นาง

ภาพ

ทริภพ } ว่า ภาพ ๓
ไตรภพ }
สมภาพ ว่า เกิดพร้อม
ภพ สงสาร

การ

นฤพาน }
นิรพาน } ถีบ ทุกข์
นิพพาน }
นางพาล ว่า นาง
เพาพาล ว่า นางงาม
การ ทอง ภาชนะทอง
ภาระทางล ชูระ ของ อยู่
มัทพาล ว่า พระอินทร์
ยุพาล ว่า นาง
สมการ กอบ ด้วย ชูระ
หิมพานต ว่า ป่า มี หิมะ
บุญญสมการ

ภษา

อาเคียรพาท ว่า อ่าน อักษร
โอภษา ว่า สว่าง

มัก

สมัค }
สมารค } ว่า พร้อม เพื่อง

๕๘

มาก

ชลมารค ทาง น้ำ
มาก ว่า ของ มีหลาย
มารค ทาง
มารค ผล ว่า มัก.ผล
สถลมารค ทางบก

โมก

ทิศาปาโมกษจารย์ ว่า อาจารย์อยู่สำหรับทิศ
บถโมกษ เป็น คลอง อันพั่ง

มาก

มาก เวื่อ มาก
มากท สิ่ง คดี กิจ ไตๆ
มากทรา หนึ่ง ว่า แม่ หนึ่ง
มาก ท่อง

มิตร

นิมิตรฝัน ว่า ฝัน เห็น เหตุ อัน ไตอัน หนึ่ง
มิตรไม้ ตั้ว เป็น คน รัก เมทา กัน
อมิตร

มุต

โตมุต
ตอก กระมุต

มาร

มารอสูร ว่า มาร พวก หนึ่ง
เขาวมลย์ ว่า นางงาม
สมาน ว่า ประสาน ให้ คิด กัน
สามาญ ว่า ทัว ไป
ทณฺณน ชื่อ ถึง มี ฤทธิ

ม

กรมล ว่าหัวใจ
มณฑลปราชสท พระที่นั่งในราชวัง
สมณ ว่า พระสมณ

ม

กัลยา
กาล กิริยา ว่า ทาย
พญา คนท่าน ตั้งไว้ในยศ
แพทยา
ราชรักษา
ไสยาศน ว่า นอน
สัญญาวิปลาส ผิดสำคัญ
ธัญญาโคตรย รู้จักประมาณ

ยุค ยล

กฤตยุค เกิดเป็น
ยุคคต ว่า คู่
ยุคติ
ยุคติธรรม ว่า ธรรมควร
ยล ว่า เหน

โยช

ประโยชน
อโยทธยา

ยท

ญาติ วงษ์ พี่น้องกัน
ทายาท ว่า มีผลอันกรรมให้
มฤตยาบาส เข้าเป็นยกทวน

ยชนะ ว่า ขอ

ยศวร ว่า ไป

ภ

ภรา ว่า เมีย
ธรรมาภ ว่า วัณ
นราธิปัตย์ ว่า เป็นใหญ่กว่าคน
นักชิตตภา ว่า ทาวฤกษ์
พสุธร ว่า แผ่นดิน
ภพ ว่า พระยา
ภชี ภไชย ภไชย ราชัล ว่า พญา
วัชชีรินทรา ชื่อพระอินทร์
สุภโลย ว่า ที่อยู่แห่งเทวดา
โหรา คนรู้ทายฤกษ์
อมรา ว่า เทพยดา
อินทรา ว่า เป็นใหญ่

วี

กนิรี ว่า ก็นนอน
ตรีมุข ว่า หน้า ๓
ณรี ว่า นาง
บุตรี ว่า ลูกหญิง
พญารี ว่า พวกพราหมณ์
เพรี, ไพรี, เวรี ว่า ศัตรู
ภรี, ไกร ว่า กลอง
ษัตริ ว่า หญิง

โรจ

โกรธ, โกรธา ว่า กริ้ว
โปรกสัถว สงเคราะห์สัถว

วิท
ทุจวิท ว่า ประพฤษี ชั่ว
ทฤษฐี เหน ด้วยใจ
สุจวิท ประพฤษี ชอบ
ทฤษย ว่าใจ

บุท
เครื่อง บุทร เครื่อง รบ
อษุทษณ ว่า ไม่มีใครสู้ได้

รบ
รบ คึก
ฮารพล ว่าปรารบ

รม
เสวอช รมย ว่า เสพย์ ยินดี
ฮารมณ

รศ
คัณรรศ ว่ากลืน หอม
มโนรศ ใจปราณ
รงณ ว่า ตก แต่ง ว่างาม
รศ น้ำ

ราช รก รก ของ พระยา
หอม รศ รศ กลืน
โอชาวศ ว่า รศ ะร่อย
เอารศ ว่า ลุก ชาย
รศ เบญจะกามคุณ

ราช
นักปราชญ์ คน ปัญญา คี

๖๐

บิตุราช ว่า พระยา บิดา
ปราณณ ออกได้
พระกฤษณราช ชื่อ พระยา แต่ก่อน
วิบราท วิบเฮทรีพย์
ราชวร พลเมือง

ลา
บิตุลา ว่า ลุง
พฟ้าท ว่า เมฆ
ภูตะลา แผ่นดิน
ศาลา ที่ ๓ ไครย

ลัก
ปัก หลัก ว่า ปักไม้ หลัก ลง
รัมลัก มลัก เป็นคำ สร้อย

ลาด
เขาไกร ลาศ ชื่อ ภูเขา
เหลียว หลาด ว่า รู้ ความ เรว
มลาช มลา มกไลย พวง ดอกไม้
ลาด ปู่ ที่
วิปลาศ วิกล, วิประวิต ผิด

ลาม
พิลาป รำไร
ลาม ว่าได้

วิท
ไตรวิท
ชุชชวิท ว่า ชง

วาท
 ภารทวาช เป็น ถัก พันธุ์ พวามณะ
 วิวาท มี ถ้อย คำ ต่าง ๆ
 อาวาส ว่า วัด

วาท
 โชน ทวาร เขา ทำ ประทุ เมื่อ คล้อง ข้าง
 จักรวาท ว่า วง จักร กว้าง
 ชัชวาลย ว่า รุ่ง เรือง

คัก
 มเหศวรคักติ ว่า มี คักตาใหญ่
 คักติ ยศคักติ

โส
 บุรโส ว่า ชาย
 โสภณ
 โสภ
 โสภณ ว่า งาม
 โสภิล
 โสภาคย
 โสฬศ ว่า ๑๖

ล็ก
 บวต พัง ล็ก
 รบ คัก
 คัก เลียบ คม
 สมนคม

สง
 ประสงค์
 พระสงฆ์

สังควอห
 สัง สาร

ลัก

กรร ลัก
 กรร คัก
 กระษัตริชาติ
 จักุบรพลัก ว่า บริลัก ๔
 นักษัตร ว่า ฤกษ์ ทาร

พวามณ แล กระษัตร
 มหา กระษัตร ว่า เป็นใหญ่ใน เขต แทน
 ศรัทธา ทำบุญ ว่า เชื่อ
 ศักรุ ว่า คัก
 ลักธา ว่า คุ
 ลักตนิกร ว่า หมู่ ลัก
 ลักย ลักเจรจา พด จริง
 สรรพ ลักว ลักว ทั้งปวง
 ลักทวาท
 บริลักลัก

สาท

ประสาท ใน พระราช วัง
 พุทธาสณ
 ศิลปสาท วิชา การ ต่าง
 ศิวสาท
 สาดน้ำ รด กัน
 ไสย สาท ว่า คำกริยา ไสย
 สาทวาทุท ครี อยุท
 สาคทา จารีย ว่า คุ อาจารีย

สาสน์ คำสั่ง สอน
อาสึง สาส์ ว่า ปาณา
โสท

จักขุโสท
โคตะ ว่า หู
โสท ว่า เส้น สาย

สัท
สัทธ ว่า บริสุท
สน

กุศล ว่า บุญ
สนเทห์ ความ สงไสย
เสนาสน อาสนะ
ไสยาสน ที่นอน
อาสน ว่า หวัง

สัน
วัง สวรรค บัน จง แห่ง
คัลย ว่า เลียบ ทาง
สรวพ ทั้ง ปวง
สรวรค ว่า เมือง สวรรค์
ไอศวรรย ราชสมบัติ
ไอศุริย สมบัติ แห่ง กระษัตริ

ศีล
บริสุทท ศีล
ศีลปสาท

สัป
ทรวพย สมบัติ
ฉน ทรวพย

๖๑

คัมภ ว่า เสี่ยง
สัป พัน สัป ทวย มีต
สัพ ทั้ง ปวง
สรวพ ว่า ทั้ง ปวง
สัมพุทโธ ว่า รู้พร้อม

สาร
แก่น สาร ว่า แก่นไม้
เข้า สาน เข้า มี แก่น
ใจ สานค ว่า ใจ เอ็น
ตระหลาด ประสาธ ตลาต เป็น ที่ งาม ของ
เทศานทรี ชื่อ ฤกษ์
พิศาล ว่า กว้าง
พิมพิสารวาช ชื่อ พระยา แก่ ก่อน
โรง ศาล ว่า โรง ที่ อาศัย
สง สาร วง เวียน
สาน แฉง สาร ทวย ดอก
ธะวะ สาณ ที่ สุก

ทา
ชีว ทา ว่า ลิ่น
บันทา ว่า ปฤษฎา
หัท

หัท ถี } ข้าง
หัท ถี } ข้าง
หัท ถี ถึง ค
หัท ยิง ว่า หัวใจ
หัท ถี ถึง ค ว่า มี เกา เหมือน ข้าง

เทศ
ภิรมเทศ เหตุ ยินดี
มเทศ ว่า เป็นใหญ่
มเทศรักดี มี คักกาทใหญ่
เหตุ

หัน
มหันต
มหรรณพ หวังน้ำใหญ่
อรหันต ว่า คน เป็น พระ อระหันต์

หาร
กล้าหาญ แก้วกล้า
ทหาร คน กล้า
บริหาร นำไปรอบ
บรรหาร ว่า แนะ
ประหาร โยบ ตีฆ่าฟัน
หามะ ว่า เสื่อม
อาหาร ว่า ของ กิน

าศ
สิ่ง ศาสน ชาศนะ จมูก สิ่ง
หาค ทราบ ว่า ไซก ทราบ

พาน
มหา พาร ว่า เลิศใหญ่
โอพาร ว่า เลิศ

า
อาเกียรติ ว่า เคียร ทาด
อายุ ว่า วัน คีน ที่ คน เกิด มา

๖๓

อาไลย ว่า คิต, ว่า เชื้อ เพอ
อาศรพิศม์ ว่า งาม มี พิศม์ ภัย

อาร์
อริวิป ว่า ศัตรู
อารวย ว่า ประเสริฐ
อารีย ว่า ประเสริฐ

อะ
อะณาเทตร ว่า แคน อาชา
อนันต ว่า ที่ สุด
อนรรต ว่า ไม่มี ที่ สุด
อนก ว่า ไซอัน เคียว
อยุทยา อโยทยา ไม่มีใครสู้รบ
อุตตม ล้ำเลิศ

อาจ
อาจ ว่า กล้า บุกรุก
อาตมภาพ แห่ง กาย
อาทมารถ กล้า หาญ
อาศน } ที่ นั้ง
อาศน }

โอร
พระโอร } ปาก
พระโอร }
พระโอรสยา ว่า ขยา
วศเณโอร ว่า วศ ทวน

อิน
พระอินทร }
วินทริย } ว่า เป็นใหญ่

๑ นี่เป็น สรรพนาม ที่ ทา ได้ จัก เป็น พวก ๆ ไม่ . ๓

การณ ชื่อ ภาณ ใน ๑๒ ภาณ
 กายเบญจจะอินทริย ว่า อินทรี ๕
 กายยป ชื่อ โคตร คน แต่ ก่อน
 เกษี } ว่า สม
 เกษี }
 กระษัตรา ว่า คน เป็น กระษัตริ
 เกวีกวี ว่า นักปราชญ์
 ชัตติยวงษ ว่า วง กระษัตริ
 ครุฑธราช ว่า พญา ครุฑ
 ใจ ประทุมสู ว่า ใจ ประทุมสู ร้าย
 จิตร } ว่า ใจ
 เจตร }
 จจรจ ว่า เดิน ไป
 โจท จำเลย ว่า ผู้ฟ้อง ผู้แก้ฟ้อง
 จรณจราย ว่า ไป
 จะเพาะ จำเพาะ ว่า จง ใจ
 ใจคัลลี
 จินราช ว่า พญา ชะนะ
 จินศรี ว่า มี ศิริ ชะนะ
 จัก เลื่อยไม้ คน ช่วย เลื่อยไม้
 โกรณ นาง จรณ
 ตวาทไร ว่า ตรวจ ตรา
 ตรีนตร ว่า ตา ๓
 ไตรโลกย ว่า โลภย์ ๓
 ไตรโลกาจริย เป็น อจารีใน โลภย์ ๓
 ตรวจ ตรา ดู แล ที่ ทาง เถร
 ตบ ศิว

ถัททะ ว่า กวาทัง
 ทาธา ทาร ภริยา ว่า เมีย
 ไทธรณี่ เป็น ไทใหญ่ ใน แผ่นดิน
 ไททเรศศรี ท้าว เรศ ทรง ไตรภพ
 ทเรศศรี ว่า ทรง ไตรภพ
 ทาตรี ว่า โลภย์ สาม
 ทิราช ว่า พระยา เป็น ไทใหญ่
 ทรงไทร ทรงไทร ปัญญา
 ธน ว่า ทพย
 เดกัส ว่า นาค
 นวนนร ว่า คน แล คน
 นรศี ว่า คน
 นเรศ ว่า คน เป็น อิศระ
 บริบุรณ ว่า เตม รวย
 ปิตร ว่า ตี
 ปิตุเรศ ว่า พ่อ เป็น ไทใหญ่
 ปิตุราช ว่า พ่อ เป็น พระยา
 บำเหน็จ ค่าจ้าง ทำ รูป ประพรร ด้วย ทอง
 บุญญะ ว่า กุศล
 บุญย ว่า ง่าย
 บรรพ ว่า สัข มาวิจ
 ประนตร ว่า ประนม
 ประนม ว่า น้อม ไหว้
 ประณม ว่า น้อม ไหว้
 ไพบุรย ว่า เตม เปี่ยม
 ประยุร ว่า เฒ่า
 ปันเกล้าชาติรี เป็น ปัน เกล้า ใน โลภย์ ๓

เพทางคสาทร ว่าคำภีไตรเภท
 แพทยาโหรา
 แพสย ว่าหญิงชั่ว
 พจนท
 พงา
 พญ ว่าสาวหนุ่ม
 พเท ว่าเจ้าผู้จำเริญ
 พยุห์ ว่าประชุม
 พระครู ว่าผู้เป็นครู
 พระครูทพทระ ว่าพระยาครูทระเป็นผู้นำไป
 พระพายุ ว่าลม
 พระสัพพัญญู ว่ารู้สสารพัด
 พระพรหม ว่าท้าวมหาพรหม
 พรหมโลกย ว่าโลกย์แห่งพรหม
 พรหมมถจารย
 พจนท
 พุทธองค์ ว่าองค์พระพุท
 พุทธพงษ์ ว่าวงษ์พระพุท
 เพญบุรณ ว่าเต็ม
 ภคิม ว่าให้แหลกเป็นจุณ เป็นเท่า
 ภรรยา ว่าเมีย
 โภยโยย ว่าโยยนำกลัว
 มะโน ว่าใจ
 มล้า
 มลัน
 มหิ ว่าแผ่นดิน
 มหุรรตี่ ว่ายามโมร
 มณฑิรปราชสท ว่าราชมณฑิร

๒๕

เมล้อง เลื่องภาควัยคักตานุภาพ
 เมลอบ
 เมล้อย
 ยู่ไฟ
 โยคี ว่าคนประกอบด้วยความเพียร
 ยาวโยพ ว่าหนุ่มงาม
 ยนตร์ ว่าสายยนตร์
 ยอด สร้อยสงสาร ว่าหญิงงามทรมสวาท
 ระพิพงษ์ ว่าวงษ์พระอาทิตย์
 ราชเทพี ว่านางพระยา
 ราชเทวี ว่านางพระยา
 ฤษี ทวบษ
 ฤษ ว่าท้าวชั้นมา
 รัศมี รัชนีแสง
 ลหุ ว่าเบา
 โลกนโถ ว่าเป็นที่แห่งโลกย์
 วิทูเรศ ว่าที่ไกล
 วิวาท ว่าผิดกัน
 เวทงค ว่าเป็นองค์อันรู้
 ไวทงค ว่าเป็นองค์อันรู้
 ไวยธิก
 เวนไทย
 เวนตย
 วงกฏ ข้อกฎเขตคต
 วรรณะ ว่าป่า
 คีละ ว่าหัว
 เคียรศิริโรตม ว่าคีละอุตม
 ษัตวี ว่าหญิง

๒๖

สกนึ ว่า นาง นก
 สทสไนย ว่า มี ทาพิน หนึ่ง
 สวยมกญญณ ว่า รู้เอง
 สุขัมบดี ว่า ตัว แห่ง สุขาธา
 สุริยวงษ ว่า พงษ พระอาทิตย์
 สูทร
 โสภาคย ว่า งาม
 เสาวภาคย ว่า งาม
 สงงกิต ว่า พัก
 สนเทห์ ว่า สงไสย
 สุโยคตม ว่า พระอาทิตย์อุทม
 แสนนกร ว่า เป็น ชื่อ ชุนนางใหญ่
 สัพพุทโธ ว่า รู้ พร้อม
 สมณ ว่า ระเบียบ
 สมบุรณ ว่า เต็ม พร้อม
 สบสมุท ว่า ประชุม พร้อม
 อนนท ว่า อัน เตียว

อิวเพท
 อาภัพณะ
 อุกาห ว่า อค ทน
 อนนต ว่า ไม่มี ที่ สุก
 อนรต ว่า ไม่มี ที่ สุก
 อิศระ ว่า ม้า
 อันตะระ ว่า ลามก
 อาสังสาถ ว่า หวัง
 อชิตบพิตรจอมอารย
 อมเรศ ว่า เทวดา เป็น อิศระ
 อินทราชิราช ว่า พระอินทร์ เป็น พยาใหญ่
 อ่อนไท
 อระไท ว่า นาง
 อภิวาท ว่า ไหว้ จำเภาะ
 อมกตยธิบตี ว่า คน เป็น อมกตย์ใหญ่
 อิตถิ ว่า หลึง

๑๖ “ชื่อ ว่า สรรพนาม นี้, นักปราช จึ่ง ประกอบ, เพราะให้ ใช้ สรรพ กาพย, แล
 กลอน ทั้งปวง. ถ้าแล มี ได้ เรียบ ถ้อย คำ ทั้งปวง, จะ แปลก อีกน. ให้ เรียบ จึ่ง
 จะ รู้ อีกน จะ ใช้ ให้ ชอบ, แล นักปราช ทั้งปวง เขียน ตาม บังคับ ไว้ นี้ แล.” ๗

๑ คำ ที่ ท่าน นักปราช ให้ ใช้ ศอ คอ. ๗

กุศล ว่า บุญ
 ทาบศ ว่า ฤๅษี
 ทศ ว่า สิบ
 ปศิวา
 บัศจ ะศุระกษ
 ประกาศ ว่า สำแดง
 ประเทศ ว่า ที่

พิเศศ ว่า แปลก ตื่นัก
 ไพศาช ว่า เตือน ทก
 พิศม ว่า พิศม ฐ เป็น ต้น
 ภิกะก ว่า รต น้ำ ลง
 ยศ ว่า ยศ ฤๅษีศักดิ์
 รัศมี ว่า รุ่ง เรือง
 ศอคอ บอก พวก ศอ คอ

ศาสตรา ว่า โรงอาศรัย
 ศาโรช ว่า ลอดงเกษร
 ศิวาจารย์ ว่า อาจารย์ กระหม่อม
 ศิริ ว่า ศรี แสง
 ศัชร ว่า หงอน, ว่า ช้างอิน
 ศรี ว่า นวพรรณ
 ศุภะ ว่า พระอินทร์
 ศุภัสส ว่า ๑๖
 ศศิธร ว่า ดวงจันทร์
 ศฤงฆาร ทวีปย์ บริวาร
 ศรภขไศย อาศวะ ว่า ลั่น
 ศักติ ว่า ยศ ศักติ
 ศุภา

ศุทธา
 โศก ว่า เศร้าใจ
 เค็ท ว่า เศร้าไป
 ศัทรุ ว่า ขี้จามิตร
 ศรัทธา ว่า เชื่อในบุญ
 ไศตร ว่า ช่องหู
 เศรษฐี ว่า คนมีทรัพย์มาก
 ศับท ว่า เสี่ยง
 ศิล ว่า ศิล
 ศุข ว่า ความสุข สบาย
 อากศ ว่า เวหา
 อาศรม ว่า ภูมิจึง
 อิศวา ว่า น้ำ

๑ คำที่ท่านนักปราชญ์ให้ใช้ขอ บอ. ฯ

กระษัตริ์ ว่า เป็นใหญ่ในเขตแดน
 กฤษณ เป็นชื่อกระษัตริ์
 เกษ ว่า ฝน
 เขษม ว่า สุข สบาย
 จักษ ว่า ทา
 โทษ ว่า โทษ ผิด
 นุษย ว่า คน
 บุษบา ดอกไม้
 บุษบา ว่า ชาว
 บุรุษ ว่า ผู้ชาย
 ปักษี ว่า นก
 พฤกษา ว่า ต้นไม้

ภิกษุ ว่า คนบวช
 ภูษา ว่า ผ้า
 มหิณี ว่า มเหสี
 มหิณ ว่า เป็นใหญ่
 ยักษ ยักษ ก็นคนเป็น
 ฤษี ว่า ทวามษ
 วัณ ว่า วัณ ไคร้
 วาณษ ว่า ผู้เลี้ยง
 ฤณ ว่า ทวามษ
 ษัตริ์ ว่า นาง
 โอณษ ว่า สว่าง
 อักษร ว่า ทัวหนังสือ

๑ คำที่ ท่าน นักปราชญ์ ให้ใช้ สอ สอ. ท.

เกสร ว่า เกสรใน ดอกไม้
 แก่น สาร ว่า แก่นไม้ เป็น ต้น
 โกศุมภ ว่า ดอกไม้
 กุสึท ว่า ชัน กุสึตร
 ทวีต ว่า คำหรรษ์
 ประเศรชฐ ว่า เลิศล้ำ
 ปราสาท ว่า มหา ประสาท
 พัสตุ ว่า ของ
 แพสย ว่า หมอ ยา
 มัสการ ว่า น้อม ไหว้
 สอ สอ บอก พวก สอ สอ
 สาคร ว่า แม่ น้ำ, ว่า น้ำ
 สารถิ ว่า นาย รถ
 สาธุ ว่า ดี
 สัหปราช ว่า ราชย์ มี ปญญา
 สุภา ว่า น้ำ เสา
 สุวลิตธิ
 สุรางค์ ว่า นาง เทวดา
 สุภาพ ว่า สุภาพ ไม่ เย่อหยิ่ง
 สุรบ ว่า ดวง อาทิตย์
 โสภา ว่างาม
 เสาร์ ว่า วัน ๗
 สกติ ว่า นิ่ง อยู่
 สกัป ว่า ตรีบ ฟัง
 เสกัจ ว่า เสด็จ
 สฐาน ว่า ที่ ของ ตัว
 สุนกัณ ว่า สุนาน ยิน ดี

สนม ว่า นาง ไฉ
 สมภาติ ว่า จิตร มั่น
 สมากม ว่า คบ หา กัน
 สมวรณ
 สมุทธ ว่า เท หลวง
 สมร ว่า ที่ รม พุง
 เสมอ ว่า เท่า กัน
 สละ ว่า ละ เลียบ
 สลอน ว่า สล้าง
 สวัสดิ์ ว่า สวัสดิ์ มงคล
 เสวตร ว่า ขาว
 เสวอย รมย ว่า เสพย ที่ ยืน ที่
 สวรรค ว่า สุขคติ
 สหสนนย ว่า มี ชาติ พัน หนึ่ง
 สง กานต์ ว่า ย่าง ไป
 สงฆ์ ว่า พระสงฆ์
 สง สาร ว่า ที่ วง เวียน
 ลัง ทาร ว่า ฌาณ
 สังข ว่า สังข เป็น ชาติ หอย
 สัตรุ ว่า คน ฆริ
 สัตยา ว่า ความ จริง
 สัตว ว่า ตัว เตี้ยร ฆาน
 สัทธรรม ว่า พระ ธรรม
 สาคร ว่า คำ ภาว
 สิต
 เสวจ ว่า แลัว
 เสวจ การ ว่า การ แลัว

โสด ว่า สาย ว่า เส้น
 สรรเพชญ์ ว่า รู้ ทั้งปวง
 สรรพ ว่า ทั้งปวง
 สิ้น ว่า หมด แผลง
 สุนทร ว่า ดี
 แสน นัยว่า แสน เป็น สิบ หมื่น
 สบ ว่า กระทบ
 สัมปะ ว่า ฐ

สม ว่า สมควร
 สมภาร มี ชั่ว พร้อม
 สมเด็จ เป็น คำ สูง ยิ่ง
 สมบุรณ์ ว่า เหม พร้อม
 สมบัติ ของ มา ถึง พร้อม
 สมฤทธิ ว่า มี ฤทธิ พร้อม
 สว ว่า หมู่ งาม

๑๖๖ ขอบประกอปปักขร แผลง สรรพพากย ว่าที่
 นนทโทไทยวจี นาม สัทท เสรี การ ฯ

ค

๑ ไพศาย ศิขร พิเศศ แล คัมภ ศรัทธา
 ศัทร แล ศุข ศุทธา ศรภา ไศย วัคมี
 ๑ อาศรม ศิล ปติภา ศรโศรตรเศรฐ์
 อากาศ พิศม ศลิ ยศ ศักติ ไศวา
 ๑ ไศพศ ภิเศก แล ปีศาย แล กุศล ศาลา
 เค็ก ศรี ศรบง แล ศิริ ภา ทศ ศุภ ศฤง ขมาร
 ๑ ศาโรช ไศก แล ประเทศ ศศิธร ประภาค มาน
 ศอ คอ นั ปราชญ์ ผู้ชำนาญ ขประกอปปนว่าที่ ฯ

ฆ

๑ บุษบา แล กฤษณ แล ฤกษ์ เขมม กระษัตริ ษัตริ
 โอภาษ จักษ มหิณี วัณ โทษ ฤษา
 ๑ อักขร ภาษษ แล ยักษ แล เกษ บุษบา
 พฤษา ฤษี บุษมา ษษ ภิภษ เทาะ ทรรษ
 ๑ ปักษี มหิษ แล ผู้ ปราชญ์ ษก ษูก เป็น เชอง ฉินท
 สิบ สี่ นม คือ ะสัน ทติ หลก โดย หมาย
 ๑ สบ สัทท กล่าว นิยม ไว้ บมิ คลาศ บมิ คลา คลาย
 เพื่อให้มหาชนทั้งหลาย ผู้ จะ อ่าน จะ เขียน ตาม

๑ สล แล ศค อิก ษบ ก็ ประกาศ ทั้งสาม
พิเศศ จำแนก ลักษณะ นาม ประเภท ภาษา ฯ

ส

๑ สรวเพช สัท ธรรม แล สงฆ ประเสริฐ แก่น สาร
สย สุตร สดับ นิ แล สังฆาร แล แพสย สัตยา
๑ โกสม ภเกส สัมปัตติ แล สวัสดิโสภา
เสาร สรว สรวรค แล สุรา สุร สัทธิ สมภาร
๑ สม เตจ สหสณย เสมอ สัท ปราชู สง กวานต์
สม ฤทธิ สมภาติ สย สณาน สุวภาพ สุนทร
๑ สม บวรณ สาคว แล สนิ ชุ สมุทท สม สมร
สวธ สมารวณ แล สลอน แล ทวส สละ สมากม
๑ เสวจ เสคจ แล สจข พัสคุ กุสิท เสวทร เสวอชมย
ปราชาท สาคว สัตว สม นัก นิ สาธุ สงสาร
๑ แสน สนุกนิ สุรางค สว สนม แล สกติ โสท นมัสการ
สอ สอ ทั้งปวง ก็ บริหาร ประเภท นานา” ฯ

๑ ไม้ ม้วน ฯ

๑ “หนึ่ง โสค คือ ไม้ ม้วน แล ไม้ มลาย อะเนก
ประกอบ เปน ฉันทา ผู้ พิเศศ อย่าง หลง หลอ
๑ ไม้ ใจ แล ไม้ ทาม ทั้ง นอก ใน แล ไม้ ใจ
ใคร ใคร แล ยอง โย อันใด ใจ แล ใจ หลง
๑ ไม้ กล สไฟ ไม้ ทั้ง ใต้ เหนือ แล ใหญ่ ยง
ใกล้ ไบ แล ไซ้ จง ไม้ สิบ ม้วน คือ วาจา” ไม้ ม้วน ๒๐ ฯ

ใกล้ ว่า ที่ สั้น ไม้ ท่าง นึก
ใคร ว่า ผู้ใด
ใคร ว่า วัช
ใจ ว่า จิตร วิญญณ
ไซ้ ว่า ของ อื่น

ไซ้ ว่า บังคับ ให้ ทำ เปน ต้น
ใหญ่ ว่า โต
โต ว่า อะไรว, ไหน, อย่าง ไรว, ไค
ใต้ ว่า ของ อยู่ เบื้อง ต่ำ
ใน ของ อยู่ ใต้, ของ อื่น อยู่ นอก

ใบ ของ อยู่ ที่ ก้าน กิ่ง ไม้	ใบ เหลือ ใบ
ใบ คน พูก ออก ไม่ได้	ไหล น้ำ เล่น ไป
ผู้	ใส่ แยม ใส่
ไฟ หนึ่ง ที่ เปน เมีย ของ ลูก ชาย	ใส่ เขา ของ วาง ลง
ใหม่ ว่า ของ แรก เกิด แรก มี	ให้ เขา ของ วาง ลง ใน มือ เขา

๑ ไม้ ลาย ๖

๑ “ท้าวไท แลไพร่ พล ทั้ง พงไพร แลไร่ นา
 ยใบ แล อัญญา ไครย ไมย แล เลอศ ไกร
 ๑ ฌับ ไว แล ปลด ไป ล้อ แล ลูก ไล่ แล เล่น ไกล
 ใบไฟ ประไลย ไป แล ร้อง ให้ จ ใจ จ รุ่ง
 ๑ เจ้า ไทร ชม ไทรบ แล อาไลย ยัง ไป ถึง
 หวัน ไหว ฤไท พึ่ง แล ไหว พระ แล ไคล คลา
 ๑ หลัง ไล่ แล ไว เกษ แล ไทร ภา ไทร ทวา
 ไค่ ทาง แล ไถ นา แล แยก ไถ ฌน ไฟ บูล
 ๑ บัน ไค กระ ไค ไฟ ฆะ ห ฌน ไม มูล
 แล ฌน ไล่ ส ฌน พูล สม บวรณ ฌ ไครย ปภา ไครย
 ๑ คลอง ไป แล ไหล หลัง แล ไค่ คน แล เวอ ไว
 ไค่ ฌน แล น้ำ ไหล แล ไค่ ปัก ประ ไฟ งาม
 ๑ ไฟ ฌน ไทบ แล ฌน ไค่ แล ฌน ไทบ
 ไฟ ฌน แล ไค่ ตาม แล ฌน หุก แล บัน ไทบ
 ๑ ทำ ไค่ แล ไค่ ฌน แล ไค่ ฌน เปน ไฟ
 ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ๑ ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ๑ ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ๑ ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ๑ ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่
 ฌน ไค่ แล ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่ ฌน ไค่” ๖

ไก่อ สัตว์ สอง ท้าว มี ปีก อยู่ ที่ บ้าน คน
 ไกร เป็น ต้นไม้ อย่าง หนึ่ง
 ไกล ว่า ที่ อยู่ ยาว ห่าง
 ไกว คน เขา มือ ผลัก ไป ผลัก มา
 ไช้ ของ ลูก กลม ๆ อยู่ใน ท้อง แม่ ไก่อ
 ไข่ คน บัวย เจ็บ
 ไชย ว่า ลั่น
 ไชว แก่ ไชว
 ไชว คน ทำ สหกรรม เป็น ต้น
 ไค เหยื่อ ไค
 ไค ว่า บัวย เจ็บ
 ไค้ เขา นิ้ว มือ นิ้ว เต็ม ทั่ว ทั่ว แคะ
 ไคล ของ ที่ ที่ น้ำ จิบ เข้า ภาว ๆ
 ไกว
 ไข่ คน ร้อง เสียง ดัง เช่น นั้น มี บ้าง
 ไฉน ว่า อย่าง ไฉน
 ไฉไล ว่า เดิน ไม่ ประคอง
 ไชย ว่า ชะนะ
 ไข่ ว่า ไข่ พง
 ไข่ ไก่อ ไข่ ปีก
 ไชร ว่า ต้น ไชร
 ไท ชื่น บัน ไท
 ไค้ ว่า ของ ที่ ถึง มือ ทัว ถือ เขา
 ไท ว่า ตับ ไท
 ไท้ ว่า เดิน ไป เหมือน มด
 ไท้ เป็น ของ เขา ทำ เป็น ลำ ไม้ จุด ไฟ
 ไทร ว่า ๓

ไถ เขา เขา เครื่อง ทำ นา เต็ม จัว เข้า ให้
 มัน เดิน ไป
 ไถ ว่า เขา เงิน ไป ให้ เขา แล้ว เขา ของ ๆ
 ทัว คืบ มา
 ไถ้ รูป เหมือน ฤๅง แต่ ยาว คัก สดก เตด
 ไท ว่า เป็น คน ไทย
 ไน ที่ เขา ปั้น ฝ้าย
 ไนย ว่า ข้อ เต็ม แล้ว อีก อย่าง หนึ่ง ว่า ไนย
 อัน หนึ่ง
 ไฉน ว่า ไว ว่า ไท เหมือน เหตุไร เหตุใด
 ไบ
 ไบ ออก สู้ ที่อื่น
 ไปล่ ผม ที่ หวี ไป ข้าง หลัง นั้น
 ไผ่ เป็น ชื่อ ไม้ ข้าง ใน กลวง เป็น ปลอง ๆ
 ไผ่ เม็ด ตำ ๆ เกิด ที่ ทัว คน
 ไผ่ เงิน เพียง หนึ่ง < ไผ
 ไพร ว่า พง ไพร ป่า
 ไพร คน ไพร ชาว เขา
 ไพล มัน เป็น หัว ใต้ดิน เม็ด ร้อน
 ไพล ว่า เขา มือ กลับ ไป ถือ กันไว้ ข้าง หลัง
 ไผ่ มัน อัน นึก เผา ของ อัน ได้
 ไภา ว่า กลัว
 ไภย ว่า กลัว
 ไผ ว่า ไม่ มวล
 ไผย
 ไผ้ ว่า ไผ้
 ไผ่ ว่า เส้น ไผ่
 ไผ้ ว่า ไฟ ไผ้

ไย	ไหว ว่าสิ้นเขือก
ไว ว่าไร จุก ว่าตัวไร	ไหว ว่าไหว นบ
ไว ว่าที่ เขาปลูก เข้าเป็น ต้น	ไครย ว่านอน
ไล	ไส ว่าสว่าง
ไลาย	ไสย ว่าไสยะสาคร
ไล่ ค้อนไป	ไส้ ว่าไส้พุง
ไหล ว่าน้ำไหล	ไทร รมัน เหมือน คุ่มแต่มัน เล็ก
ไหล่ บ่าไหล่	ไต้ ผัก ชื่อ ผักไต้
ไหล่ ว่าขมิไหล่	ไต้ ร้องไห้
ไว ว่าเว	ไอ เป็น หวัด
ไว ว่าเขาของเก็บไว้	ไอยะ เจ็ก ว่าเก็บ

- ๑ สบ คับท นาด ทก ประการ หมวด หมวย
ทั้งนี้ บ่อม ไม่มลาย ผู้ ประเสริฐ พึง เรือน
- ๑ ศษ สแล ไม่ม้วน แล ไม่มลาย บ เว้น เวียน
ผู้ใด จะ อำน เขียน จง ประหยดอย่า ตู เบา
- ๑ ส่วน ผู้จានอง ฉันทน์ นี้ นามกร เกา
คือ บรม พุทธเจ้า รส ตั้ง บำเพญ บุญ
- ๑ ผู้มี อำนวย ทาน แล ล้าง กุศล เป็น ทน
มาก แล้วย มา เพ็ญ ภูล อันชอบ ไว้ ในโลกา
- ๑ เหลียว นลิต ใน กาศย์ กลอน วรรณ คาถา
เพราะเหตุ บุญ ชีการ หลั่ง มา ขวย ผล

๑๑ ราช ศรัทธา ฯ

ราช ภาษา สำหรับ กราบ ทูล เจ้าชีวิต สมมุติ เรียกว่า ราช ศรัทธา
มี เยี่ยง อย่าง มาแต่ก่อน อดยาก ตู สัก เกด จำไว้ เป็น คุณ อยู่.

พระ เกษ ว่า ฌม, ว่า พระศก	พระ ทนุ ว่า คาง
พระ เตียร ว่า หัว, ว่า พระเจ้า	พระ นลิต ว่า หน้า ผาก
พระ อทิต ว่า ผักโพก	พระ ภักตร ว่า ดวง หน้า
พระ กรรณ ว่า หู	พระ ศอ ว่า คอ

ทนุณยจิ }
 ปุပ္ปิง } ว่า คาง
 อะทะโรอะโก }
 ตัน พระระณู ฑากระไกร
 พระจุลามาณี ว่า ปั้น
 พระจุไร ว่า ไร จุก, ไร ผม
 พระเมถลิ ว่า จก
 พระชนง ว่า คิ้ว
 พระเนตร ว่า ดวง ตา
 พระเมศิก ว่า จะ มก
 พระปราง ว่า แก้ม
 พระโณษุ ว่า ปาก, ริม คี ปาก
 พระชีวทา ว่า ลิ้น
 พระบุพชีวทา ว่า ตัน ลิ้น คือ ลิ้น ไก่
 พระทันต์ ว่า ฟัน
 พระทามะ ว่า เขี้ยว
 พระอุณโณม ว่า ขน ที่ หว่าง คิ้ว,
 พระอิงษา ว่า ขำ, ว่า ไหล่
 พระอิงษะกฏ ว่า จงอย ขำ
 พระภากขวิน ว่า ไห่ ปัก
 พระมะสุ ว่า หนวด
 พระพาทิกะ ว่า เคา
 พระอะษา ว่า สิว
 พระบีละกะ ว่า ไข่, ว่า ไข่ แมลง วัน
 พระพาทา ว่า แขน, ว่า ตัน แขน
 พระกัปประ ว่า ศอก
 พระกร ตั้งแต่ ศอก ลงไป จน ข้อมือ
 ข้อมือ เรียก ว่า ข้อม พระกร

พระหัตถ์ ว่า น้ำ มือ
 นิ้ว มือ ทั้ง ห้า เรียก ว่า พระองค์ลี
 หัว แม่ มือ เรียก ว่า พระองค์ชู
 นิ้ว ชี้ เรียก ว่า ศัชนะ
 นิ้ว กลาง เรียก ว่า มัชนะมีมา
 นิ้ว นาง เรียก ว่า อณมิตา
 นิ้ว ก้อย เรียก ว่า กะนิษฐา
 พระนะชะ ว่า เล็บ
 พระอุระ ว่า อก
 พระทรวง ว่า หว่าง อก
 พระนภี ว่า สติ
 พระอุทร ว่า ท้อง
 พระปฤษฎางศ ว่า หลัง, ว่า พระชนของ
 พระกัณ พระเต้า ว่า นม
 พระกัจฉะ ว่า รัก แร่
 พระปรีศ ว่า คี ข้าง
 พระกฤษตี ว่า ปั้น เอว
 พระโสณิ ว่า ตะโกลก
 พระอรุ ว่า ตัน ขา
 พระเพลทา ว่า ปลายขา, ว่า ขา
 พระขานุ ว่า เข่า
 พระขงค ว่า เข้ง
 พระโคปะกะ ว่า ข้อม ท้าว
 พระบาท ว่า ตัน
 นลองพระบาท ว่า เกือก
 จาว ต่าง กรรม เรียก ว่า รองพระบาท
 กาสะ ว่า ใจ
 ทรงพระ อาเจียน เห็นนภา

ประชวน ว่า บัวยเจ็บ
 ประชวน พระโศทะ ว่า บวม
 ทุกวันนี้ เรียกว่า โสทะ ว่าบวม, จะให้
 ถูกจริง นัน ว่า พระโศทะ
 พระเชลระ ว่า น้ำตาย
 พระเสมหะ ว่า เสลด
 พระบุบโพ ว่า หนอง
 พระเสโท ว่า เหงื่อ
 พระโลหิต ว่า เลือด
 พระอัฐิ ว่า กระดูก
 พระโลมา ว่า ขน
 พระมังษ ว่า เนื้อ
 พระฉวี ว่า ผิวหนัง
 โกไสยพัตร ว่า ฉักไหม
 กัปปาสิกะพัตร ว่า ฉักตัวย
 อุทุมภรพัตร ว่า ฉักไยมะเคื้อ
 วัติกกพล ว่า ฉักสำนแดง
 สุตแต่สำนแล้ว เรียกว่า ฉักกัปปลทั้งนั้น
 พระแสงธัตตะ ว่า แหวน
 สมองโต ว่า ไม้เกาหลัง
 สมอง พระหัตถ์ ว่า ข้อม, ข้อม, ตเกียบ,
 ก่าไล ตื่น ว่า ทอง พระบาท
 ก่าไล มือ ว่า ทอง พระกร
 แหวนว่า พระขำมวง
 พระสาง ^{สเนียด} } ว่า หวี
 ^{วงเคื้อน} }
 พระลำอาง พระสุคนธ ว่า เครื่องหอม
 ทรงพระสุบิน ว่า ผื่นเหน

ทรง พระกระยาสาณ ว่า สะสม
 บันทม ว่า นอน, เก้า ที่
 พระภุษา ว่า ฉักนึ่ง
 ทรงสาก ว่า ฉักต้ม
 ทรงคลุมปะทม ว่า ฉักต้ม นอน
 สมอง พระองค์ } ว่า เสือทรง
 พระกัญญกะ }
 พระวิสุตร ว่า ม่าน
 พระสุตร ว่า มุ้ง
 พระล่วม ว่า หีบ หมาก
 พระมังษี ว่า จอก หมาก
 พระแสงกำบิต ว่า มีด หมาก
 พระแสงปะนาก ว่า กระไกร
 ชารพระกร ว่า ไม้เท้า, ไม้ว่า
 พระอู่ พระวัง ว่า เปล
 สมอง พระเนตร ว่า แหวน ตา
 ทรงพระ ^{ลำอาง} } ว่า แปง
 ^{สุคนธ} } ว่า ทา }
 ^{กะแจะ} }
 ทรงเครื่อง ว่า แต่ง ตัว, ว่า ตกัณณ
 พระฉาย ว่า กระจก
 จันทอั้งฆาญ
 มี สุรบ
 วัน ^{มหาสงฆานต์}
 ^{สงกาน ทกเคื้อน}
 สรง พระมูรธาภิเศก ว่า สรง น้ำ, อาบ น้ำ
 ชัน-พระสุธารศ ว่า ชัน น้ำ เสวย
 พระสุธารศ ว่า น้ำ เสวย
 พระสุธารศชา ว่า น้ำ ชา

พระสุพรรณศรี ว่ากะโณเล็ก
 พระสุพรรณราช ว่ากะโณใหญ่
 พระสุพรรณภักดิ์ ว่าโตก กับ เข้า
ของ ก็น

พระชะเนย ว่าหมอนหนุน

ชนน ว่าหมอนอิง

พระไอยกา ว่าปู่ ว่าตา

พระไอยกี ว่าหมึก ว่ายาย

พระพันประสา ว่าจ้าวเมี่ยง

อนชา ว่าน้องชาย

พระ อนชา ว่าน้องสาว

พระ นักรก ว่าหลาน

พระสัศสุระ ว่าพ่อผัว, แม่ผัว

พระแทน ว่าเตี้ย

พระยี่ภู่ ว่าที่นอน

ทอดกั ว่าปู่เครื่องลาด

พระทัก, สุวรรณภิงคาร ว่าคนโทน้ำ

ประชวน พระยอด ว่าแป้น

ประชวน พระอาโย, พระอาตะ ว่าแป้นลม

เขวี้ยง ว่า ช้าย

สทัก ว่า ขวา

พระ ราช โอรส } ว่า ลูกชาย
กุมาร }

พระ ราช ธิดา } ว่า ลูกหญิง
บุตรี }

เสกข์ ว่าทำน ทำว

ประพาศ ว่าเที่ยวไป

พระสุมิสา ว่าลูกสไฟ

ทรง ตำริ ว่าคิต

พระราช นิพนธ์ ว่า ทรง กลอน
ทรง อักษร

สารพัด ที่จ้าว แผ่นดิน คิต เป็น ละคอน

เพรง ยาว เรือก ว่า พระราช นิพนธ์

กีน อยา ทูเล ว่าเสวย พระโอสถ ประจุ

ลง พระบึงคน ว่านัก, ว่าเบา

ล้าง มือ ว่าชำระ พระหัตถ์

ล้าง คั้น ว่าชำระบาท

ประจุพระสุคนธ์ พาย

ตักองค์พระสุคนธ์ ช้อน ผลอง พระหัตถ์

ตักน้ำ พระสุคนธ์ กบวย

อนึ่ง ของ สิ่งใด เรียก เป็นคำ หมาย คำ ผวน, ห้าม มิให้ กวาบ ขูล เหมือน เรียก
 ว่า ผัก บึง, แล หมา, แมว, นก, กา, ชี, เป็นต้น อย่างนี้ อย่า กวาบ ขูล, ถ้า จะ ขูล
 ให้ ขูล ไป อย่าง อื่น, แต่ กอ เจ้า พระไทย, เหมือน หนึ่ง ผัก เหล่า นี แล,

ผัก บึง, ให้ ว่า ผัก ทอด ยอด

ผัก ตบ, ให้ ว่า ผัก ลำ หาว

ทอด ผัก ตบ, ให้ ว่า ทอด ลำ หาว

ทอด สลิด, ให้ ว่า ทอด ขจร

ทอด ช้อน ชู, ให้ ว่า ทอด ช้อน กลิ่น

แดง, ให้ ว่า แดง อุดิต

ตลิ่ง บึง, ให้ ว่า มูล มัง

พุง ทอ, ให้ ว่า หนอม รอบ ช้อ

มะเขือ กระทำแพะ, ให้ ว่า มะเขือ แด
 ต้น ทอง, ให้ ว่า ต้น ปาวีกระชาติ
 ดอก ขี้ เหล็ก, ให้ ว่า ดอก เหล็ก
 กาสะโท, ว่า พระสุรเสียง ไอ
 ปัสสะโท, ว่า ทรง จาม
 ขิปะสโท ว่า ทรง กระแอม
 อุเหตุ ว่า ทรง เว
 บาสนี้ ว่า สัน เท้
 ขนม ดอกเหล็ก ว่า ขนม ขี้ หน
 เปน ขี้ เรือน ให้ ว่า เปน เรือน
 ถัง ออก ให้ ว่า ถัง เพาะ
 ปลา ช้อน ให้ ว่า ปลา แท่ง สก
 ปลา สลิต ให้ ว่า ปลา ไบ ไม
 ปลา ไหล ให้ ว่า ปลา ยาว
 ปลา วั ให้ ว่า มะ ณะ
 ผัก ปอก ให้ ว่า ผัก ขี้ ฝาด สะ
 ไข่ สารพัด ให้ ว่า ฟอง
 ปลอย ปลิง ให้ ว่า ขี้ ลูก สะ
 เต่า ให้ ว่า จิต ฐ
 ฟัก ทอง ให้ ว่า ฟัก เหลือง
 ดอก ฟัก ทอง ให้ ว่า ดอก ฟัก เหลือง
 ผัก ขี้ หน ให้ ว่า ผัก หน หน
 ขี้ เล็ง ให้ ว่า หน เล็ง
 บาง อ้ออิน ให้ ว่า บาง หน อิน
 หัว กระบือ ให้ ว่า คี ณะ กระบือ
 หัว ลำ โพง ให้ ว่า คี ณะ ลำ โพง
 หัว โค่น ให้ ว่า หัว ปลวก

๗๗

บ้าน ขี้ หน ให้ ว่า ขี้ หน
 ต้น กำ แยะ ให้ ว่า หน คน
 ดอก ลั่นทม ให้ ว่า ลั่นทม
 ต้น } ขี้ หน ต้น มุลกา
 ลูก } ขี้ หน ต้น มุลกา
 หน มัย ให้ ว่า หน มัย
 กล้วย กุ ให้ ว่า กล้วย สัน
 ผัก ปลาบ ให้ ว่า ผัก หน
 บาง อ้อ วั ให้ ว่า บาง หน วั
 ผัก อ้อ วั ให้ ว่า ผัก หน วั
 ของ ตก แด ให้ ว่า ของ หน แด
 กิ่ง หน ที่ ลับ ให้ ว่า พระ คุย หน
 เข้า กิ่ง } ให้ ว่า พระ กระ หน
 ของ กิ่ง } ให้ ว่า พระ กระ หน
 ถ้ำ เทียบ ไล่ โทะ } ว่า หน
 ไล่ หน แล้ว } ว่า หน
 สุนัข
 แมว
 นก
 ถ้า ก } เปน ต้น มัน
 โค } ขี้ หน ว่า) หน อการะ
 กระบือ
 ข้าง หน
 ลูก หัว หน ให้ ว่า ลูก คี ณะ หน
 จ้าว ขี้ หน กิ่ง หน ให้ ว่า หน น้ำ จินท์
 ปลา ลั่น หน ให้ ว่า ปลา ลั่น สุนัข
 หน ว่า สุนัข

๑ หนังสือราชศัพท์นี้, เราผู้แต่งได้คัดออก จากหนังสือของท่านขุน
 ยาระประเสริฐ, ก็ยุบลงแต่เท่านี้ก่อน. บัดนี้เราได้พิจารณาเห็นว่า, บุคคลที่
 ปรากฏจะหา ถ้อยคำ ที่ จะ ต้อง การ เว นั้น, ก็หาได้โดยยาก, เพราะ มิได้เป็น อัน
 ตัพ กัน. เรา จึง ได้ จัด แจง แต่ง เสียบใหม่ ให้เป็น ลำดับ ตาม อักษร ลงไป. ถ้าผู้
 ใด จะ ต้อง การ แล้ว, ก็ จะ หา ได้ โดย ง่าย, เพราะ มัน เป็น อันตัพ กัน. ตั้ง จะ ลำ
 แดงต่อไป. แต่คำ ที่ ให้ ทุล แทน ผัก บ้าง, หมาก, แมว, นก, กา, ชี, เป็นต้น
 นั้น, หา ได้ เข้า ใน พวก นี้ ไม่.

กำไล มือ, ว่า ทอง พระกร
 กำไล ต้น, ว่า ทอง พระบาท
 กะโถนใหญ่, ว่า พระสุพรรณราช
 กะโถนเล็ก, ว่า พระสุพรรณศรี
 กระบวย, ว่า ตัก น้ำ พระสุคนธ์
 กระจก, ว่า พระถาด
 กระตุม, ว่า พระอัฐิ
 กระแอม, ว่า ขี้ปะเสโท
 เกือก, ว่า นิลอง พระบาท
 กิณ อกาทุลา, ว่า เสวย พระโอสถ ประจุ
 แก้ม, ว่า พระปราง
 ขนม ชี หนู, ว่า ขนม ดอก เหล็ก
 ข้อมือ, ว่า ข้อม พระกร
 ข้อมเท้า, ว่า พระโคกระปะ
 ขากะไกร, ว่า ต้น พระหระ
 ขี้เรื้อน, ให้ ว่า เป็น เรื้อน
 ขี้สั้ว ต่าง ๆ, ว่า ถ้าย อูจระ
 ไข่แมลงวัน, ว่า พระปีละกะ
 ไข่สารพัด, ให้ ว่า ฟอง
 เข่า, ว่า พระขาน
 เข้ กิณ, ให้ ว่า พระ กระยาเสวย

ชวา, ว่า สะคำ
 แข่ง, ว่า พระขงค
 ของ กิณ, ให้ ว่า พระ กระยาเสวย
 ของ ตาก แดด, ว่า ผึ้ง แดด
 ของ ใน โตะ, ว่า เครื่อง
 ขน ที่ หว่าง คิ้ว, ว่า พระอุณโถม
 ขน, ว่า พระโลมา
 ขัน น้ำ, ว่า ขันพระสุธารศ
 แขน, ว่า พระพาหา
 เขี้ยว, ว่า พระทามะ
 เคา, ว่า พระพาทิกะ
 หนกษิ
 คุง, ว่า คุง
 พระหน
 อะทโรระโก
 เครื่อง หอม, ว่า พระลำอาง
 คิต, ว่า ทรง พระดำริ
 คนโทน้ำ, ว่า พระแก้ว
 คิ้ว, ว่า พระขง

คอ, ว่า พระคอ
 เห่ง, ว่า พระเห่ง
 จงอย บ่า, พระอิงษณู
 จะมุก, ว่า พระเนคิก
 จุก, ว่า พระเมกลี
 จอก หมาก, ว่า พระ มังนี
 เจ็บ, ว่า ประชวน
 จาม, ว่า ยีโสโท
 จ้าว ชีวทร กิน เล่า, ว่า เสวย น้ำ จันท
 จ้าว เมีย, ว่า พระพรณประสา
 ช้อน, } ว่า สมอง พระหัตถ์
 ช่อม, }
 ช้าย, ว่า เฉวียง
 หนู, ทย, ว่า พระไอยก
 ดอกขี้เหล็ก, ว่า ดอก เหล็ก
 ดอก ลั่นทม, ว่า ลั่นทม
 ดอก พัก ทอง, ให้ ว่า ดอก พัก เหลือง
 ดวงตา, ว่า ดวง พระเนตร
 ดวงหน้า, ว่า พระภักตร
 ดวง จันทรมวฏ, ว่า จันทอัมภว
 ดวง อาทิตยสุญ, ว่า สุริยมวฏ
 ตา, ว่า พระเนตร
 เต่า, ว่า จิตฐ
 ทเกียบ, ว่า สมอง พระหัตถ์
 ทะโกล, ว่า พระโสณ
 ตาก แดก, ว่า สิ่ง แดก
 โตก กับ เขี้ยวของ กิน, ว่า พระสุพรรณภาช
 แต่ง ตัว, ว่า ทรง เกรือง

เตียง, ว่า พระแท่น
 เตียง นอน, ว่า พระยี่ภู่
 ตัด ผม, ว่า ทรง เกรือง
 ตันชา, พระอรุ
 ตัน ชัก, ให้ ว่า ตัน มุระกา
 ตัน ทอง, ว่า ตัน ปาวิกะชาติ
 ตัน กำแบ, ให้ ว่า อะเนกคุณ
 ตัน, ว่า พระบาท
 ถัว งอก, ให้ ว่า ถัว เพาะ
 ทา แปง, ว่า ทรง พระ ลำอาง
 ทา กะแจะ, ว่า ทรง พระ สุคนธ
 ทรง กลอน } ว่า ทรง พระวาทนิพนธ์
 ทรง อักษร }
 หุ้ง, ว่า ลง พระ บังคน
 ห้อง, ว่า พระ อุทร
 ทาน ท้าว, ว่า เสคจี
 เทียว ไป, ว่า ประพาศ
 หน้า, พระภักตร
 หน้า แดก, ว่า พระนะลาต
 น้ำ ลาย, ว่า พระเขละ
 น้ำชา, ว่า พระสุธารศา
 น้ำ เสวย, ว่า พระสุธารศ
 หนึ่ง, ว่า พระฉวี
 นื่อง ชาย, ว่า พระอะนุชา
 นื่อง สาว, ว่า พระ คินิจู
 หนัก, ว่า ลง พระ บังคน, ว่า อุจาระ
 หนอง, ว่า พระบุบโพ
 หนอง, ว่า พระมะสุ

นอน, เจ้า ที่ บันทม
 แหนบ, ว่า พระแสง ถัดสะ
 นิ้ว มือ ทิ้ง ห้า, ว่า พระอง คุดี
 นิ้ว หัว แม่ มือ, ว่า พระอง คุดี
 นิ้ว ชี, ว่า ศิขี
 นิ้ว กลาง, ว่า มัชฌิมิก
 นิ้ว นาง, ว่า อะหะมิกา
 นิ้ว ก้อย, ว่า กะนิษฐา
 เนื้อ, ว่า พระมณฑ
 เบา, ว่า ลง พระบังคน, ว่า ประสว
 บาง อ่อน, ให้ ว่า บาง นาง อื่น
 บาง อีกร, ให้ ว่า บาง นาง ภา
 บัน เหว, ว่า พระภุชค
 บ้าน ชื่น, ให้ ว่า ชื่น โพน
 บวม, ว่า ประชน พระโสทร, ว่า โสทร
 ปู่, } ว่า ทอด ที่
 ปู่ครอง ลาด }
 ปู่, ทา, ว่า พระโอรส
 ปลา ขอน, ให้ ว่า ปลา แห่ง สด
 ปลา สด, ให้ ว่า ปลา ไบไม้
 ปลา ไหล, ว่า ปลา ยาว
 ปลา ลิ่น ทม, ให้ ว่า ปลา ลิ่น สุนัข
 ปลา ภา, ว่า มัจฉ
 เปล, ว่า พระอริรัง, พระอ
 ปาก, ว่า พระโอรส
 แป้งทา, ว่า ทรง พระสำอาง
 ปิ่น, ว่า พระ จุฬามณี
 เปน ฝ, ว่า ประชน พระยอด

เปน ถม, ว่า ประชน พระอาโย, ว่า พระ
 ปลาย ชาติ, ว่า พระเพลา [อาทะ
 ปล่อย ปลิง, ให้ ว่า ชะลุ
 ป่วย, ว่า ประชน
 ปล้ำ ลาน, ว่า รัตกำพล
 ปล้ำ โปก, ว่า พระอาทิตย์
 ปล้ำ ตาย, ว่า กัมปาลีจักร
 ปล้ำ ไหม, ว่า โกโลยจักร
 ปล้ำ ไย มะเคื่อ, ว่า ปล้ำ อุมกร จักร
 ปล้ำ นุ่ง, ว่า พระภุช
 ปล้ำ ห่ม, ทรง สลัก
 ปล้ำ ห่ม นอน, ว่า ทรง คลุม ประท
 ปล้ำ ปอด, ว่า ปล้ำ บิณฑ
 ปล้ำ ปลาย, ให้ ว่า ปล้ำ ไท
 ปล้ำ อี รื่น, ให้ ว่า ปล้ำ นาง รื่น
 ปล้ำ อี นุ่น, ให้ ว่า ปล้ำ นาง นุ่น
 ผม, ว่า พระเกษ, ว่า พระศก
 ผ่า มือ, ว่า พระหัตถ์
 ผี, ว่า ทรง พระยอด
 ฝ, ว่า พระปัสสะ
 ฝั้น เทน, ว่า ทรง พระสุบิน
 พ่อ ฝัว, ว่า พระสัศสุระ
 พด, ว่า ปรง พระสุคนธ์
 ฟัน, ว่า พระทันต์
 ฟัก ทอง, ให้ ว่า ฟัก เหลือง
 หมา มุ้ย, ให้ ว่า เกา มุ้ย
 มือ, ว่า พระกร
 หมู, ให้ ว่า สุกร

แม่ผัว, ว่า พระสัทสุระ
 ไม่เกา หลัง, ว่า สมอง ไค
 ไม่ท้าว,) อาน พระกร
 ไม่ทา,)
 มะเขือ กะทำแพะ, ว่า มะเขือ แด
 หมาก, ว่า กำบัต
 มั่ง, ว่า พระสุทร
 ม่าน, ว่า พระ วิสูตร
 หมอน หนุน, ว่า พระเชนย
 หมอน อิง, ว่า พระชนน
 เยี้ยว, ว่า ลัง พระมิ่งคน
 เยี้ยว สัตว์ ต่าง ๆ ว่า ปะสาธะ
 ไรมม, ว่า พระจุไร
 รักแร้, ว่า พระกัณฐะ
 เรอ, ว่า ทรง อเหต
 ไหล่, ว่า พระอิงษา
 เล้า กิน, ให้ ว่า เสวย น้ำ จันท
 ลูก ชัก, ให้ ว่า ผล มุลก,
 ลูก หัว ลิง, ให้ ว่า ศีระ วานร
 ลูก ขา, ว่า พระราช)
)
 ลูก หมู, ว่า พระราช)
)
 ลูก สะไฟ, ว่า พระ สุนิสา
 หลัง, ว่า พระปฤษฎางค์, ว่า พระชนอง
 ล้าง มือ, ว่า ชำระ พระหัตถ์
 ล้าง ตีน, ว่า ชำระพระบาท
 เลือด, ว่า พระโลหิต

หลาน, ว่า พระนาค
 ลิ่น, ว่า พระ ชิวหา
 เล็บ, ว่า พระนะชะ
 ลม, ว่า พระ วาโย
 หวี, ว่า พระ)
)
 หว่าง ออก, ว่า พระทรวง
 หว่าง คิ้ว, ว่า พระอุณโธม
 แหว่น, ว่า พระขำมวง
 แว่น ตา, ว่า สมอง พระเนตร
 คีข้าง, ว่า ปรีศ
 คอก, ว่า กิ๊ปปุระ
 ตั้งแต่ คอก ลงไปจน ข้อมือ, ให้ ว่า พระกร
 สร้อย, ว่า มีศูญ
 เสลด, ว่า พระเสมหะ
 สะตือ, ว่า พระเนก
 สะมม, ว่า ทรง พระกะยาสนน
 สง กานต์, ว่า มหา สงกาน
 สรง น้ำ, ว่า สรง พระมูรธาภิเศก
 สรง น้ำ ว่า อาบ น้ำ
 ส้น ท้าว, ว่า ขาลีนี้
 สิว, ว่า พระอะษา
 เสือ ทรง, ว่า)
)
 หู, ว่า พระกรรณ
 ไช ประภ, ว่า พระภากษวัน
 เท็ด โคน, ให้ ว่า เท็ด ปลวก
 เทียน ราก, ว่า อาเจียน

ทึบ ทมก, ว่า พระล่วม
 หัร, ว่า พระเจ้า, ว่า พระเคียร
 หัร กระบือ, ให้ ว่า จีตะ กระบือ
 หัร ลำโพง, ให้ ว่า คีตะ ลำโพง
 อีเล็ง, ให้ ว่า นก เล็ง

ไอ, ว่า ทรง พระ กาสะ
 อก, ว่า พระอร
 องค์ใน ที่ ลับ, ให้ ว่า พระ คุยทะราน
 ขาบ น้ำ, ว่า สรง น้ำ

๑) ศัพท์เหล่านี้เป็น ภาษาสำหรับ ยกออกแต่ โคลง, ฉันท์, เพลงยาว,
 ร้อง ลคอน, ตามแต่จะใช้, คัดให้เข้า สิ่ง ละเอียด. อดนาค์ สังเกตจำไว้. เป็น
 เครื่อง ประดับ สำหรับ ปราชู ะ

ปถวิ	๘ ศัพท์นี้ ว่า แผ่น ดิน	สุชาติล	๔ ศัพท์นี้ ว่า พัน แผ่น ดิน
ปตพี		ภูวตล	
เมธิณ		ธวตล	
ธวณ		เมธิณตล	
มทียะ		นกขัต	
ชคตติ	๓ ศัพท์นี้ ว่า ดาว	ดาวา	๓ ศัพท์นี้ ว่า นก
ภูมิ		อุตุ	
พสุธา		สภณ	
คงคา		ปักษี	
นที		วิหค	
อุทะกัง	๑๐ ศัพท์นี้ ว่า น้ำ	เปมะ	๕ ศัพท์นี้ ว่า ความ รักษ
ทะกัง		เมตท	
กัง		เสนทา	
วาริ		ปิยา	
สลิสระ		ปิโย	
ชะลึง	๓ ศัพท์นี้ ว่า ร้อน	อุณห์	๓ ศัพท์นี้ ว่า ร้อน
ธาวา		คาบั้ง	
ฮาโป		ตะปะ	
โตยัง		อาคูล	
ชะละ		ปริเทวะ	

โรจ		ธูมา	๒ ศรียัทนี้ ว่า ครวันไฟ
โรจ		ธูโม	
โชตะ	๔ ศรียัทนี้ ว่า รุ่ง เรือง	นิวาศ	๒ ศรียัทนี้ ว่า ที่อยู่
โชตะเถ		นิเวศ	
โสมนันต		ทมา	
ปรีตา		รุกขา	๔ ศรียัทนี้ ว่า ต้นไม้
ภิวมะ	๖ ศรียัทนี้ ว่า ขึ้นนม ยินดี	พุกษา	
อภิวม		อัท	
รมะนา		โกย	
ทรวา		ลักกะ	
อากาษ		วาสะวะ	
อันตะลิเช		ภามะวา	๘ ศรียัทนี้ ว่า ชื่อ พระอินทร์
เช		สุขัมปะติ	
เวหา		เทวินทร์	
เวหาศ	๑๐ ศรียัทนี้ ว่า อากาษ	สหัสไนย	
อนิละปะระ		วะชิริหัทถ	
นภา		สุริยะ	
อัมภาร		สหัสศะรังษี	
สกุณะปะระ		ภานุมาศ	๕ ศรียัทนี้ ชื่อ พระอาทิตย์
นภาคต		ทินกร	
บวรพต		ทิวาการ	
คิขร		จันท์	
ไศล	๕ ศรียัทนี้ ว่า ภูเขา	วัชระนิกร	๓ ศรียัทนี้ ชื่อ พระจันทร์
คิวั		ศศิธร	
นิกะ		ลิจิต	๒ ศรียัทนี้ ว่า เข็ม
อิกคิ		เลขา	
ลิจิ	๓ ศรียัทนี้ ว่า ไฟ	ภานะ	๒ ศรียัทนี้ ว่า ที่
ลิจานล		สถาน	

วลาหก
 เมโฆ
 เมฆะ ๕ ศัพท์นี้ ว่า เมฆ
 ปชุนโท
 ปชุนทะ
 ไสยะนะ
 ไสยะ อาคะนะ ๒ ศัพท์นี้ ว่า ที่นอน
 เคหา ว่า เรือน
 ไสยาคะ ว่า นอน
 บรรจฺร, บัณฺจฺร, บัจฺร ว่า เครื่องลาด
 ภาชะ
 โภคา ๓ ศัพท์นี้ ว่า กิน
 บรโภค
 สันจว
 จว ๒ ศัพท์นี้ ว่า เทียบ ไป เติบ ไป
 วิชฺช
 วิชฺชตฺตา ๒ ศัพท์นี้ ว่า สายฟ้า
 อิตฺตา
 อาตมา ๔ ศัพท์นี้ ว่า ตัว
 กาย
 อินทรี
 อนาคะมา
 อนคฺตา ๒ ศัพท์นี้ ว่า ไข่ ตัว
 เกยฺวะ ว่า สร้อย

พาที
 วาที ๓ ศัพท์นี้ ว่า ถ้าย คำ
 ราชะนัง
 จิต
 มโน ๓ ศัพท์นี้ ว่า ใจ
 หทัย
 บุปผ
 มาลา ๓ ศัพท์นี้ ว่า ดอกไม้ พวงมลัย
 มาโลย
 เหมะ
 สุวิรรณ
 การจนะ ๕ ศัพท์นี้ ว่า ทอง
 ชาฏะ
 กะณะกะ
 หิริญ
 ๒ ศัพท์นี้ ว่า เงิน
 ราชะญะ
 มณี
 รัตนะ ๓ ศัพท์นี้ ว่า แก้ว
 เสลา
 อาภารณ
 อสังการ ๓ ศัพท์นี้ ว่า เครื่องประดับ
 ปลินทะนะ
 วัตตะ
 ๒ ศัพท์นี้ ว่า ผ้า
 พัตฺร

๑ ศัพท์กำกวม คือ คำเขมร แปลเป็นไทย

โกไล, ว่า กุ้ง	จำเรียง, ว่า ขั้ว
กำเตา, ว่า ร้อน	ขเรียง, ว่า ร้อง
กะแอก, ว่า กาก	เจริญ, ว่า มาก
กะแอบ, ว่า ตะขบ	จันละและจันตอง, ว่า ซ่อง ลำห้วย ลำธาร
กระบอก, ว่า กลี๋ย	จูน, ว่า เข้ไป
กระตา, ว่า ที่, ว่า กอง,	เจ็น, ว่า ออก
กระอี, ว่า แก้ว	เจ็นมอก, ว่า ออก มา
กาจ, ว่า ร้าย	จวน, ว่า ภาย
กันตง, ว่า แม่ลงภู	อุบอง, ว่า พี่
กวน, ว่า หมอบ	ลงาย, ว่า ไกล
กูน } ลูก	ละเนียร, ว่า ฝั่งน้ำ
โกน } ขู	ละเอก, อิม
กลอน, ว่า ทัว	ละมา, ว่า แม้ว
เกาะ ว่า กง	เจ็ง, ว่า ตื่น
ขจี, ว่า อ่อน	โต, ว่า มี
ขตอย, ว่า แม่ลงบ้อง	ทักกล, ว่า ตั้ง
ขนน, ว่า หมอนอิง	คำเล็ง, ว่า ก่ง ขึ้น
เขนย, ว่า หมอนหนุน หัว	ดวง, ว่า แก้ว
ขบตพลึง, ว่า รับขวัญ	ตาก ดวงคืน, ว่า ราว มีใช้ราว ตะพาน กะโต
ขโมต, ว่า ผี	
ขยม, ว่า ขั้ว	ดวงเบา } บัด นั้น
ขลา, ว่า เสื่อ	
ขลึง, ว่า แร้ง	ดวงนุ } บัด นั้น
คระศก, ว่า ค้อน	ทรี, ว่า ปลา
ควร แสยง, ว่า หน้ากลัว	ตุ, ว่า ไป
จู้, ว่า หนู	ตุคัล, ว่า ไป เฝ้า
เงา, ว่า หลาน	ตุล, ว่า ไป ถึง ว่าไป เทียว

ทำน, ว่า หนัก

ทำรี, ว่า ช้าง

ตระ }
จัก } ว่า หยัน

ตระ }
ลัก } ว่า ฉำฉอย

ตัก, ว่า น้ำ

ตกขม, ว่า น้ำผึ้ง

ตูก, ว่า เรือ

เตร็จ, ว่า เทียว

เถกิง, ว่า สูง

ทะเกิง, ว่า สูง คักกี,

ทะเมินไพร, ว่า พรวน ป่า

ทะโงก, ว่า นก ยุง

ทัน ทิง, ว่า คอย

เทียบ, ว่า ชิด

ทุม, ว่า แก่

นบอง, ว่า หัก

บ่าโบ }
บ่าโบล } ว่า ลูบไล้

บั้ง อวต, ว่า หน้าต่าง

บาน, ว่า ได้

ประบือ, ว่า ลูบไล้

ปรัก, ว่า เงิน

เปรอ, ว่า ใจ

ผะกา, ว่า ดอกไม้

ผลา, ว่า คม

ผล, ว่า ทาง

ผล, ว่า ทาง แยก

ผล, ว่า ทาง เลี้ยว

พะเยีย, ว่า เกสร

พระกวาน, ว่า พระยี่

พระไทกรม, ว่า แผ่น ดิน

พระโอน, ว่า นื่อง

พลม, ว่า เป้า

ภุมมอย, ว่า ไม่ให้

ภุมพาน, ว่า ไม่ให้

มูสะ, ว่า บ้าง

เม, ว่า แม่

มะทาย, ว่า แม่

มะผาก, ว่า แม่ลง หวี

มะมุง, ว่า แม่ลง สาย

มาก, ว่า ทอง

มาก, ว่า มี

เยิง, ว่า เา

ระนัค, ว่า คม

ระบาท }
ระบอม } ว่า เหลือบ

ระลุก, ว่า ดับ

ระลั, ว่า ไม่ได้

รุยโรม, ว่า แม่ลง วัน

ลูจ, ว่า รื่น

สแบก, ว่า หนึ่ง

สแบกขลา, ว่า หนึ่ง เลื้อ

สแบง, ว่า ทัว

สลัก, ว่า ไป

สะแก, ว่า สุนัข
 สวา, ว่า ลิง
 สวก, ว่า เมือง
 สวกเกว, ว่า ชาว บ้าน นอก
 สันลือก, ว่า ไบ ทาน
 สาร, ว่า ช้าง
 สบไถง, ว่า ทุก วัน
 สร้อย, ว่า ร่าน
 แสระ, ว่า ม้า
 โทน หวง, ว่า หุย เจา
 ฮาสู, ว่า เอนทู่ ว่า ทังวน

ฮานัก } ว่า เอนทู่
 ฮานิก }
 อึ้งอร, ว่า ตีใจ
 อิลู, ว่า บัดนี้
 อก, ว่า พวก
 อักอวน, ว่า สิ้น
 อังกิล, ว่า ไก
 อังกวค, ว่า ย่องหน่อง
 แอง, ว่า เอง
 อันตัง, ว่า คอย
 อวย, ว่า ให้,

๑ คำไท แปลเป็น คำเขมร ฯ

กา, ว่า กะแอก
 เกสร, ว่า พะเยีย
 แก่, ว่า ทุม
 ไกล, ว่า ฉงาย
 กง, ว่า เกาะ,
 ก่ง ชั้น, ว่า ตำเล็ง
 กู้ง, ว่า โกโล
 แก้วง, ว่า กระอิ
 กอง, ว่า กระลา
 กลีบ, ว่า กระบอง
 แก้ว, ว่า ทอง
 ขั้, ว่า ขยม
 เจ้าไป, ว่า จูน
 ขับ, ว่า จำเวียง
 คมค, ว่า ระนัต

ค่อน, ว่า ครอบค
 คับ, ว่า ระลุ
 คม, ว่า ผลา
 คอย, ว่า พันทั้ง
อันทั้ง
 เงิน, ว่า ปัก
 น้ำเฉื่อย, ว่า กระจก, ว่า กระจก
 ไข่, ว่า เปรือ
 ข้าง, ว่า ตำร
สาร
 ของลำห้วยลำธาร, ว่า จันและ จันลอง
 ขิต, ว่า เทียบ
 ชาวบ้านนอก, ว่า สวกเกว
 ตีใจ, ว่า อึ้งอร
 ใต้, ว่า ขาน

ดอกไม้, ว่า ณะกา
 ทะชาบ, ว่า ณะแอบ
 ตั้ง, ว่า ท่ากล
 ขึ้น, ว่า เจริง
 ทัว, ว่า กลอน
สะแดง
 ไถ, ว่า อักกล
 ที่, ว่า กระลา
 ทุกวัน, ว่า สบไถ
 ทาง, ว่า ญ
 ทาง แยก, ว่า ญแยก
 ทาง เลี้ยว, ว่า ญบด
 เทียว, ว่า เตรีจ
 นำ กลัว, ว่า ควรร้าย
 นำ ต่าง, ว่า บังอรท
 หนู, ว่า จู
 น้ำ, ว่า ตัก
 น้ำผึ้ง, ว่า ตักขมม
 นก ยุง, ว่า ทะโงก
 หนัก, ว่า ดำงน
 หนัก, ว่า สแบก
 หนัก เสือ, ว่า สแบก ขลา
 น้อย, ว่า พระอิน
 ไบ, ว่า สะลัก
 ไบ ตาม, ว่า สันลัก
 บึง, ว่า มุสะ
 บัดนี้, ว่า อิลู
 บัดนั้น, ว่า ดวงนุ ดวงเขา

ปลา, ว่า ทวี
 ไป, ว่า ญ
 ไป เค้า, ว่า ญคัล
 ไป ถึงไป เทียว, ว่า ญสุ
 เป้า, ว่า พลม
 ผี, ว่า ขโมท
 แผ่นดิน, ว่า พระไทโกรม
 ผึ้ง น้ำ, ว่า ณะเนียร
 พื, ว่า นิยบง
 พระ ยี่, ว่า พระภาน
 พวก, ว่า อก
 พราน เป้า, ว่า ณะเมินไพร
 ภัย, ว่า จวน
 ม้า, ว่า สะ
 ม้า, ว่า มาณ
 ม้า, ว่า ไท
 แม่, ว่า เม
มะคาย
 ไม่ได้, ว่า ญมพาน
 ไม่ให้, ว่า ญมอย
 ไม่ได้, ว่า ะลี
 แมลง บึง, ว่า ะชอย
 แมลง ภู, ว่า กนลง
 แมลง หวี, ว่า มะมาก
 แมลง วัน, ว่า รุยม
 แมลง สาย, ว่า มะมง
 มาก, ว่า เจริญ
 เมือง, ว่า สรุ

หมอนอิง, ว่าชนน
 หมอนหนุนหัว, ว่าเชนย
 หมอบ, ว่าภวน
 แมว, ว่าชะม
 ย่องหน่อง, ว่าอังกวด
 เอี่ยม, ว่าตระจัก }
 ชัก

เภา, ว่าเปิง
 แวง, ว่าชลึง
 ร้อง, ว่าจเวียง
 ฆาน, ว่าสรวัย
 วัน, ว่าสุจะ
 ร้อน, ว่ากำเตา
 รัยวัน, ว่าชบตพลึง
 ภัย, ว่ากาจ

ตาก }
 ภาว มิใช่ภาว ตะพาน } ว่าตวงคัน
 กระโต }

เรือ, ตุก
 ตุก, ว่ากูน, ว่าโกน
 หลาน, เจ้า

สิง, ว่าสวา
 ำโบ }
 ฐบไล้, ว่า ำโบล
 ประบือ }
 เหลือบ, ว่าระบาท }
 บอม }
 สุนัข, ว่าสะแก
 สิ้น, ฐักอวน
 สูง, ว่าเกกิง
 สูง คักคัก, ว่าทะเกกิง
 เสือ, ชลา,
 ให้, ว่าออย
 หุบเขา, ว่าโชน หวง
 ห้วย, ว่านบอง
 ออก, ว่าเจ็น
 ออกมา, ว่าเจ็นมอก
 เอง, ว่าแอง
 เอนดู, ว่าชานัก ชานิก
 เอนดู ทั่ววัน, ว่าชาสูร,
 อ่อน, ว่าชจี่
 อิม, ว่าชะเอก,

๑ คำชะวาแปลเป็นคำไท. ๗

กาสัต, ว่าแก้วหู
 กาสัต, ว่าสวายุด
 การนุหนึ่ง, ว่าดอกแก้ว
 การสะนา, ชมภู
 กิทยาณัน, ว่ามหาตเล็ก

กุสุมา, ดอกคำ
 กุหนง, ว่าภูเขา
 กำบังวิลิค, คำหนักในสระ
 กำบังหุละทาล, ว่าคำหนัก
 กะกัจ, ว่าพื้

กระบัง, ดอกไม้
 กระมังวิมลศักดิ์, ว่าแมลงภู่
 กระบะทองนั้น, ว่าวิมล
 กันจะณ, ว่าทอง
 เกณ, ว่านาง
 คาหลัง, ว่ากำไลมือ
 จะไน, ว่าน่อง
 จันทาหน, ว่าต้นจันท์
 จันทรา, ว่าฉลาด
 จันทัน, ดอกเข็ม
 คาหั้น, ว่ารบศึก,
 คาหลา, ว่าเหมือนดอกไม้
 ทาไรไค, ว่าดอกบัว
 ดิกาทรง, ว่าเรือนแก้ว
 ดิบบ, ว่าตก
 ดตหนึ่งหรั, ว่าแป้นใหญ่
 ตะรณหน, ว่าบัว
 ตะลิ่ง, ว่าอัญชัน
 ดันหยง, พิกุล
 ทนกลาสหรี, ว่าสารภี
 นักษะหา, } ว่าเมือง
 นักษะหรี, }
 บิกประมณหน, ว่าฤๅษี
 บุหงาประหั้น, ดอกพุทธรักษา
 บุหงามะลาธ, ว่ามะลิ
 บุหร่ง, ว่านก
 บุหลัน, ว่าพระจันทร์
 บุตรีกระสุม, ดอกนางแย้ม

บุตรี, ว่าผู้หญิง
 บุษบาอินทรา, ว่าพุทธรักษา
 ภายสุหรี, ว่าสระน้ำ
 ปาปะอาอี, ว่าพระบิดา
 ปาคี, ว่าแป้นใหญ่
 ปาณิยน, ว่ากระดิ่งงาจีน
 ปาหนัน, ว่าดอกลำเจียก
 ปะตาปา, ว่าบัว
 ประจง, ว่าไร
 ประมณวารี, ว่าน้ำ
 ประเสป็นฮากง, ว่าวัง ลูก หลวง
หลาน หลวง
 ปันจุเรจ, ว่าชาวป่า
 มาลาตี, ว่าดอกมะลิ
 มายั้ง, ว่าดอกหมาก
 มีรันตี, ว่าดาวเรือง
 แมระ, ว่าเงิน
 มะทาหรี, ว่าพระอาทิตย์
 มะวาระ, ว่าต้นกุหลาบ
 มะลาธกัณทร, ว่ามะลิซ้อน
 มะงมมะงาหา, ว่าเตี้ยป่า
 มังงัน, ว่าดอกมะพร้าว
 มันทรา, ว่ากระถิน
 เมะตาริยะกั, ว่าเรื่องฤทธิไม่มีใครเสมอ
 ยอดเจ็ด, ว่ายอดหน่อง
 ยากยี่, ว่าน่องรักษ
 ยากยั้ง, ว่าชะนังคัต
 ยีหา, ว่าดวงใจ

อัยง, ว่า เป็นคนดี
 ยังกาส, ว่า มะตาก
 หย้ง หย้ง, ว่า รูปงาม
 รำอาละ, ว่า รำ กฤษ
 ระตู, ว่า เจ้าเมือง
 ระเด่น, ว่า จ้าว
 ระเด่น มนตรี, ว่า จ้าว พ้า
 วาระอาวี่, ว่า ดอก ชะบา
 วินันตู, ว่า น้อย ชาย
 วิวังรอง, ว่า พลับ พลึง
 วิเย็น, ว่า ชัน ที่
 สาทรี, ว่า งาม
 สาระวารี่, ว่า ดอก กระเกษ
 สะการะ, ว่า ดอกไม้
 สะการะตาหงั้น, ว่า กรรณิกา
 สะปะ, ว่า กระตือ
 สมนัน, ว่า คน ใจ ขอเผ้า,
 โสกกาทาณ, ว่า ต้น โสภ
 สังปะติเงะ, ว่า ฤๅษี
 สันทญูแดทวา, ว่า เทวตา

หุหนึ่งหงั้น, ว่า ยาน มี ฐั โยธ
 อาละ, ว่า ลูก
 อาโมะ, ว่า คน รำ
 อายันอายัน, ว่า ชาย บวค
 อาปิตาหรี, ว่า นาง พ้า
 อารัม, ว่า ต้น น้ำ ดอกไม้
 อุดากัน, ว่า เล็บ ขาว
 อูสา, ว่า เนื้อ,
 อุดัน, ว่า ฝน
 แอหนึ่ง, ว่า หญิง บวค
 อะสญะแดทวา, ว่า เทวตา
 อะหรีกักตึกา, ว่า ไม้ ไซ้
 องค์ปะการะกาหลา, ว่า เทวตา
 องค์ศรีปะตาทวา, ว่า ขอม กระษัตริ
 อังกฤษ, ว่า พ้า
 อังกฤษาปาตี, ว่า วัง ลูก หลวง
หลาน หลวง
 อังสะณ, ว่า ดอก ประตู
 อัน กาส, ว่า ขอน กลิ่น

๐ คำไทแปลเป็นคำชะวา. ข

ก่าไลมือ, ว่า คาหลัง
 กระตือ, ว่า สะปะ
 กระตังจัน, ว่า ปานิยน
 กระณิน, ว่า มินทวา
 กรรณิกา, ว่า สะการะตาหงั้น
 แก้ว หุง, ว่า กาลิต

ชัน ที่, ว่า วิเย็น
 คน ใจ ขอเผ้า, ว่า สมนัน
 คน รำ, ว่า อาโมะ
 เงิน, ว่า แมะระ
 งาม, สาทรี
 เจ้าเมือง, ว่า ระตู

จ้าว, ว่า ระเด่น
 จ้าฟ้า, ว่า ระเด่น มนต์วี
 ไจร, ว่า ประจง
 จอม กระมัตร, ว่า องค์ศรีปะตากหา
 ฉลาต, ว่า จินตนา
 ชะนะ คัตถุ, ว่า ยาหยิ่ง
 ชมภู, ว่า การะสะเน
 ช่าย ขวด, ว่า ชายันอายัน
 ชาว ป้า, ว่า ชัยนุเรจ
 ช่อน กลิ่น, ว่า อันนากลา
 หลึง ขวด, ว่า แอหนึ่ง
 คอก การเกษ, ว่า สาราวรี
 คอก แก้ว, การะบุหนึ่ง
 คอก เขม, ว่า ชิกากัน
 คอก ชะบา, ว่า วาราวรี
 คอก คำ, ว่า กุสุมา
 คอก นางแย่น, ว่า บุตรี กระสุม
 คอก บัว, ว่า ทาไรไค
 คอก ประทุ, ว่า อังสะเน
 คอก พุททาคี, ว่า บุหงาปะหงัน
 คอก ไม้, ว่า กะบัง
 คอก ไม้, ว่า สะการะ
 คอก มะพร้าว, ว่า มังจัน
 คอก มลิ, ว่า มาลาตี
 คอก หมาก, ว่า มายัง
 คอก ลำเจียก, ว่า ปาหนัน
 คง ใจ, ว่า ยี่หวา
 ทาว เรือง, ว่า มีวันตี

คำหนัก, ว่า กำบังหุละกาล
 คำหนักใน สระ, ว่า กำบังวิสิท
 ตก, ว่า ตีบา
 คั่น กหลาย, ว่า มะวาระ
 คั่น จันท์, ว่า จันท์ตกหนา
 คั่น น้ำ ดอกไม้, ว่า ชารุม
 คั่น โสภ, ว่า โสภกาทนา
 สัน หนองเตหา
 เทวะตา, ว่า สะสันเตหา
 องค์ ปะการะกาหลา
 ทอง, ว่า กั้นจะมา
 เที้ยว ป้า, ว่า มะงุมมะงาหา
 น้ำ, ว่า ประมันวารี
 นก, ว่า บุหง
 นาง, ว่า เกน
 นาง ฟ้า, ชายิดดาหวิ
 น้อย, ว่า จะไน
 น้อย รักษ, ว่า ยาหยี่
 น้อย เขย, ว่า วินันต
 น้อย, ว่า อุษา
 ขวด, ว่า ปะตาปา
 ขาน มีรูไวย, ว่า หุหนึ่งหงัน
 บ่าว, ว่า ตะรูนดา
 เปนใหญ่, ว่า ปาตี
 เปนใหญ่, ว่า ตะหนึ่งหรัท
 เปน คน ตี, ว่า อัยัง
 ผู้ หลึง, ว่า บุตรี
 ฝน, ว่า อุตัน

พี่, ว่า กระมัง

พุทธรักษา, ว่า บุษายินตนา

พระปิตา, ว่า ปาปะธายี

พระอาทิตย์, ว่า มะทาหรี

พี่ กุณ, ว่า ตันหยง

พระจันทร์, ว่า บุหลัน

พลับพลึง, ว่า วิริงรอง

ฟ้า, ว่า อังกาษา

ภูเขา, ว่า กุหนง

มหาตเลก, ว่า กิตกหยัน

มะลิซ้อน, มะลารอกันทร

แมลงภู่, ว่า กะหมิงวิราลัคคิ

เหมือน ดอกไม้, ว่า ทาหลา

เมือง, ว่า นิกะหวา
นิกะหรี

มะลิ, ว่า บุหงานะลารอ

ม้าไฉ้, ว่า อะหริตกัตติกา

มะตาก, ว่า บังกาหลา

ย่องหนอง, ว่า ยอเง็ด

เรื่องฤทธิไม่มีใครเสมอ, ว่า มะทะริยะกัต

รบ คีต, ว่า ตาหงัน

เรือน แก้ว, ว่า ติกาทริง

รูปงาม, ว่า หยั้งหยัง

รำ กฤษ, ว่า รำอาสะ

ฤๅษี, ว่า บิกุประมันทด
สังปะติเงะ

ลูก, ว่า อาณะ

เล็บ ยาว, ว่า อุกากัน

วิมาน, ว่า กระบกหงัน

วัง ลูก } หลวง, ว่า ประเสป็นอากง
วัง หลาน

วัง ลูก } หลวง, ว่า อังกาหาปะตี
วัง หลาน

สาระถี, ว่า ทนกาสะหรี

สระ น้ำ, ว่า บายสุหรี

สาว บุค, ว่า กาลัต

อัญชัน, ว่า ทะลิ่ง

๑ ว่า ด้วย กลอน ไคลง ฯ

๑ อนึ่ง ถ้า กลุบุตร เว้นรู้ใน พืช อักษร สาม แล ไม่ ม้วน ไม่ มลาย, แล้ว
ก็ให้ พึง พิจารณาให้ รู้ ใน พืช ที่ จะ กระทำ ซึ่ง บท แล กลอน, คือ ร่ายสุภาพ,
ร่ายคั่น, ร่ายกาพย์, ไคลง สอง, ไคลง สาม, ไคลง สุภาพ, และ ไคลง จัตะวาทันท์,
ตรีพิพวรร, และ ไคลง คั่น วิวิธมลลี บาทกฤษร. และ พึง ตก แต่ง กระทำ ให้
ถูก ต้อง ตาม โภราณ คติอื่น ท่าน บังคับ ไว้. ให้ ชอบ ด้วย วาง บท แล กลอน พัด
สัมผัส ตาม ขนบ ที่ สุภาพ แล เอก โท จง ถูก ถ้วน ทุก ประการ พึง พิจารณา ให้ ปราศ
จาก เอก โท โท โท. อย่า ให้ เจ้า มา คน อยู่ ได้ ฤๅ แบบ ขบวร ที่ กระทำ ไว้ ให้
เห็น เป็น อย่าง นี้ ประการ หนึ่ง พึง ให้ พิจารณา กลอน ร่าย นั้น, ถ้า กลอน สุภาพ

๑ ศรีสิทธิ สุนทรโรบาท ประกาศ กระวีวร วิเศศ บุเรศ รัชชอุโยทธยา ะ
 ล้วน ปรีชา เชลียง อรรณี แห่ง ชิน วัณน์ วร วากย์ นำเนก พากย์ ภาษา ะ
 ทก ประการะ ทั้งจุมวณย ควร สรร เสวธมย เชน ยศ จรด เจริณ คุณ ท้าว ท้าว
 พกุง พระเกรียติไท ท้าว ธิราชผู้ผ่าน มไห ควรรย น ะ @~~~~~

อธิพนธ์ กลลกล่าวไว้ เปนฉบับ บทพอ
ฟังแต่ง ตาม บง คับ ถี่ถ้วน ะ
เอกโท ท่านว่า ดับ โดยที่ สติษณ
ทุกทั่ว ลักษณะ ล้วน เหล่นนี้ คือ โคลง ฯ

๒๐ สุภาพพจน์ สืบ แก้ว เกสา กลอน ประกิจ เขย
 สี่ ตะ คีระ วิว แจก ไว้
 ท่อ สร้อย เสด อักษร บทหนึ่ง สาม นา
 ความ บทดม เถอมได้ ตูฯ ย่าง หย่าง แสดง

๑๓ บทแรก ที่เจ็ด คลอง กลอน กระ ทบ
บท ที่ สอง สาม ประสบ แห้ง ห้า
กลอนโท ที่ เจ็ด ผจบ โท ที่ ห้า แช
หน บท สี่ เบื่อง หน้า แบบ นพ พง ผล ๗

๖ โท เอก เปลี่ยน ผลัด ได้ โดย ประสงค์
 แห่ง ที่ หัก ควร คง บท นั้น
 บทอื่น บ้าง ปลง แปลง แบบ นก พ่อ
 เฉพาะ แต่ บท หนึ่ง พัน กว่า นั้น ฤ มี ฯ

๕ เอกเจ็ดหาแท้ยาก สดแสน เชื้อญ้อย
เฮ อักขร ตายแทน เทียบได้ ะ

โท สี่ ประหยัด แหน	หวง เปลี่ยน ะ
ห่อน จักหาอื่นใช้	ต่างนั้นไป มี าะ
๖ เอก โทสิตที่อ้าง	ออก โทษ โทษนา
จงอย่า ยล หย่าง ตาม	แต่ก็
ผจง จิตร์คิด พยา ยาม	ถูก ถ้อง แท้ แช
ยิน เบียง ปราช สับ ปลั้	เปล่า ลั่น สรรเสริญ
๗ ใช้ได้แต่ ปราช ควัน	การ เพียร
ปราช ประเสริฐ ทั เนียร	หุ่มน ช้า
ถือ เท้ง ท่าน ติะเตียน	คำ ตู่ คำ นา
มัก ง่าย ยาย อับ หนั้	อาจ ถ้อ ถ้าง ไฉน าะ

๑ ข้อใดถูก ๒ ข

๒๐ โคลงสี่ มี ฉบับไว้ หนึ่ง เวียกโคลง สองให้ ปราชญ์ วิชา นิพนธ์ ะ

๑๑. หลากยกล ยลเยื้อง ค่อง แต่ง อ่า ฟง พลาต พลึง ถูก ถวน ขบวร บท แบบนา ๑๖

๑ ชื่อโคลง ๓ ๗

๓๐ โคลง กำหนด หนึ่ง นาม คือ โคลง สาม สิบ สี่

เสนอ บัณฑิตย์ ประทิน อ่าง โยษจุ เอือน เตือน เขษม

๑. เปรม กระมล ฤๅ ตี จิน ตะ กระวี ทว ภู

ใดสิ่งซึ่งไปรู้ จักรู้ทุกหน จิตรใด ฯ

๐ ๐ ๐ ๐ ๕ ๐ ๐ ๐ ๐

๐ ๐ { ๐ ๐ ๐ ๕ } ๐ ๐

๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐ ๐ ๕ ๐ ๕ ๐ ๐

๐ โคธง หย่าง วาง ฉบัป คัง โหม มี
คือ ชื้อ ตัวพิรพรรณี พากย์ ไว้
ปวง ปาวาช จุลาค วา ที่ เซลขง ลักษณ นี ใต้
กลอน รบ ที่ สาม ไช้ แต่ เบื่อง บท สอง ฯ

๑ ข้อ ทวิ พิษพรรณณ์ ฯ

๐๐๐ : ๖ ๐ ๐ ◡ ๐ ◎ โคลงหนึ่ง นม แจ่ง จัต วาถน ทิฏฐ

บงก คับ รับ กัน แสดง หย่าง พร้อง

ขบวร แบบ แบบ บล พร แมกซิมัน อื่น เฮย

ที่สี่ บท สอง คล้อง ท่อนท้าย บท ปณม ฯ

๑ จัตุร กัณ ที่ ๖๖

๑๑ วรวิมล ๗

๑ เชลลง กล ไคลง หย่าง ตันน บรยาย
 เสนอ ชื่อ วิวิธมาลี เล่ห์ ^{นี้}นี้
 ปวง ปากขุ ท้าว ทวยหลาย นิพนธ์เจ็น เทอญ พ่อ
 ยล ย่ง ฌบัพ ^{นี้}พูนชี เช่น แกลง ะ
 ๑ เปน อาภรณ์ แก้ว ก่อง กาย กระวี ชาติโดย
 อาคม ใอ โอบาย แสง สว่าง หล้า ะ
 เอกอง กรยติ เกว๋น ธรณี ทก แผล่ง แลน ะ
 ฎ ท้าว ดิน ^{นี้}ฟ้า ^{นี้}ฟุ้ง ^{นี้}ฟุ้ง
 โผน ^{นี้}คุณ ะ

[illegible]

๑	อีก โกลง แบบ ตันน หนึ่ง	ฟัง ยล
	บอก เช่น บาท ฤๅษ	ข้อ ย่าง
	วิธี ที่ เลบงกล	แปลก ก่อน
	ยาก กว่า บรรพ์ แสง สว่าง	อื่น แปลง ะ
๑	สอง รวต กลอน ห่อน พลัง	ผิด พจน์
	เลิก สี่ ของ สวรรค์	อย่าง ผ้าย
	สำเน ท้าว ทุก บท	ฤๅเคลื่อน คลายเฮย
	บง ต่ง บาท ข้าง ย้าย	ต่อ ตาม ะ

๑๑ โคลง กัท ๓

๑ จะ กล่าว กล บท^๒ ให้ เห็น ความ
 แต่ง สภา^๓ นิต ตาม นบ^๔ วั^๕
 โคลง สภา^๖ พทยา^๗ พยา^๘ คำ กล่าว แก่^๙ แส
 กั^{๑๐} บรา^{๑๑} ทาน^{๑๒} ผู้^{๑๓} ปรา^{๑๔} วั^{๑๕} หวัง^{๑๖} สอน

- ๑ไว้ เป็นแบบฉบับเบื้อง บวรบุญต์
หวัง ประโยชน์ราช บวรพลัส สืบเชื้อ
เป็น เป็นคติต่าง บันทัก ทาง เทียง ธรรม์ เณ
ครู แต่ปาง ก่อน เกื้อ กอบไว้เป็น กล ား
- ๑ให้ วิจารณ์ อ่าน ศก สร้อย สาร สอน ษ์ เยี่ยม
ดู ทำ นถ ทำ นอง กลอน กล่าวอ้าง
ล้า ฤก คำ เข้า นอน อย่า นิ่ง อยู่ เณ
นำ จิตร ที่ แชน กระทั่ง อ่อน ใต้ คืบ ตั
- ๑เหมือน สารถี ฝึก มัก สิ้น ทพ ขาคี แช
เตือน ฟาด แล้ เลี้ยว ทลบ คล่อง เกล้า
สะ ตั้ง ตก ใจ สงบ เสี่ยงม พยศ ลง พ้อ
ติ โทษ ทน อย่า เข้า เขตร์ แคว้น แค้น พาล ား
- ๑เร่ง เร็ว เร่ง รวบ ฐู กฏหมาย
ตรี ตฤก สุภาษิต หลาย ฉบับ พร้อง
ครอง ประคิษ พระร่วง ภิปราย เปรย เปรียบ สอน เณ
คำ บุตร อินทร์ สอน นื่อง นึกไว้ อย่า เผลอ ား
- ๑ใช่ ของ ขร อึง อ้าง อวด ทน ตี เอย
จะ ตีเตือน แต่คน อื่น ไซ้
แกล้ง เปรียบ เขี่ยบ เปน กล การ กระทบ กระเทียบ เณ
ทำ เพราะหวัง เหตุ ให้ หาก แจ้งใจ จำ ား
- ๑แต่ ลังเซปไม่ ฐู พิศุฎาร
ภอ แนะ เพื่อน ราช การ อย่า พลัง
คล่อง คล้อย ค่อย ชำนาญ นึก นื่อง นิจ เอย
จง จิตร จด จำ ยั้ง อย่า พ้อง การ พาล ား
- ๑เป็น หลวง ขุน พระ ทั้งง พระภู
ซัก พระบาท มุลิกา แก่น ไร่
ราช กิจ คิไต ไตร ตรา โดย รอป
การ คึก เลื่อ เหนือ ไร่ เร่ง ฐู ขบั้ง ขบวร ား

- ๑อย่า โฉก คุณโทษให้ เลง เห็น
 เกียจ กิจ การ ขแปน ประโยชน์แท้
 ชยา หยิ่ง ทาน จิ่ง เอ็น ตู ทัว หน้า เณ
 คราน นักมก อ้อแอ้ ห่อน ได้ เป็น คุณ ะ
- ๑การ ไกล การใกล้ชอบ ของ การ
 งาน ฆา งาน หลวม งาน พวาก พ้อง
 ตก ให้ ตก หลาย สถาน ทาง ตก
 ทรง ทัว หน้าหลัง ต้อง ตอบ ได้ ตาม ทรง ะ
- ๑เจ้า ใน พระ นิเวศให้ รรหบุญดี
 นอก แต่ใน จัง หวัด เร่ง คร้าม
 ออก หน้าอย่า ทำ คัด จิต หยิ่ง เยื่อ แะ
 ใน บทโอย การ ห้าม โทษแท้ ถึง ตัว ะ
- ๑อย่า แด่ง นุ่ง ท่ม ผ้า ไหม่ สวย
 ให้ เช่น คน สำรวย วิก รี่
 ลำ พัง ภาพ พัง ขวย ขาม เช็ด ขยาดเซย
 พอง นักมก บิน บั บอบ ข้ำ ลำเค็ญ ะ
- ๑จัก ฝ้า ท้าว อย่าได้ เจรจา
 กวบบ พระบาทมลิกา สดับ ถ้อย
 ทูล กิจ อย่า ทิ้ง ถลา ถลา ถลา ไถล แะ
 หลอง แต่ เรียบ เรียบ ร้อย เรือง รุ่ง จัง ทูล ะ
- ๑อย่า ปด ธิราชเจ้า จรวโลง
 ได้ แต่ ลำ คด โกง กาก ผู้
 มุ ทล เล่ห์ ลำ โพง พุด พล้า
 ลา รพัก จะ รู้ ไล่ ล้วน เหลว ไหล ะ
- ๑อย่า พรหมท มก พลาด พลัง พลัน ผิด
 เหน แก่ หน้า คน คิด คด ค้อม
 กีบ พวก ที่ มี พิศม์ พยศ กาง
 คน ขาด อย่า โอบ อ้อม คบ คำ ภา เสี่ยง ะ

- ๑ สิ้น ทวิพย์ คำนับ ทั้ง คำ นล
 บาท หนึ่ง ถึง มาก ครัน ท่านให้
 คาค เหน แก่ ราชวิธ จัก วุ่น วายเซย
 บน อย่า รับ บน ไซ้ สุกแท้แท้ จวัง ား
- ๑ ไม่ ชื้อ สักย๋ ค่อ เจ้า จอม ธรรม
 พัน กคณัญญ พลัน พลาค ม้วย
 อาช อง จัก อาสน์ สุธญ ชัพย์
 ญา ทิกา พลอย ด้วย ตาม ล้าง ฤ หลอ ား
- ๑ อย่า นิยม ยศ ช้อง สรรเสริญ
 ปรจบ ท่าน เทียว เทียว เติร ทั้ง ภา
 อย่า เลือก อย่า สูง เกิน สด กู
 ปรแรง ปรระจบ เลือก หน้า เลือก หน้า ใจ ทรง ား
- ๑ ช่วย หว่าน พันธุ์ ไว้ หวัง ผล
 แวง บมื่อ อดทน ต่อ แยัง
 วาด รูป วัค ราช สกนธ์ ต ก่อน
 หลา แล ราช ู๊ แฉ้ง จัง ู๊ อาษา ား
- ๑ กิจ ท้าว เปน จัก ท่าน อย่า เหยย เลี้ย แช
 การ ราช กิจ อย่า เหยย ละ ไว้
 พา ราชระ เหยย เมย เลี้ย ม่ง
 ภา เรอศ ราช การ ไซ้ เลื่อม ลั่น ยศธา ား
- ๑ จง คำหรี ครอบ ู๊ ราชการ
 หมัน ไม่ เว้น วัน วาร ชาติ เล้า
 จิตร พันธุ์ ฤก ระวัง งาน อย่า เกียจ คำนเอย
 จำ แบบ ปรบิน ไซ้ เค้า บท ปร้อง ปรวรพ ธิบอง ား
- ๑ แม้น ว่า เปน ผู้ พิจ ภาค ความ เหย
 จะ พิกาค พัง เมศ ทัว ผู้
 ว่า ตาม แท้ สักจา จวัง เท็จ เขา แช
 ความ มหันต โทษ ู๊ เว้ง ร้อน รน วิจารณ ား

- ๑ได้ คุ ทั้งผู้ โจท จำเลย
 เลี้ยง หล่อ หลอม พัง เกลย เล่ห์ ลั่น
 ไค่ ความ ภัยร้าย เปรม ปรับ เทียบ กัน แซ
 งาม ชัก ไซ้ให้ ลั่น สอบ ซ้ำ ลำนวน าะ
- ๑ให้ สัจจิต ถ้อง แท้ ทางความ
 งาม โจท จำเลย งาม ทัว หน้า
 แม่น มั่น อย่าเลียม ลาม หลง โลก ลาภ แซ
 ยำ พระ เทพเจ้า หล้า จักเลี้ยง สืบไป าะ
- ๑อย่า เกาะ ทุ้ม เหม็น ชู่ คุกคาม
 คุม โทษ เทียว เกบ ความ ไพร่ พ้า
 เหวง ชัก ห่อน เกว่ง งาม เห็น แก่ เงิน แซ
 ไพร่ แข่ง ชัก ทุก หน้า ห่อน ให้ จำเวญ าะ
- ๑หา เงิน ทอง ทาษ ทั้ง ศฤงฆาร
 ให้ แต่ขอ ควร กาล กับ ได้
 ชอบ ผิด หย่างไร ประมณ แต่ชอบ
 ธรรม พระ บัลลุล ไว้ ว่า เว้น เวร เวียน าะ
- ๑เกรง ไภย มี จุราช นั้น จง หน้า
 บาป จัก นำ ตน ปรตก ปรเกิดตื่น
 กลัว เกรว รวง รัก ฆา สัตย คัล โน
 กำม อย่า ทำ กำม ลั่น คุช แท้ เสวย สวรรค์ าะ
- ๑ใน นรก เวร ร้อน รนเพรื่อง
 อก คต กำม แวง เวจ รุ่ง ฐู
 คต โกง จิตร บำเพ็ญ ทาง บาป
 กาล เมื่อ ม้วย ทน ฐู สู้ หน้า เนรกาณต์ าะ
- ๑กุ กะ มะ เท็ง ตั้ง ทัว โท
 ผล จิตร ค่าง โย โส อวด ช้าง
 หา บุญช่วย ขวด ไร่ ภาย เปล่า
 ไม่ ทลอด เลย ค้าง คิต แพ้ โภย ทัว าะ

- ๑ เณร ทน ฝ่ามือ ถิ่น เหลือ คลาย
ทอง นก แก้ว แหวน สาย หมด สร้อย
บัว หึง แล บัว ชาย เสรย ทาน
ไพร่ ลัก ทำ หัก ร้อย วัง วัง ฤ คลอ ฯ
- ๑ ถึง มี ทพย พรหม พรัง ศฤงฆาร
ไต่ ยศ บรรณการ กอบ เกื้อ
ไม่ เปน เครื่อง แก่น สาร สืบ ลูก หลาน น
นอน ไม่ กี่ เมื่อ เมื่อ หมด ม้วย มลาย วาย ฯ
- ๑ คง จัก เหน ไม่ ช้ำ นอน วัน
ให้ เร่ง คิด บุญ ธรรม ชาติ บ้าง
วิ จารณ จิต อยู่น ธรรม พัน พวง พาล เขย
บัต ศุข บัต ทกซ์ มลัง จึ่ง เลี้ยว แล เหน ฯ
- ๑ พรัด พ่อ แม่ พี่ น้อง เฝ้า พันธุ์
พวง ลูก พรัด เมีย พลัน พรัด ลิ่น
จาก ยศ ศักดิ์ สิ่ง สรรพ์ แสน เวท น น
สถาน ลัก เท่า บักร วัน อยู่ ไร ไป คง ฯ
- ๑ เวร เหมือนเงา ติด เค้า ตาม ตน
กาม ก่อ กาม กาม ตล ตูต ตัว
บัน ทา หมู อาศล สู้ ทกซ์ คติ แช
ตาล ชาติ ชาติ ตีต ตัว แค ตั้ง ตาม ลัง ฯ
- ๑ นิบ หาย กาย กลับ ชาติ อภิรมณ
หาย ตั้ง ภัย ภัย พยาน เข้า ชาติ
วาย วอด ตลตล ลูก หลาน เหลน ชุต โชม แช
ชนม์ ละ ร่าง เปน แก้ว คิด หน้ อนิจ จัง ฯ
- ๑ อย่า น้อ หลวง ล่วง ล่วง ลัก บัง
ให้ ชาติ ราช ทพย คลัง ทำน ไท
อย่า น้อ ราช ราช หวัง ปรโยชน แก่ ตัน แช
ให้ ชุ่น ชุ่น จน ไท ยาก แค้น ขาย ตัว ฯ @~~~~~

๑ ที่ว่าด้วยกลอนโคลงมาถึงนี้ ได้ลออก จาก สมุท จินตามะณี เล่ม สอง แห่งใหม่. ลำดับนี้ จะ ลำ เแดง กลอน คำ เพลง ต่าง ๆ ไว้ เพื่อให้ กุศยธร เล่า เรียง ธุณ สอน ทำ ได้. คือ บท ยานี, ระเบียบ, สุรางกะนาง, พิลาพ, เยสันทา, เปน ต้น. เรา ได้ คัด ออก มา จาก หนังสือ เพลง สำหรับ หน้าที่การ แด สรวเสริญ พระเจ้า.

๑ บท ยานี ฯ

๑ องค์ พระยโสภา, ทรง ฤทธา นภาพ สุท,
 ล้าเลิศ กว่า มนุษ, แด เทวน ทั่ว โลก,
 ๑ พระองค์ ได้ ทรง สร้าง, ทรง โลกย์ ถ่าง แด ชน พ้า,
 ผุ่ง สัตว์ มี นานา, ทวี ทิศา มา สิ้น หมต.

๑ ลำเรพธิ์ ด้วย พระโอสุ, เปน ประโยชน์ เหน ปรากฏ,
 อติ ตระเนตต, รุ่ง เรือง ยศ ตลอด มา,
 ๑ ตรวย เท้า ทั่ว ทั่ว นี้, ทรง ยืน ตี เปน หนัก หน,
 ไปฏ สัตว์ ทั่ว โลก, ไม่ นิต ตรา ไม่ อยุค อยุณ.

๑ ประสงค์ สิ่ง อันใด ก็ คง ได้ ดัง ขาว,
 ไม่ ภา จัก ทั่ว ทั่ว นี้, พระองค์ ห่อน ต้อง ขวน ขวาย.

๑ พระองค์ ทรง บำรุง แดะ ตุง สัตว์ ทั่ว หลาย,
 ทั่ว ทั่ว ทั่ว ทั่ว, ไม่ เมีน นวย พระภักตรา.

๑ แม่น้ำ ว่า จะ บันดาน, แด สรรวิ โลกย์ หะ หลาย,
 คิน พ้า ก ทำลาย, ทรง ญิง ชาติ ไม่ เหลือ,
 ๑ คัก ถัด นี้ มือ เตียว, ใน ประเดียว ไม่ มี ไซอ,
 หะ หลาย คาย เปน เปอ, ไม่ ก่อ ก่อ กอ กับ คิน คง.

๑ พระยโสภา ท่าน, ถ้า บันดาน ฤทธิ พระองค์,
 สร้าง โลกย์ ตาม ประสงค์, โดย จ้าง คัก หมน แสน,
 ๑ บัด ใจ ได้ สักเพช, แด สิ้น เสรี ไม่ ยาก แคน,
 ตลอด ทั่ว ทั่ว แคน, ใน แวน แคว้น โลกย์ มนชน,

๑ พระองค์ บันดาน ฤทธิ, สร้าง ประสิทธิ์ โลกย์ สกาด,
 ง่าย คาย บัด เตียว ดน, เหมื่อน กับ สร้าง ญัก ไป เตียว,
 ๑ ด้วย ขานภาพ ฤทธิ, จึง ประสิทธิ์ เรว ทั่ว เตียว,
 หะ หลาย ยัง ห่อน เตียว, อยา ลด เลียว ละลิม คุม.

๑ บทกวีที่ ๒๒

๑ คำเพลง บทนี้ใช้, บอควิสัยยะชวา,
ซึ่งทั้งลักษณะ, ลักษณะของถาวร,

๑ ให้คนทั้งปวงดู, หวังให้รู้ตามครูสอน,
เลื่อมใสเข้าใจอ่อน, เว้นกลียุคประพาศตาม.

๑ พระเจ้าองค์เดียวและ, ไม่มีแต่แปรเปลี่ยนของสาม,
ท่านเทียบเปรียบเมื่อความ, ดวงเดียวงามดังอาทิตย์,
๑ พระเจ้าท่านเป็นใหญ่, พระองค์เสด็จผู้ศักดิ์สิทธิ์,
สวามิภักดิ์นิรันดร์, ประดิษฐ์ทั้งทั้งดินฟ้า.

๑ ทาสีสารพัด, ซึ่งสิ่งสัตว์ตามพฤษภา,
มนุษย์และเทวา, ทั้งคงคาสมุทรไทย.

๑ เพราะเหตุฉะนั้น, ว่าพระเจ้าท่านเป็นใหญ่,
บำรุงดำรงไว้, ท่านนิยมใช้ประโยชน์ของ.

๑ ยินดีขรรคมดาพระอินทร์, ซึ่งไม่มีสิ่ง,
ซึ่งอยู่เป็นคู่ครอง, ท่านปกป้องกันเป็นนิรันดร์

๑ ไม่มีเบื้องต่ำปลาย, คนทั้งหลายไม่เหมือนกัน,
ท่านดูอยู่ทุกวัน, มีสำคัญอยู่หนักหนา.

๑ ไม่มีที่ตายเกิด, ท่านประเสริฐเลิศโลก,
เป็นเจ้าของชีวา, แต่บันทึกสัตว์ทั้งปวง

๑ อนึ่งเล่าพระเจ้าเที่ยง, ท่านได้เลี้ยงสัตว์แสนหวง,
รับรองมิให้ร่วง, โลกทั้งปวงจึงถาวร.

๑ อันหนึ่งพระเที่ยงธรรม, พระองค์นั้นระบิล,
ความคิดฤทธิบวร, นั้นบ่อนจะเสื่อมคลาย.

๑ เตชะอาณาภพ, ท่านอยู่ปราบคนทั้งหลาย,
เข้าเยี่ยมบอกร่ำวาย, เจริญเพริศพราลัยชั่วกัลป์,

๑ อันนี้เล่าพระเจ้าแจ้ง, ตลอดแหล่งโลกย์มหัสติ,
จะจำสิ่งใดนั้น, ก็เร็วพลันทันพระทัย.

๑ อันหนึ่งพระองค์ท่าน, แม่ทราบท่านโลกย์วิสัย,
ตำแหน่งแห่งหนใด, ที่คนไม่รู้พระองค์.

๑ ไม่มีที่เปล่าเปล่า, อยู่ตลอดทั้งประเทศ,
มิใช่ว่าพระองค์, เทยดำรงเป็นคราวๆ,

- ๑ ใช้บุญเป็นแห่งๆ, ชุบแจงทั่วแดนดาว,
หมั่นธมในกลางดาว, ไม่มีดาวแดเวลา.
- ๑ พระองค์ผู้วิเศษ, ทรงรู้เหตุถึงหนักหนา,
เหตุเกิดแล้วลงมา, เพราะบุญท่านชยงู,
๑ เหตุให้จับจุย, เบื้องหน้าณนิกอิทธิ,
ไม่รักจักแลดู, เหตุอันอยู่ในพระไทย.
- ๑ อึ่งเล่าพระถาวร, ไม่ย่อหย่อนแก่ผู้ใด,
ไม่ดูอำนาจใคร, ไม่กลัวครยในผู้ใด,
๑ มนุษย์แดพรหม, ในดินฟ้าไม่ผาสน,
ดำรงคงยังยืน, ในภกพนพระบาท.
- ๑ อันหนึ่งพระแปดใหญ่, พระองค์ใช้ไม่โทษ,
มีจิตคิดเมตตา, ชุบประธาอันใหญ่หลวง,
๑ จะใครให้พ้นโทษ, ทรงจะโปรดคนทางขวาง,
ใช้ให้พระบุตรล่าง, ลงมาช่วยด้วยปราณี,
- ๑ ลงมาเถากำเนิด, มาบังเกิดในโลกยนี้,
ถึงสอนด้วยวิธี, จนถึงที่ไม่กางเขน,

- ๑ ถ้าโทษแทนผู้คน, ต้องทักขุทนจนตะวัน,
ปลงชีพบนทางเขน, ไม่ป่วยเพราะเมตา.
- ๑ อันหนึ่งพระผู้เที่ยง, ไม่ลำเอียงคิวิจิตร,
ผู้ใดใครอย่าห, ตามบิณฑาพระบัญญัติ,
๑ ทรงโปรดผู้ชยงู, ให้สมยศในสวรรค์,
ยังยืนทุกคืนวัน, เป็นนิรันดร์ไม่ยุตเลย.
- ๑ ถ้าแมนว่าผู้ใด, ไม่อ้าใจ, ใจเมินเลย,
พระบุตรผู้ชยงู, จะเป็นจุดตามโทษ,
๑ พระองค์ทรงชยงู, ไม่หวั่นหือเงาในบุญ,
ไม่กลัวใจใหม่เลย, ไม่ยอมเขยหนีถือคุณ.
- ๑ มนุษย์ที่ใดผิด, ถ้าได้คิดกลับจิตมา,
ประพาศติตามบุตร, คงเมตตาเพราะโปรดปราน,
๑ ด้วยแทนแก่พระบุตร, อันบริสุทธิ์ในสงสาร,
ปรมาโมทโปรดปราน, ให้สำราญในสวรรค์.

๑ เพลงยาว ฯ

- ๑ บัญชีท่านได้จัดไว้สืบบท,
กำหนดให้พวกสัษได้ศึกษา,
บทนั้นท่านได้ห้ามกรรมตา,
ว่าอย่ามีพระเจ้าจากเราเลย,
- ๑ บทสองนั้นท่านห้ามมิให้ทำ,
รูปร่างลาเหลื่อเก็น, จงเม็นเฉย,
ไม่ควรวจริงทุกสิ่ง, อย่าหนึ่งเฉย,
อย่าเงยคำพญารูปอากาศบน,
- ๑ รูปอื่นอยู่ที่พนบนแผนดิน,
หมดสิ้นในแม่ห้าทุกแห่งหน,
ไม่ให้ค้ำยับนอบลงมอบตน,
เหมือนคนถือพระเทจอินหยบข้า,
- ๑ อย่าได้ประนิษัตรูปอย่างหนึ่ง,
เพราะเราทั้งหวงแทนอยู่หนักหนา,

๑

มนุษย์ที่ได้เป็นบิดามา,
ทำหยาบช้าจึงเอาเผ่าประจัน,

- ๑ ฝ่ายเราจะลงโทษจนลูกหลาน,
ล้างสถานพนทิวให้ขบ้น,
ถึงสามชั่วสี่ชั่วอายุคน,
เพราะฝูงชนทำชั่วได้ชั่วเอง.

๑ แต่เหล่ามนุษย์ที่มีจิตรัก,
มอญ สัมภัก ภักตร์จำเภาะเราเหมาะเหมง,
อ่อนน้อม ถ่อมจิตรตัวด้วยกลัวเกรง,
สวดเพลงพรรณาว่าอ่อนวอน,

- ๑ ขู่ฆ่าที่ประวิบัติไม่จัดของ,
ทำนองโดยสำเนาที่เราสอน,
เราคงจะเฒ่าได้ถาวร,
ช่วยพรมนัยพันชั่วอายุคนไป.

๑ บทสาม, อย่าออกนอกชะโฮว,
เจรจาเล่นเปล่าๆใช้วิสัย,

เพราะว่าชะโฮวได้ไว้,
ผู้ใดออกนอกเราเปล่าๆไป,

- ๑ ผู้นั้นไม่เป็นคนพนจากโทษ,
ประโยชน์สิ่งใดเป็นของเขา
ตัดหนีเพราะได้ผิดในนามเรา,
พูดเปล่าเล่นเช่นนี้ไม่ดีเลย.

๑ บทสี่, เมื่อความตามท่านสั่ง,
จงคงภักตร์ตัดเตือนอย่าเขื่อนเฉย,
ถือวันชะบาโตอย่าเว้นเลย,
ชมเชยว่าเป็นวันประเสริฐดี,

- ๑ เป็นวันบริสุทธิ์กว่าทุกวัน,
อย่าหมั่นทำการงานอันชั่วถวนถ,
ทั้งตัวภรรยาบุตรบุตร,
ทาสีแลทาสาบัณฑิตใน,

๑ แคว้นแมวันแดนประเทศทุกเขตรตาม,
จงห้ามปรามทำงานที่โทษๆ,

เพราะวันเป็นที่เจ็ดเสร็จพระไทย, ท่านไม่ได้ยินการอยู่การส้าง, ๑ แต่วันก่อนทั้งหกท่านยกให้, จะทำการสิ่งใดไม่ขัดขวาง, ซึ่งผู้คนทนทำได้ทุกอย่าง, อย่าเว้นว่างเร่งวัดจัดแจงทำ. ๑ เหตุนี้ยะโฮวาบัญชาสั่ง ต่อตงวันที่เจ็ดเป็นวัน เลศลับบริสุทธิ์อยู่การทำ, และนำเรียกว่าวันชะบาโต. ๑ บทที่ท่านบัญชาให้ใจ จงนับถือมหาบริสุทธิ์, ทั้งสองส่วนของคุณท่านใหญ่โต อย่าโลภจงตามพระคำ ว่า. ๑ เพื่อให้แผ่นมงคัลอันวิเศษ, เป็นเทพจะจำเวญซึ่งสุขา,	ยิ่งยงทั้งอายุตามไปภายหน้า, ในพื้นแผ่นสุขาที่เราให้. ๑ บทที่ท่านได้ยกขึ้นบัญญัติ ว่าอย่าตัดชีวิตใครคนไหน บทเจ็ดห้ามสิ้นเสีรทุกคนไป, ว่าอย่าได้ผิดชั่วผิดเมื่อยอื่น. ๑ บทแปลอย่าแวงเว้นเพียรรักทรัพย์, ที่แจ้งลับกลางหนคนหลับฝัน. บทเก้าห้ามห้ามว่าอย่าฝ่าฝืน, กล่าวความอันพ้นโทษเป็นพญาน. ๑ บทจบครบสิบห้าพระองค์ห้าม ว่าอย่ามีความโลภเที่ยวล้างผลาญ เบียดเบียนทรัพย์สิ่งของ ไม่ควรการ,อย่าทำ,จงจำไว้. ๑ อนึ่งความผิดแผลชอบประกอบมี, เพราะการที่พวกท่านคิดชวนชวาย,	ประพฤษทั่วแลที่มีในกาย, ทำผิดบรรดาทั้งสิบห้า, ๑ แม้นผิดข้อใด ๆ คักข้อหนึ่ง, ท่านพึงว่าผิดหมดบทบัญญัติ, เป็นคนที่ระยศกระบาศัก, พระองค์ตรัสโอวาทประกาศไว้. ๑ ผู้หนึ่งครั้นทำลายลงวายปราน, ไปทนกรรมหนักใหญ่, ต้องจบเขยวเคียวฟันอยู่ในไฟ, ทนทุกข์จะหนีไปก็ไม่มี. ๑ ผู้ใดรู้คักที่ว่าชั่วผิด, กลับจิตคิดเสียใหม่ให้เป็นผล, ใจสามารถบาปโทษของตน, จะพ้นจากบาปโทษโปรดประทาน. ๑ แม้นผู้ใดได้ผิดยังคิดชั่ว, ก็คว้ามความผิดจิตรกล้ำทว,
--	--	--

ไม่ฟังในกองบุญพระบุตรท่าน,
ผู้มันระม่านนรกร้าย.

๑ อีนไฟในนรกรยังหมกหมุ่น
กลุ่มครุ่นแสงสงสังหารไม่ทอดหาย,
เหลืออดทนก็ต้องทนจนกาย,
ไม่รู้วายหายร้อนหย่อนหยดเลย.

๑ ตูวาเหล่ามนุษย์ท่านผู้ไร,
พระเจ้าอินตั้งแยกแยะผู้วิเศษ,
พระไทยทรงเมตตาแลอาพา;
ให้สุวิเศษสร้างสร้างทว,

๑ แก่คนอินชั่วที่ไม่มีโลกย์,
ไม่โลกสวยศุขทุกเมื่อยสั,
ทั้งนิศาอาหารการในสัตว์,
ล้วนก็ไม่มีชั่วทรงบัณฑิต,

๑ สามีภรรยาคนอกุศล,
ทั้งบ่าวทาสบุตรเมียอาหลาน,
สหายคนคนเรือนแลเพื่อนบ้าน,
โปรดปรานประทานให้รักใคร่กัน.

๑ อีนคนแลฝูงสัตว์สารพัดเทณ,
ได้อยู่เย็นเป็นสุขกระเมมสรรพ,
เพราะพระองค์ปราโมทย์โปรดทุกวัน,
บริบูรณ์ทุกสิ่งอันสำนใจ.

๑ อยู่มาพะโศวาแจ้งยุบลด,
ว่าฝูงชนทำบาปอินหยบใหญ่,
เกอຍจะตกนรกสงหมกใหม่,
ภายใต้ตามขญต์อินตรัสได้.

๑ พระองค์ทรงเมตตาการุญนัก,
ยอมให้บุตรที่รักช่วยแก้ไข,
ลงมาเกิดเลิศกว่าคนพ้นใจ,
พระบุตรได้ทรงธรรมธำโลกา,

๑ ดำรงทรงโปรดเทวไปสั่งสอน,
ม้วยมรณถึงชีวิตดับสังข,
ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงเมตตา,
ให้เหล่ามนุษย์สุขสบาย,

๑ ครั้นเหล่าสิ่งแห่งบุตรสิ้นจัน,
จะจนสู่สวรรค์หมดทั้งหลาย,
เพราะพระแม่ไมตรีมีวันวาย,
พระภักตม่ายสู่หาเมตาคณ.

๑ พเลงบท ๑๔ ๓
๑ หนังสือศุขมิตหายของค์หนังสือวิเศษ,
ควรที่มนุษย์รักใคร่,
๑ ให้ยิ่งกว่าสิ่งซึ่งของใดใด,
แลถูกที่สิ้นทั่วทุกหมู่
๑ มิตหายนั้นใช้มิใช่ผู้อื่น,
ยังยืนคือพระยช,

๑ พระองค์ผู้สร้างโลกย์ล่าง ตั้ง อยู่ ทรง ฐั่ง ธรรม หนักหนา, ๒ ประอบด้วยควมเมตตามนุษ, ที่สุต จึง งาม สังข, ๓ ลงเกิดในพนพิภพสุธา, ด้วยทวังจิตร งามแทนโทษ, ๔ พระองค์ทรงโปรดมนุษย์สามารถ, ผู้เสียเลือดเนื้อประโยชน์, ๕ พระองค์ทรงตั้งพระทัยไว้โปรด, ให้คนทั้งหลายจากบาป. ๖ ด้วยทรงดำริคิดกิจการ, แม้เราจะมีรับกรรมชก, ๗ ยอมแทนมนุษย์โดยใจสุภาพ, ไม่มีใครร้ายโทษแทน. ๘ อันคนเกิดมาในโลกย์ทั้งหลาย, ผู้อนหมดสิ้นสุดแสน,	๑ ทวโลกย์พิภพจบ ทวดาวแดน, ไม่มีผู้แทนเลยหนา, ๒ ให้คนได้พ้นนรกไม่มี, พระจึงยอมม้วยชีวา, ๓ ลงให้สัตว์ทำโทษภพ, โลกิชนออกหลังไหล. ๔ จนถึงดับสูญชีพตายวายปราน, กำหนดสามวันครบใช้, ๕ กลับพ้นคนเป็นขึ้นมาบัดใจ, รอดได้เพราะบุญพระองค์. ๖ ครนแล้วส่งสอนมนุษย์นิกร, ถ้าเม้นผู้ใจปลง, ๗ น้อมใจคำเราสั่งสอนมั่นคง, เราโปรดผู้พ้นพลไป, ๘ ผู้เมื่องสวรรค์อื่นที่กระแสน, ปรีเปรมเป็นสุขเหลือใจ,	๑ พระองค์ผู้สร้างโลกย์ทั้งหลายนั้นไว้, ไม่มีเสมอสวรรค์. ๒ สุรางคณมท ๒๔ ๓ ๓ ประการหนึ่งใด, ใครผู้มาโปรด, สร้างโลกโลก, แลสิ่งทั้งสิน, แผ่นดินแผ่นฟ้า, ทั้งมนุษย์, มีมากครบครัน, ๔ ผู้เป็นใหญ่กว่าสัตว์ทั้งหลาย, ในไตรโลกย์นั้น, มีใครใคร, สิ่งใดศักดิ์อื่น, ควรว่าผู้, ท่านเป็นพระเจ้า. ๕ เปนสิ่งมั่นคง, เปนธรรมโดยจง, ไม่หลงไม่เกา, ท่านผู้ได้สร้าง, ซึ่งร่างกายเรา, คือองค์พระเจ้า, ก็เอาให้มัน.
--	---	---

๑ ควรจะยก, คุณท่านชนปก,
ยกบนเกล้าพัตน์, เพราะท่านใหญ่,
ใครไม่เท่ากัน, พระเจ้าองค์นั้น,
เป็นอันเที่ยงแท้.

๑ ท่านเป็นเจ้าของ, แก่โลกทั้งของ,
ศรีภรรยาและ, ควรจะนับถือ,
อย่าถือเขื่อนเข้, เลือดเอานั่นแน่
มันคงแท้จริง.

๑ ท้อชะโงก, เป็นใหญ่หนักหนา,
จะหาใครยิ่ง, มีองค์เดียวใช้,
เป็นใหญ่จริงๆ, เป็นที่สุทธยิ่ง,
กว่าสิ่งใด.

๑ พระองค์นั้นเหนือ, ใครไม่เสมอ,
เธอเป็นเจ้าของ, พระองค์เท่านั้น,
ไม่มีถึงสอง, ท่านได้ครอบครอง,
ต้องเรียกพระเจ้า.

๑ ชนชื่อว่าคน, ถึงมีกุล,
มากพวยวิไล, แม้นจะกระทำ,
ซึ่งกรรมใดๆ, ก็ไม่พ้นไป
ไกลจากมนุษย์.

๑ ไม่พ้นพ้นแท้, เป็นความตรงแท้,
ใช้แต่สมมุติ, นี้ใช่ชาติคน,
ไม่พ้นไม่สุก, คงเป็นมนุษย์,
ไม่สุกสูญหาย.

๑ ไม่ทั้งชาติคน, ไม่รู้จักพ้น,
เกาหลจริงเจียว, แม้นจะอดวาย,
กายใจยังเดียว, ไม่ได้วกเดียว,
ลดเดียวเป็นอื่น.

๑ ถ้าไปสวรรค์, คงจะพ้น,
ไม่ได้กับคน, ถ้าหากนรก,
มากอยู่ไม่ชน, ไม่เข้าไม่ชน,
กลับคืนดวงจิต.

๑ ผู้สัทธิทั้งหลายเป็นชาติใดๆ,
วิไลคงดี, ไม่ได้กับกลาย,
เมื่อทายคยจิต, ไม่ได้เข่นยิต,
ผิดจากเกาหล.

๑ ผู้อันทั้งหลาย, ผู้ฟังมาก,
อย่าได้ขมขื่น, อย่าได้ใจ,
เบื้องปลายแลต้น, หัวใจให้คน,
รับขวัญพัตน์,

๑ พระเจ้าถาวรอยู่ทุกนคร,
บ่อนแปรผัน, ท่านสร้างโลก,
สืบมาทุกวัน, พระเจ้าองค์นั้น,
มันคงตรงแท้.

๑ มีแต่องค์เดียว, ไม่ได้ลดเดียว,
บิตเดียวแปร, เป็นใหญ่ในโลก,
เป็นยถาถึงแท้, เป็นพระเจ้าแน่,
เที่ยงแท้ถาวร.

๑ ผู้คนทั้งหลาย, ว่าพระหลายองค์,
จงจำคำสอน, พระเจ้าองค์นี้,
มิได้จาก จร, อยู่ทั่วทิศ,
รู้หมด ถ้อยความ.

๒ ชาติพระเจ้าแท้, ไม่ฝันไม่แปร,
แน่วแน่คงคง, มีแต่องค์หนึ่ง,
ไม่ถึงสองสาม, จงเร่งรู้ตาม,
ข้อความ บพัน.

๓ ผู้คนทั้งหลาย, ถึงบุญมากมย,
หายแล้วเลือนนี้, จงเป็นพระเจ้า,
จะเป็นอย่างนี้, คงจะไม่มี,
สมคำพระเจ้า.

๔ คำสอนนี้แท้, ผิดอย่างวิสัย,
ห่างไกลหนักหนา, อันชาติมนุษย์,
ไม่ทั้งกรรมตา, ไม่เลือนจนมก,
เป็นพระเจ้าได้.

๕ อันชาติมนุษย์, ก็เป็นมนุษย์,
ไม่สุดไปไหน, จะกลับเป็นสัตว์,
อุปถัมภ์ได้, ไม่ทงภพได้,
ไม่ไหวไม่มี,

๖ ถึงชาติพระเจ้า, ก็เป็นพระเจ้า,
ไม่สุดไม่ยิ่ง, ท่านเป็นผู้สร้าง,
ทุกอย่างทุกสิ่ง, ไม่ทอดไม่ทิ้ง,
ไม่ทิ้งหยนใจ.

๗ เกศพระเจ้าแท้, เป็นพระเจ้าแน่,
ไม่แฉ่เลือนไป, ไม่เสื่อมไม่สูญ,
กระกูลไปไหน, เป็นพระเจ้าใหญ่,
อยู่ในสวรรค์,

๘ พระเยซูเจ้า ผู้สร้างโลก
ยอมมาเป็นนิจ, ผู้คนทั้งหลาย
ทำร้ายทำผิด, ท่านรู้ในจิต
ความ คิดแห่งคน.

๑ มนุษย์ทั้งหลาย กระทำผิดทำลาย
ร้ายที่เหตุผล พระองค์สร้าง
ทุกผู้ทุกคน, ลึบแจ้งแห่งตน
ทวนอิมมี.

๒ แต่กว่าวิสัย ของพระเจ้าใหญ่
ร่างกายไม่มี, เป็นจิตวิญญาณ
สำราญด้วยดี เรื่องอิทธิฤทธิ์,
ไม่มีใครทัน.

๓ พระวิญญาณนี้ อยู่ทั่วโลกละ,
ไม่มีเว้นวัน, จะหาที่ใด
ไม่เจออยู่ไหน, ประเทษเขตคน
ท่านอยู่ทุกแห่ง.

๔ ผู้คนทั้งหลาย ท่านฟังมากมย
อย่าได้เกินแห่ง ความผิดสิ่งใด,
พระไทท่านแจ้ง, จงเร่งคิดแปลง
แต่ใจเสียใหม่.

๑ จง ลูกาโทษ, ขอให้ท่านไปต
ยกโทษน้อยใหญ่, อย่าได้นิ่งนอน
อันนอนร่ำไป, ท่านจะไปตให้
ได้ कुछ ไม่อยู่.

๑ ขยั้ง บท ๑๖ ฯ

๑ ผู้ใดจะไต่ขึ้นไป, ภูเขาสูงใหญ่, แลเมืองสวรรค์ชั้น จง,
เป็น ทพ สถาณ สูง ทรง, เป็น ของ พระองค์, ประเสริฐเลิศ พ้า ภาร.
๑ วิสัชนา แห่ง นอน, ว่า ผู้ใด จง, สัก ขอ ถอน อย่าง ทาง กรรม,
อีก กล่าว คำ แห่ง แม่ ย่า, จำง ใน คำ, อีก นำ ออก จาก ดวง จิต.
ไม่ กล่าว ที่ เต็ม แม่ มิตร, คน ผู้ สนิท, ขอบ ธิติ ซึ่ง เป็น เพื่อ บ้าน.

๑ เพลง บท ๑๒๒ อย่างหนึ่ง ฯ

๑ โผน เสา ท่าน จะ พ้น วิญาน
พระองค์ ไป ไต, ถ้า จง สวรรค์,
ท่าน อยู่ ณ ษั, ถ้า แม่ น เสา ไป
อยู่ ใน นรก, ท่าน ทราบ ทวี เสา.

๑ แม่ น เสา ถอน หน้า ไป อยู่ มหา
สาคกร อัน ไต, พระ ศักดิ์ พระองค์
จะ ทรง จง เสา, จะ ยึด ทวี เสา,
ด้วย มือ เบื้อง ขว บัด ติทุก คณ.

อีก สัก คณ ภา สภา, ทวย สนิท มน ทส, แก่ ทำ เพราะ ทวย เกว การ ม.
ไม่ เต ทำ ทริ ตร ทำ, ให้ ไต ชก ภา, เพื่อน บัน เพราะ การ ษณ.
ไต เหน คน ชว ไม่ ทน, เกลยต จง ยง ษณ, ไม่ ผา ไม่ ผน รัช ษณ ไตร.
อีก ช่า ทง มี น้า ใจ เมทา อวย ไต แก่ ผู้ รัช ษณ ยะ ษณ.
อนึ่ง ผู้ ไต ออก วา, รัช คำ สนิท, บัด ญณ แก่ ท่าน ไว,
ถึง เลย ประโยชน์ ตน ไป, เขาก็ ไม่ ให้ เสีย ใน ประโยชน์ ของ ท่าน.
สัก ทำ จง สัก ภา การ ซึ่ง เป็น ของ ท่าน ด้วย การ เป็น ทวย ษณ.
ผู้ ไต ให้ ทำ ภา, ให้ ษณ ษณ, แล เสา ตาม ทำ นิยม,
ไม่ รัช สนิท บณ สนิท เลยม แก่ คน เทจ เทยม, ต่อ สัก แก่ ผู้ ไม่ ผก,
ผู้ ไต ทำ ไต สัก ษณ, ภา ทน ษณ ไต กิจ ทั้ง ทำ ญติ จา ไว,
ผู้ ษณ สัก ษณ ไต, ษณ สนิท ใน ไม่ ผย สวรรค์ ชน พ้า,
ทวย พระ บุตร พระ ษณ, ษณ ดวง สัก ษณ, ษณ เรือง สัก ภา ภาร. ๑๒

๑ ถึง ษณ จะ ไป ชอน ษณ ษณ ไต,
ไม่ เหน ไม่ ทน ทน สนิท ษณ ไต,
ชอน ท่าน ไม่ ผน, ไม่ ผน ษณ ษณ,
อยู่ บณ ษณ ษณ ทราบ ษณ ษณ.

- ๑ มันทมนุชตัว, จะไปมัทมว
พระเจ้าไม่ได้, กลางคืนเราฝัน
เป็นกลางวันไป, มีแต่แสงใส,
ดูแต่กระจำจู่สว่างเหมือนกัน.
- ๑ เหตุฉะนั้น, ควรที่ตัวข้า,
จะอย่าหมั่นกล่าวสรรเสริญบุญ
พระคุณทุกวัน, เพราะท่านสถาบสรพ,
ข้าจรรยหนักหนาสร้างข้ามนุช.
- ๑ ประการหนึ่งเล่า, ท่านให้พรเรา,
คำเข้าไม่ยุต, คุณยังฟ้าดิน,
ไม่สิ้นไม่สุด, เหลือที่มนุช
จะนับมากน้อย, กว่าทวยได้ดิน.
- ๑ ขอท่านเมตตาพิจารณา
ใจข้าคิดสั้น, ถ้า मैंไม่ตัว
ข้าชวภาคิน, โปรดช่วยให้สั้น
มนหินในกายข้าภัยหายแว

- ๑ เพลง บท ๑๒๒ อีกอย่างหนึ่ง ฯ
- ๑ ข้าขอขมกัณต์การ,
กัมเกล้ากราบถวายพระเจ้าเร่งฤทธิ,
ทวยคำเพลงพระเสนาะน้ำจิต,
สรรเสริญพระฤทธิอำนาจเทศา.
- ๑ คิตถึงพระองค์ผู้ทรงเมตตา,
เป็นนิจธิตมาอย่าทวีน,
เกิดความยินดีปรีเปรมประสงค์,
ในคุณพระองค์ทรงเมตตาคน.
- ๑ พระคุณประเสริฐล้ำเลิศสนพ,
เหลือที่ผู้ชนจะนับประมาณ,
ไม่สิ้นสุดบุญ, พระคุณของท่าน,
ควรมีการสรรเสริญพระองค์.
- ๑ คุณพระเยชูอยู่ยิ่งแสนสุด,
เหลือที่มนุชจะเปรียบเทียบได้,

- พวกสัตว์คือข้าพเจ้าไม่ได้,
จะขอกราบไหว้ทวยใจสักขา.
- ๑ ข้าเจ้าทวยหลายองค์การ,
เพราะว่าพระองค์ทรงกรุณา,
ให้พบนรก, พระยกโทษ,
เพราะท่านเมตตา, ข้าจึงจำเริญ.
- ๑ กศลพระเจ้าโปรดเกล้าเกษ
วิเชียรทวยในแดนที่แม่ฟ้า,
อันควอดแม่ดินทั่วโลกา,
จิตรข้าสักขา, จะไหว้พระคุณ.

๑ ทำเนียบราชการ มหาดเล็ก. ๙

๑ อย่างทำเนียบราชการ มหาดเล็ก แต่ก่อน ให้เจ้าหมื่นสารเพชร์ภักดี ๑ หมื่นศรีเสารักษ์ ๑ หมื่นไวยวรนาถ ๑ หมื่นเสมไ้ใจราช ๑, เปนหัวหมื่น ๔, นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑, เปนนายเวร ๔, หมื่น โดยเสนา ได้สงสัยว่ากล่าวมหาดเล็ก, จำ, หมื่นแพร, เสว, ผู้ทำราชการ ตลอดพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว โดยสุจริต ทั้ง ๔ เวร

เวรขวา ๖ คน, หมื่นสารเพชร์ภักดี ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑	โดยสีก ๑	} เข้ากันทั้ง ๔ ขวา ๑๒. ข่าย
เวรซ้าย ๖ คน, หมื่นเสมไ้ใจราช ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑	โดยสีก ๑	
	โดยจันมัต ๑	
	โดยจิตร ๑	
เวรซ้าย ๖ คน, หมื่นเสมไ้ใจราช ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑	โดยสีก ๑	} เข้ากันทั้ง ๔ ขวา ๑๒. ข่าย
	โดยสีก ๑	

เวรขวา ๖ คน, หมื่นไวยวรนาถ ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑	โดยสีก ๑	} เข้ากันทั้ง ๔ ขวา ๑๒. ข่าย
เวรซ้าย ๖ คน, หมื่นศรีเสารักษ์ ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑	โดยสีก ๑	
	โดยสีก ๑	
	โดยสีก ๑	
เวรซ้าย ๖ คน, หมื่นศรีเสารักษ์ ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑ นายสีก ๑	โดยสีก ๑	} เข้ากันทั้ง ๔ ขวา ๑๒. ข่าย
	โดยสีก ๑	

เจ้า ๒ วัน ออก ๒ วัน

๑ ถ้ามีการ พระราชสงคราม ชำ คึก, ยกส่งเข้ามาถึงในขอบชั้นเสมา, แล มี ที่ เสด็จ พระราชดำเนินไป ประทับ แรม ฤๅ นึ่ง, พระพุทธบาท เมือง ลพบุรี, เพลา ค่ำ, ให้เข้า มา นอน ประจำ ของ ทั้ง ๔ เวร, แล นาย กวต นาย จัน มี ชื่อ สอง คน นั้น เครื่อง ร่วม กัน, เป็น พนักงาน พระแสง ก็นั้น, พระแสง กฤษ, พระลวณ, พระ สุพรรณศรี, เจ้าเขต พระภักท, พระ ลำอาน, เครื่อง สะพระภักท, พระสุคนธ, นลอง พระบาท, สิ่ง ของใน ห้องเครื่อง.

๑ เครื่อง ขวา, นาย สนิท, นาย เล่ อาวู, ๒ คน พนักงาน ร่วม กัน, พระ แสง ทาบไท, พระแสง เซน ดึง, ชาร พระกร.

๑ แล นาย ไชยวรค์, แล นาย พลพะณ, ๒ คน พนักงาน ร่วม กัน, พระแสง ปืน ๑ พระแสง ทาบ ปืน ๑ พระแสง กระบี่ ๑ พระแสง นก เพลิง เหล็ก เพลิง.

๑ แล นาย ชัน, นาย พลพะณ, ๒ คน พนักงาน ร่วม กัน, ชัน สรง, เจ้าเขต พระเสโท, พระแท้, มอ ดง พระบังคน, พระโอสธ, พระสุทวารค์อื่น, พระสุทวารค์ เอี่ยม, น้ำ สรง รื่น, น้ำ สรง เย็น, เครื่อง ของ คาว ของ หวาน, พระ สุพรรณวาช, หมากruk, สาก, เครื่อง สำหรับ ลง พระ บังคน, พระนี้ ฝักมาม, พระนี้ ทอง, พระนี้ แพร, สุทวาร ทองแดง, ภาต ชุก, พระโอสธสุบ, พระ ก้อง.

๑ แล นาย จิตร, นาย ษวไธย, พนักงาน ร่วม กัน, พระแสง ทอก, พระแสง ก้อง สัต, พระแสง จ้าว, ชารพระกร, พระแสง ทวน, ธนู, เกา ทัน, พระ แสง กระสุน.

๑ แล นาย สุต จินท, นาย เสน่ห์, พนักงาน ร่วม กัน, พระขันษา, พระ สุพรรณ บั, พระสาตวาคม, พระราช ประทิษ สันฐาน, พระกะตรุด, พิศสมร, พระ สมุท, พระ กะทาน ฉนวน เครื่อง ขวา แล ทียบ นึ่ง.

๑ ของ ลง ทาย พระ ที่นั่ง อยู่ ใน ห้อง เครื่อง ขวา เป็น พนักงาน ขาว เครื่อง ขวา, แล เครื่อง ข่าย อยู่ ใน ห้อง เครื่อง เป็น พนักงาน ขาว เครื่อง พระสมุท มี พระ อักษร, พระ สมุท ทา อักษร มี ไก่, พระ กะทาน ฉนวน, แล ดิน-สอ แก้ว, ดิน สอ เกรง, ดิน สอ ดำ, อยู่ ใน ห้องเครื่อง นั้น, เหล่า นี้ เป็น พนักงาน ขาว พระ สมุท. เครื่อง นมคาว แล ขุบ สง, จีบ สง, ข้างใน สิ่ง ออก มา เป็น พนักงาน เวร รับ สิ่ง ได้ รับ ถวาย. แล เครื่อง จบ พระหัตถ์ สนม พลเรือน รับ มา ต่อ ข้างใน สิ่ง ให้มหาดเล็ก, เวร รับ สิ่ง ถวาย จบ พระหัตถ์, แล้ว สนม พลเรือน รับ ไปบูชา.

๑ ถ้ามหาดเล็ก จะเข้ารับเวร, ให้รับแต่เพลงบ้าย ๕ โหม่ง, ให้นายเวร, นายจำ, หุ้มแพร, ตรวจเครื่อง ท่อ กัน, รับไว้ให้ครบ ตาม ข้ายแลขวา, แล้วสืบถามเขา ข้อราชการเก่าใหม่ไว้ให้แจ้ง. ผู้ออกเวรให้บอกข้อราชการแลส่งเครื่อง ตาม ข้ายแลขวา ต่อ กัน, จึงออกเวรไป.

๑ แลให้หัวหมื่น นายเวร, นายจำ, หุ้มแพร, เข้าคอยรับสั่งแลถวายเครื่อง, อย่าให้ขาดได้. โทนกันนั้นยาม. ๗ คำ, หุ้มแพร, เลว, คอยรับสั่งเก่าแก่ออกมาสั่ง. ยามสาม, หุ้มแพร, เลว, คอยรับสั่งใช้ข้างหน้า. ยามรุ่ง, หุ้มแพร, เลว, คอยรับสั่งใช้ข้างหน้า, แลอ่านตรวจถวาย. นั้นยามนั้นข่าวที่นั่นด้วยทุกยาม. ครั้นที่หุ้มที่ยามให้มหาดเล็กเข้าสั่งขที่กรับด้วย, แต่หุ้มหนึ่งขึ้นไปจนที่๑๑ หุ้ม. แล้วให้ผู้หนึ่งยาม คอยรับสั่งฟังปากเสียง, แลคอยเหตุการณ์. ถ้าเกิดเพลิง, แลมีเหตุการณ์ขึ้นเมื่อใด, ให้กำหนดหุ้มโมงไว้. ควรจะร้องถวายทูลพระกรุณา, ก็ให้ร้องถวายทูลพระกรุณาโดยเร็ว. ถ้าเสด็จอยู่ที่ข้างในไกลอยู่, ถวายทูลพระกรุณามิได้, ก็เร่งให้บอกเข้าให้ข้างในถวายทูลพระกรุณา. ถ้าเสด็จออกมาหาดเล็ก เข้าทูลของทูลพระบาทนั้น, เข้าแต่หน้าพระที่นั่ง ข้ายพระที่นั่งขวา พระที่นั่ง, ห้ามอย่าให้เข้าใกล้ฝ่ายหลังพระที่นั่ง. แลจะเข้าใช้สอยในที่เสด็จออก, ให้คลานด้วยศอก. ให้เข้าเป็นอันดับออกมาตามผู้ใหญ่ผู้น้อย, อย่าให้ผู้ผู้น้อยเข้าเกินผู้ใหญ่. ถ้าจะถวายเครื่องแลพระแสง, ให้ผู้น้อยส่งให้ผู้ใหญ่ถวาย, อย่าให้ผู้ผู้น้อยส่งผู้ใหญ่ขึ้นไปถวาย. ถ้าจะเชิญเครื่องแลพระแสงแลรับต่อพระหัตถ์ที่, ให้จับคัสเซอานก่อนจึงถวายเครื่องแลพระแสง. ถ้าจะเชิญเครื่องแลพระแสงที่, ถึงดียวพระที่นั่ง ก็ให้เอางานก่อนจึงเชิญ. ถ้าจะเชิญเครื่องแลพระแสงเข้ามาถวาย, แลเชิญตามเสด็จแต่เสด็จที่, อย่าให้กลับคมกลับปลายพระแสงเข้ามาต่อพระที่นั่ง. ถ้าเชิญพระแสงทาบพระแสงกระบี่ตามเสด็จนั้น, ให้เชิญสองมือ, ให้เอาคมลงไว้ข้างบ่า, อย่าให้ถือมือเดียวพาดบ่า, ตุยหนึ่งแบกทาบขุนนาง. ถ้าจะเชิญเครื่องแลตามเสด็จในท้องพระโรง, แลเสด็จออกที่ปูเสื่อปูพรมอยู่นั้น, ให้คุกเข่าคลานอย่าให้เดิน. ถ้าทรงตรัสสั่งประการใดมิได้จำเพาะชื่อ, ให้หัวหมื่นรับสั่ง. ถ้าหัวหมื่นมิได้อยู่, ให้นายเวรรับสั่ง. ถ้าหัวหมื่นนาย

แรมมีไต้อยู่, ให้จำรับสั่ง. ถ้าจำมิได้เฝ้าอยู่, ให้หุ้มแพรรับสั่ง. อย่าให้ผู้น้อยรับสั่งล่วงเกินผู้ใหญ่. ผู้ใหญ่รับสั่งแล้ว, จึงให้ผู้น้อยไปตามควรแก่ราชการ. ถ้าทรงพระกรุณาสั่งจำเริญให้ผู้ใหญ่ไป, จึงไปตามรับสั่ง. ถ้าแต่ทรงสั่งมหาดเล็กแล้ว, ก็ให้มหาดเล็กรับสั่งเกิด. แต่เมื่อออกไปนั้น, ให้กราบลงสามที, คลานถอยหลังออกไปจนสุดที่เฝ้า, แล้วถวายบังคมอีกสามที, จึงวิ่งออกไป. อย่าให้ยืนขึ้นวิ่งในที่เฝ้า.

๑๑. อนึ่งถ้าจะมาสั่งราชการสิ่งใด, ให้มหาดเล็กจดหมายไว้, แล้วอ่านให้เฝ้าแก่ฟัง. ถ้าเฝ้าแก่ว่าชอบแล้ว, ให้พิศเคราะห์ดูในข้อรับสั่ง. ถ้าเป็นข้อพระราชทรัพย์แลเห็นความข้อใหญ่, ก็ให้กราบทูลพระกรุณาผลของก่อนจึงสั่งไป. ถ้าเป็นราชการเบจเสด็จก็ให้สั่งชาววังไปตามรับสั่ง, ให้จดหมายแรมชาววังมหาดไทแรมกระลาโหมไว้จงทุกครั้ง. ถ้าแต่ทรงพระกรุณาสั่งให้เรียกทองเงินเป็นการแรมนั้น, ให้มหาดเล็กไปเรียกเอาตัวชาววังผู้อยู่แรมไปเรียกต่อเจ้าพนักงานพระคลังมหาสมบัติมาถวาย. ถ้าทรงพระกรุณาพระราชทานเป็นการบุญ, จดหมายรับสั่งฯ แรมไปให้พระคลังสุจริตทำถวาย. ถ้าพระราชทานข้าทูลของทูลีพระบาทข้างหน้า, สั่งแรมให้พระคลังวิเศษทำถวาย. ถ้าพระราชทานข้าทูลของทูลีพระบาทข้างใน, ให้สั่งแรมชาววังทำถวายชาวพระคลังมหาสมบัติ. ถึงทรงพระกรุณาให้เรียกสิ่งของในพระคลังทั้งปวง, เป็นการแรมก็เหมือนกัน.

๑๒. อนึ่งอย่าให้มหาดเล็กเลิกม่านฉากแผงมองดูข้างในคฤหาสน์ด้วยเป็นอันขาด. ถ้ามหาดเล็กจะเข้าไปวางพระแสงง้าวอยู่ที่ข้างในนั้น, ให้ชาวที่กำกับแลเฝ้าที่รับเข้าไป, อย่าให้เข้าไปแต่ผู้เดียว. อนึ่งถ้าพระแสงง้าวทอดที่ข้างใน, แลพระแสงกระบี่พระแสงดาบทรงอยู่ในที่ข้างในนั้นเดือนหนึ่งสองเดือน, ให้หัวหมื่นนายแรมจำหุ้มแพร, เชิญพระแสงคู่ผลัดเข้าไปกราบทูลพระกรุณาผลัดออกมาชำระ. อนึ่งเมื่อพระสุธารศ, ชาวน้ำเสวยเอามาส่งนั้น, ให้มหาดเล็กพนักงานเทียบดูแล้วให้รับไว้, เอาผ้าขาวบีบปากที่ตามประจําเก็บไว้. เมื่อเต็มพระเต้าแล้ว, ให้บีบตามประจําเก็บไว้ด้วย. ถ้าทรงพระกรุณาเรียกพระสุธารศ, จึงให้แก้ตามเปลื้องถุงออก, แล้วจึงถวาย. ถ้าเสด็จออกแลเฝ้าที่เสวยข้างหน้า, มหาดเล็กซ้ายขวา

เชิญเครื่องตั้ง ตาม ช้าย ขาว, แล้วให้เขียน แผนที่ไว้ เป็น อย่าง.

๑. อนึ่ง ถ้า บอกร อาการ พระสงฆ์ ราชาคณะ อาพาธ, แล พระอาการ กรม พระราชวัง, แล จ้าว ท่าง กรม ประชาน, แล อาการ ขั้ ทูลของ ทูลี พระบาท บ่วย, แล ยืน ฎีกา มหา สงกานต์ แล พระราช พิทักษ์, แล ยืน ฎีกา จันท์ อุปภาคา แล สุรย์ อุปภาคา, แล ช้าง ม้า เจ้า มก, ให้ กราบ ทูล พระ กรรณ เป็น พนัก งาน มหาตเล็ก หุ้ม แพร ยาม ค่ำ, รัย เอา กราบ ทูล พระกรรณ แล อาการ พระสงฆ์ ราชาคณะ แล ขั้ ทูลของ ทูลี พระบาท. แล พระ อาการ กรม พระราชวัง, จาว ท่าง กรม, มหา สงกานต์, แล สุรย์ อุปภาคา จันท์อุปภาคา, ช้าง ม้า นั้น, ให้ ส่งให้ หิ้ว หมั้น นาย เวร จำ กราบ ทูล. ถ้า แล แต่ง ที่ พระบันทม, แล ที่ เสกข์ ออก พระตำหนัก พลับ พลา แห่ง ไตนั้น, มหาตเล็ก พนัก งาน เชิญ พระแสง จ้าว ล่อง ไป วางทุกที่ ถ้า เสกข์ ทอด พระเนตร เลื่อน นั้น, พระแสง หอก กระบี่ ถอด ผัก, พระแสง จ้าว ถอด กระดะเม็ด ไว้. อนึ่ง เสกข์ ไป ประพาศ, ถ้า แล ทรง ประพาศ ให้ มหาตเล็ก คอย รัย พระแสง กระบี่ พระแสง ดาบ. ครั้น ทรง รัย พระองค์ แล้ว, จึง ถวาย พระแสง กันหยับ, ต่อ ทรง เครื่อง ตั้ง พระ มาลา ผ้าหรง แล้ว, จึง ให้ ถวาย พระแสง ดาบ เชลย แล ส่นอง พระบาท. แล ช้าง พระที่นั่ง นั้น, วาง พระล่วมหลังเจียก, พระสุพรรณศรี น้อย, พานนี้ ก้าว, มือ พระ บังคน. เครื่อง ขึ้น ช้าง ตาม เสกข์ นั้น, พระ ล่วม ทอง, พระเท้า ห้าง, พระสุพรรณศรี, พานนี้ ทอง, พระแสง หอก, พระแสง ทรง, พระแสง กระสุน, ตมกบ เงิน, หีบ ห้าง, บันโต เครื่อง.

๒. อนึ่ง มี ที่ เสกข์ ทรง เรือ พระที่นั่ง ศรี สักละลา, พระที่นั่ง กราบ, เชิญเครื่อง ลง เรือ พระที่นั่ง, มหาตเล็ก ขาว เครื่อง ขาวได้ เชิญ เงิน บาท ชั่ง ห้าง, เงิน สลึง ชั่ง ห้าง, เงิน เฟือง ชั่ง ห้าง. หีบ ห้าง, ธง พระบาท, ส่นับ พระหัตถ์. มหาตเล็ก ขาว พระสมุด, แล ขาว เครื่อง ขาวได้ เชิญ พระเท้า, มือ ลงพระบังคน, กระ ตาน ขนวน, พระสมุด. มหาตเล็ก ใช้ เวร ได้ เชิญ พระแสง กระสุน, หีบ พระ โอศก. ขาว พระภูษา ได้ เชิญ ธง พระภูษา. แล ขาว แสง ได้ เชิญ พระแสง จ้าว วาง เรือ พระที่นั่ง. ขาวพระแสง บัน ได้ เชิญ พระแสง บัน ลง เรือ พระที่นั่ง. พระ แสง บัน ขาว ผูก กับ เส้า กันยา หน้า นอก ม่าน. พระแสง บัน ส่นาง ข้าง พระยัพ, ขาว ขอก ห้าง, ช้าย ขอก ห้าง, วาง ปาก ขอก ไป ท้าย เรือ พระที่นั่ง, วาง ไว้ อดิศว.

๓. ถ้า ข้าง ใน ลงเรือ ด้วย, แล ให้ หิ้ว หมั้น นาย เวร ๆ รัย ลง หน้า เรือ

พระที่นั่ง คนหนึ่ง, กับ ชาวแสง เป็น คนหนึ่ง. แล ชาวแสง นั้น ถือ เป็น สำรับมือ, แล กระสุน ด้วย ห้าม คำ สูง. แล มหาตเล็ก นั้น ได้ เรียก ระวัง ทาง, แลทาง ว่า เวล ผู้ จะ ชัก นำ ตาม เสกข์, แล ข้อ ราช การ ซึ่ง เสกข์ ไป นั้น ไว้. ถ้า ทรง พระกรุณา ครี สัทธ, จะได้ กราบ ทูล พระ กรุณา, แต่ ระวัง ทาง นั้น, ให้ กราบ ทูล ตาม ระวัง ทาง จน ถึง. แล ให้ ระวัง ระวัง ดู ทัก ทาน ห้าม ปราบ, อย่าให้ เรือ นอก กระบวร เป็น แผลก ปลดอม ได้. ลง ท้าย พระที่นั่ง นั้น, ชาวพระ ภูษา คนหนึ่ง, หุ้ม แพร เวร ว่าง คนหนึ่ง, ให้ ตรวจ ทา เครื่อง ท้าย เรือ พระที่นั่ง, แล คอย รับ สิ่ง ถวาย เครื่อง. ถ้า เห็น ผู้ คน คำ สูง ให้ ยิง ด้วย กระสุน. แล มหาตเล็ก, จำ, หุ้ม แพร, เสด, ซึ่ง จะ ล่อง ไป คอย รับ เสกข์, ให้ เรียก ทาง ว่า ข้อ ราช การ ทั้งปวง ไว้ คอย รับ เสกข์. ถ้า แล ช่าง โน มี ไ้ ลง เรือ ด้วย, ให้ หุ้ม หมั้น นาย เวร จำ, เวร รับ สิ่ง ลง หมอบ หน้า พระที่นั่ง, ให้ หุ้ม แพร เวร รับ สิ่ง ลง นำ เรือ.

๑. อนึ่ง ถ้า ทรง เรือ พระที่นั่ง ซึ่งเป็น พยุหบาตนา นั้น, มหาตเล็ก ชาว เครื่อง ขวา เขียว พระล่วม กัดัน พระสุพรรณศรี ปาก แฉก, ไป วาง ช่าง พระที่นั่ง. แล มหาตเล็ก เวร ข้าย, เขียว พระแสง หอก ชัดผูก เรือ พระที่นั่ง. ให้ มหาตเล็ก ชาว เครื่อง ข้าย ขวา เขียว พาน พระชันหมาก, พระเท้า, หีบหนึ่ง, มือ, แล เครื่อง ลง พระบงคน, พระสมุท, พระกระทาน ชนวน. ลง ช่าง ท้าย, ตัว ชาว เครื่อง ลง วิกษา ไป ด้วย. ให้ หุ้ม หมั้น นาย เวร จำ หุ้ม แพร ผู้ ลง เรือ พระที่นั่ง นุ่ง สม ปัก สาย ห่ม เสื้อ คุรุยไล่ พอก เกี้ยว ตาม บันดา คักคัก, สบาย คาบ ตาม ตำแหน่ง หุ้ม หมั้น นาย เวร, นุ่ง ช่าง แคร่ คอย รับ สิ่ง, แล ทูล ระวัง ทาง ถวาย เครื่อง ช่าง สอง คน. มหาตเล็ก จำ, หุ้ม แพร เสด, ถือ พระแสง คาบหนึ่ง, เช่นหนึ่ง, หอก สอง, นุ่ง ตาม ลำคาน เรือ เป็น แฉก ทรง หน้า พระที่นั่ง ออกไป. แล้ว ถือ พัดนี้ทอง, แล พระแสง หอก ง่าม, พระแสง ง่าม, อยู่ ท้าย แคร่ พระที่นั่ง ตาม พระ ลำคาน. ครั้น ถึง ชนวน ที่ ประทับ แล้ว, ถวาย ส่นอง พระบาท, แล เขียว เครื่อง ขึ้นไป ตาม เสกข์. แล มหาตเล็ก ซึ่ง ล่อง ไป รับ พระแสง เป็ดอง เครื่อง แล้ว ถวาย พระแสง ทาง, แล ถวาย ส่นอง พระบาท.

๑. อนึ่ง ถ้า เสกข์ ไป จุก เทียน พระวษา นั้น, ให้ มหาตเล็ก ลง นำ เรือ พระที่นั่ง เขียว เครื่อง นมัสการ, ชาว แสง เขียว นกเพลิง เหล็กเพลิง ลง นำ เรือไป. ครั้น เสกข์ ถึง วัด นมัสการ แล้ว, ให้ มหาตเล็ก ถวาย เหล็กเพลิง. ครั้น ทรง แล้ว

เขา เทียน ไล่ ไค้ม เงิน เลี้ยง เพลิง ไป ถวาย ณ วัด ที่ สอง ที่ สาม.

๑๐ อนึ่ง ถ้า ทั้ง การ ราช พิธี ตั้ง เครื่อง นั้น, มหาคเล็ก ขาว เครื่อง ข่าย เจริญ พระเต้า เบญจกัณ, พนักงาน รับ พาน พระ ชันชะ, สุพรรณ บัทร ต่อเจ้า แก่ ไป ตั้ง, เกณ มหาคเล็ก ให้ เจ้า กว๋ จะ เล็ก การ.

๑๑ อนึ่ง ถ้า จะ เจริญ พระ บรมศก ออกไป พระ เมร, ให้ มหาคเล็ก หุ่น ลาย พ่ม เลื้อ ครอบ ไล่ พอก เกียว เจริญ พระแสง, แต่ พระ บรม ศก นำ หน้า พระแสง หอก นกาย ชี คุรุท, พระแสง หอก ท้า แก้ว, พระแสง ทาบ เกลย, กาย จ้าว. แต่ หลัง พระแสง หอก ง่าม จ้าว. แล หน้า เสตจ์ ของ หลวง ทวี หมื่น นายเวร จำ หุ้ม แพร, หุ่น สมบั๊ก ลาย ไล่ เลื้อ ครอบ ไล่ พอก สกาย ทาบ แต่. แล พระแสง ซึ่ง หน้า นั้น, พระแสง หอก ขาว สอง, พระแสง เชน หนึ่ง, พระแสง ทาบ เกลย หนึ่ง. แต่ หลัง พระแสง จ้าว, พระแสง หอก ง่าม. แล มหาคเล็ก เจริญ พระ ล้อม กุณฑ, พระสุพรรณศรี ประทับ พลอย, แล เครื่อง ทั้งปวง ตาม เสตจ์. ครั้น ถึง พระเมรุ แล้ว, ถ้า เสตจ์ อยู่ พลับ พลา ที่ ข้าง หน้า, ให้ มหาคเล็ก คอย รับ สิ่ง เจ้า ใช้ สอย, แล้ว ให้ งาม เอา จำนวน พระสงฆ์ สติปักรณ, มาก น้อย เท่าใด ให้รู้ไว้. ถ้า จะ ถวาย พระเพลิง พระ บรมศก, ครั้น เบ็ด พระโกษ ชู แล้ว, ให้ มหาคเล็ก ถวาย เครื่อง พระ จักร, มพรว แก้ว, ศรี พระทนต์, น้ำ ขมิ้น, น้ำ มกรูด, ส้ม บ่อย, สนม รับ ต่อ ข้าง ใน มา ส่ง ให้ มหาคเล็ก ถวาย. แล เครื่อง พระ จักร พระหัตถ์ นั้น, มหาคเล็ก รับ ต่อเจ้า แก่ มา ถวาย. แล้ว มหาคเล็ก ถวาย นก เพลิง เหล็ก เพลิง, แล เทียน สมอง พระหัตถ์ จด เพลิง นั้น, หมื่น เทวาทิศ เบิก มา ส่ง. ครั้น ทรง เหล็ก เพลิง แล้ว, สนม ได้ ถวาย ไม้ เชื้อ เพลิง ชุบ น้ำ มัน ภิรมเสน, ให้ ทรง จด เพลิง ท่อน จันท์ แด่ ทบ ด้วย. เทียน เพลิง นั้น ส่ง ให้ หมื่น เทวาทิศ, ไล่ ไค้ม เงิน เพลิง ไป. ให้ สมเด็จ พระสงฆราช จด ออก ไม้ เพลิง เพลด้า คำ. ครั้น รุ่ง ขึ้น เสตจ์ ไป กับ เพลิง เกบ พระอัฐิ นั้น. เครื่อง พระ สุคนธ์ น้ำ มกรูด ส้ม บ่อย นั้น พนักงาน สนม. น้ำ หอม พนักงาน ชุน สยมกร รับ มา ต่อเจ้า แก่, ส่ง ให้ มหาคเล็ก ถวาย. ครั้น แสง พระ รูป แล้ว, พระสงฆ์ ได้ สติปักรณ มาก น้อย เท่าใด, ให้ เรียก ทาง ว่า จาก สังฆการี ไว้, จะได้ กราบ ทูล. ๗

๑๒ เครื่อง เรือ พระที่นั่ง รอง. ๗

ราว ผิง ทรง พระภักตร์, ทับ ผิง ทรง พระภักตร์, ถาด ทอง สด พระภักตร์, มือ

พระสุทธาจารย์, กระษัตริย์ ทรง พระสุทธาจารย์, หีบ พระสุคนธ์, หีบ พระฉาย, พระ
มรรคยา พระธรรมาจารย์, พาน ฉักเขต พระภักตร์, เชิง เทียน ข้าง ที่, เทียน นมัส
การ, เทียน ข้าง ที่ หูป นมัสการ, พาน เครื่อง ทอง น้อย, ไม้ ค้อม ทั้ง เครื่อง
นมัสการ, ศรี พระ ทนต์, คันถก, คิม กีบ เทียน. ฯ

๑ เครื่อง นำ เรือ พระที่นั่ง

ทรง ฉลอม, สรง พระภักตร์, พระเท้า, พระสุทธาจารย์, พระล่วมมี ฉัก เขต
พระโอษฐ์เขต พระหัตถ์, พระสุพรรณศรี, พระ สุพรรณราช, พาน ทอง ไล่ นาคิก
ฝรั่ง ประดับ เพชร, พระกลอง ทรง พระโอษฐ์, พาน พระ ตะลึง ไล่ พระโอษฐ์ แดง,
เชิง เทียน ข้าง ที่, คิม คีบ เทียน, สรง พระบาท, อาว พระแสง ทาบ, พระแสง
กระสุน, อก กำยี่ไล่ ลูก กระสุน, พาน ทอง ไล่ ทรง ทม, เทียน ทรง สุน พระโอ
ษฐ์, พระหีบ จิน ประไล้ หูป กระแจะ ทอด ข้าง ที่, หีบ กระดาษ ไล่ หูป กระแจะ, พาน
พระสุท, ม่อ ลง พระบังคน, พระ แล้ จามะวี, พัดนี้, พระกลอง ล่อง, ภาต ทอง
วาง พระเข็ม ฝรั่ง, พระทาสีโหนดก, ทาง ว่าว เรือ นำ เรือ ตาม ระยะ ทาง, อก พระ
แสง ทาบ, ฉัก สี่ฝั่ง, พระบันไดใหญ่ บัน ไต่ น้อย, พระสมุท เปลา, กระดาษ ไท,
คินสอ พอง คินสอ ทำ คิน สอ หิน, ม่อ พระสุทธาจารย์, พระขันไล่ ฉัก ทับ พระองค์.

๑ ถ้า เสด็จ ไป วัด, เชิญ เครื่อง นมัสการ ไป ด้วย.

๑ ถ้า เสด็จ ประทาน เพลิง, เชิญ เครื่อง สภา ไป ด้วย, เชิญ นำ เพลิง ไป ด้วย.

๑ เครื่อง ท้าย เรือ พระที่นั่ง. ฯ

ภาต พระสุทธาจารย์, กา พระสุทธาจารย์, พาน ชูบ สรง จีบ สรง, ขัน สรง
สนั่น, พาน ฉัก สี่ พระองค์, พาน เครื่อง ลง พระบังคน, ไม้ นิ้ว งา, พระกระสุน ขาว
แสง, อก ฉัก แดง ไล่ ลูก กระสุน, ภาต เงิน ไล่ เงิน บาท ข้าง หนึ่ง, เงิน ปลีก สิบ ทำ
ลึง, อก หนึ่ง ไล่ ถ่าน, พระสุท ชด, คิม คีบ ถ่าน, อก เหล็ก ไฟ มี ปุ๋ย มี อังเพลิง,
พระ กระทาน หมวก รุก, แล สภา, กระษัตริย์ ทรง พระธรรมาจารย์, ตา ประจำ เล็บ, มกรุก,
กา พระชำระ, พระ สุพรรณราช, พระ สุพรรณศรี ทอง ขาว, พาน ฉักเขต พระโอษฐ์
เขต พระหัตถ์, ม่อ สุทธาจารย์, พระ กระทาน ขะนวน, ไม้ ขาว พระกร, พัด ขน นก,
ฉัก สี่ฝั่ง, โคม แก้ว, เทียน สำหรับ โคม, โถ เครื่อง อบ, อัด เต้า สุ่ม เพลิง,
สนับ พระหัตถ์ สี่ พระองค์, พระ ถ้า แก้ว ไล่ ไบ ขา. ฯ

๑ ทำเนียบเข้า เฝ้า กระษัตริย์ ภา เป็น อย่าง ให้ กุลบุตร รู้ บ้าง เล็ก น้อย. ฯ

๑ จัก ราชการ ที่มี ตำแหน่ง เฝ้า ใน พระมหา กระษัตริย์, ที่ ควร จะ กราบ บังคม ทูล พระกรุณา ได้, เมื่อ แรก จะ กราบ บังคม ทูล นั้น, ต้อง ว่า คำ นี้ ขึ้น ก่อน ว่า, ขอ เสด็จ ฝ่า ลออง ทูล พระบาท ไพรต เกล้า ไพรต กระหม่อม, จัก พระพุทธิเจ้า. คำ นี้ คือ ทวิ ผู้ จะ กราบ บังคม ทูล, ว่า ถึง ทวิ. ถ้า มี อีก ทั้ง แต่ สอง คน สาม คน ขึ้น ไป, จึง บังคม ทูล วาย ชื่อ ต่อ ไป ว่า, พระเมธาธิบดี พระวิชาธรรม หลวง อุคม เป็น ต้น, ได้รับ พระ ราช ทาน บอกร พระไตรปิฎก พระสงฆ์ สามเณร, ตาม สติปัญญา. ขอ ถวาย พระ ราช กุศล. ขอ เคารวะ.

๑ ลาง ที่ ยัง ไม่มี ผู้ใด กราบ บังคม ทูล เหตุ อันใด ขึ้น ก่อน, ต้อง พระ ราช ประสงค์, ทรง ออก พระโอรส ตรัสถาม ก่อน ว่า, สิ่ง ให้ หา อาจารย์ บอกร หนังสือ คน หนึ่ง ได้ ฤๅ ไม่. พระยา ประสิทธิ์ สุกการ ผู้ เจ้าพนักงาน, ซึ่ง รับ พระ บรม ราช โอง การ, จึง กราบ บังคม ทูล พระกรุณา ว่า, รับ พระ ราช ทาน หา ได้ แล้ว. จึง มี พระ บรม ราช โอง การ ตรัส ชัก ถาม ต่อ ไป ว่า, ได้ อาจารย์ ะไร. กราบ บังคม ทูล ว่า รับ พระ ราช ทาน ได้ อาจารย์ เมือง. จึง ตรัส ถาม ต่อ ไป ว่า, เล่า เรียบ นานัก ท่าน องค์ใด. จึง กราบ ทูล ว่า, เล่า เรียบ ใน สำนัก พระสงฆ์ ราช วัด ราช บนะ. แล้ว ตรัส ถาม ถึง อายุ แล บ้าน เรือน, แล การ อื่น ต่อ ไป ตาม เรื่อง ที่มี ใน ข้อ ราชการ นั้น.

อย่าง นี้ เป็น เกณฑ์ ก่อน ให้ กุลบุตร เสน เป็น แบบ อย่าง ก่อน.

๑ ลาง ที่มี ข้อ ราชการ ใน กรม ทำ, เจ้า พระยา ะวิวงมหา โกษาธิบดี ว่า ที่ พระคลัง, กราบ บังคม ทูล พระกรุณา, ว่า ด้วย จะ ตั้ง กฎ หมาย ใช้น้ำ. กราบ บังคม ทูล ว่า, ทุก วัน นี้ เรือ ลาก ค้า ต่าง ประเทษ เข้า มา ค้า ขาย ณ กรุง นี้ มาก, เรือ ใหญ่ ทอด ก้าว ก่าย กัน ไม่ เป็น ถ้อง แฉว, เกิด ความ ชื่น เพราะ เรือ โคน กัน, แล ความ วิวาท อย่าง อื่น หลาย อย่าง. จึง มี พระ บรม ราช โอง การ ๖ ล.๖ ซึ่ง โปรต ไว้ ๖. จึง มี พระ บรม ราช โอง การ ตรัส เหนือ เกล้า เหนือ กระหม่อม ว่า, แต่ ก่อน มก เรือ ลาก ค้า ว่า นิช เจ้า มา ค้า ขาย ณ กรุง เทพ มหา นคร นี้ น้อย นึก ๖ ล.๖ ๖.

๑ ลาง ที่มีเรื่อง ราชการ ฝ่าย เมือง เหนือ. เจ้า พระยา นิกรบดินเตหา, เป็น
เจ้า กระทรวง ฝ่าย เหนือ, กราบ บังคม ทูล พระกรุณา ตาม เรื่อง ราชการ ที่ เกิด
ขึ้น ณ เมือง เหนือ นั้น. จัก เน้น ต้น ความ แรก จะ กราบ ทูล, เหมือน กับ ที่ ว่า
แล้ว นั้น.

๑ ลาง ที่มี ราชการ เกิด ณ แขวง เมือง ขึ้น ฝ่าย กระลาโหม, เจ้า พระยา คือ
วิงษ์ ว่า ที่ สมุห พระกระลาโหม เจ้า กระทรวง, กราบ บังคม ทูล พระกรุณา,
ตาม เรื่อง ราชการ ซึ่ง เกิด ขึ้น ณ แขวง เมือง ขึ้น นั้น. จัก เน้น ต้น ความ แรก
เหมือน ที่ ว่า มา แล้ว.

๑ ฝ่าย จัก ราชการ ผู้ใหญ่ ผู้ น้อย เจ้า กระทรวง ราชการ ต่าง ๆ, ก็ กราบ
บังคม ทูล พระกรุณา, ตาม เรื่อง ราชการ ที่ ตัว ได้รับ ทำ ตาม ตำแหน่ง นั้น,
ก็ มี เป็น อัน มาก, ได้ จัก เน้น ต้น ความ เหมือน ๆ กัน, แล้ว จึง กราบ ทูล
แยก ไป ตาม ตำแหน่ง ราชการ ที่ ตัว ได้ ทำ นั้น.

๑ ลำดับ นี้ จะ พรรณ ด้วย ทำเนียบ บ่าว พุค กับ ขุน นาง, แล จ้าว พุค พุค กับ
บ่าว, ขุน นาง ผู้ใหญ่ พุค กับ บ่าว, แล จ้าว แผ่น ดิน ทรง ตรัส กับ มหาดเล็ก เป็น
ต้น. ข้อ เหล่า นี้ เรา ได้ คัด ออก มา แต่ หนังสือ จินตามนี้, ซึ่ง ท่าน สังฆราช ฝรั่งเศส
เสดได้ แต่ง ไว้ นั้น. ได้ เปลี่ยน คำ บาง เล็ก น้อย แต่ เท่า นั้น.

๑ จะ ว่า ด้วย บ่าว พุค กับ ขุน นาง ฯ

เจ้า กรม พระ ตำทรวง มี ชื่อ พระ มหา เทพ มี บ่าว คน หนึ่ง ชื่อ สิ้น, เป็น พาล
โงก โทก ฐิ ฐิ โมย. อยู่ มา เวลา วัน หนึ่ง ไอ้ สิ้น คุม พัก พวก เจ้า ปล้น บ้าน
นาย มี. ๆ จึง เข้า ไป เรือน กับ พระ มหา เทพ ผู้ เป็น นาย. ๆ เห็น จึง ถาม ว่า เจ้า
มี มา หา เรา ด้วย ธุระ อะไร หฤ. นาย มี จึง เรียง ว่า, กระผม มา กราบ ไ้ ท้าว
ด้วย ธุระ ยี่ หนึ่ง. ธุระ อะไร, ก็ ว่า ไป เกิด. นาย มี จึง กราบ เรียง ว่า, เวลา
คืน นี้ นาย สิ้น บ่าว ของ ใต้ ท้าว, คุม พัก พวก เจ้า ปล้น บ้าน กระผม. นาย จึง ให้ ท้า
ว ไอ้ สิ้น เข้า มา, แล ถาม ว่า, เมื่อ คืน นี้ มี คุม พวก ไป ปล้น บ้าน นาย มี จริง
หฤ. ไอ้ สิ้น กราบ เรียง ว่า, กระผม จะ ได้ คุม พัก พวก ไป ปล้น บ้าน นาย มี หา
มิได้. จะ เขา ว่า มี นี้ แล ส. กระผม เปลา ขอรบ. ซึ่ง นาย มี มา กล่าว โทษ

กะหมกจริงไม่. ถ้าแม่นจริงเหมือน นายมีว่าแล้ว, ก็จะมีผู้รู้ผู้เห็นเป็นสำคัญ. นี่ก็ทำสำคัญไม่ได้นี่ ขอรบ. และ นายมี, ไอ้สินมันว่ามันไม่ได้ไปปล้นบ้าน นายมี, ๗ ไล่ความมัน. ๗

๑ ที่นี้ จะ ว่า ด้วย จ้าว กับ บ่าว พุก กัน. ๗

มี รับสั่ง ใช้มหาดเล็ก นายเวร ชื่อ สิง ว่า, ไอ้ สิง มิ่งไป หาตัว ไอ้ พุก มาให้กูที่หระ. นายสิง รับสั่ง, แล้วก็ไปคุมเอาตัว นายพุกว่า, มีรับสั่งให้เรามาเอาตัวเจ้าไป. นายพุกกับ นายสิง ก็พากัน มาถึง ท้อง พระโรง. แล้วมีรับสั่งถาม นายสิง ว่า, มิ่งไป หาตัว ไอ้ พุก มาได้ หฤ ไม่. นายสิง กราบ ทูล ว่า, เพคะ ได้ มา แล้ว. ไอ้ พุก มัน อยู่ ไหน เล้า. นายพุก จึง คลาน เข้า มาสู่ ที่เฝ้า. แล้วมีรับสั่งถาม ว่า, มิ่งไป ช่าง ไหน, ไม่ เห็น หน้า เห็น ตามข้างเลย. นายพุก ก็กราบ ทูล ว่า, เพคะ กระหม่อม นั้น ปล่อยไป หาได้ ไม่. สุดท้าย แต่จะไปฏ. มิ่ง นี่ โหยก เหยก เจ็บ อย่างไร. เพคะ ขอรบ ปล่อย ท้อง. มิ่ง รักษา เลี้ยง ให้ หาย สี, แล้ว มิ่ง มา หา กู ข้าง. เพคะ ขอรบ. ไป เกิด สี. เพคะ ขอรบ. ๗

๑ ที่ นี้ จะ กล่าว ด้วย ชุน นาง ใหญ่ พุก กับ บ่าว. ๗

จ้าว พระญา กระลาโหม มี พระ ประสาท สั่ง นายสนธิ นายเวร ว่า, เจ้าสนธิ บัดนี้มี พระ บรม ราช ของการ ทรง พระ การรุดไปฏ. ตรัส เหนือเกล้า เหนือ กระหม่อมสั่ง ว่า, ให้ เรามา ขยับ ไป แรม อยู่ ณ เมือง กำภู ขาธิบดิ์. เจ้าสนธิ จัก แจ้ง บาทหมาย ให้ เจ้า กรม ปลัด กรม นาย สมุห์ ชาญชัย, ซึ่ง คุม เลกไพร่ หลวง อยู่ มากน้อยเท่าใด นั้น. ให้ เจ้า กรม ปลัด กรม นาย กอง สมุห์ ชาญชัย ก็ เข้า มาหาเรา. แล้วมี พระ ประสาท ถาม ว่า, ไพร่ หลวง ท่าน ทั้งปวง คุม อยู่ เท่าใด, คง อยู่ เท่าใด. เจ้า กรม ปลัด กรม ทั้ง ปวง กราบ เรียน ว่า, ได้ ท้าว การรุด จ้าว ได้ ไปฏ. หม่อม นั้น ด้วย, ซึ่ง เลกไพร่ หลวง นั้น ยัง ขว่อง สุ่ม หา ทน ไม่. ก็ เร่ง จัก แจ้งให้ไว้ ๗ เข้า สี. ขอรบ ได้ ท้าว การรุด จ้าว, กระหม่อม นั้น จะ จัก แจ้ง ให้ ทน. เธอเร่ง กระณ ให้ ทน สี. ขอรบ ได้ ท้าว การรุด เจ้า. ทั้ง หมัด ด้วย กัน ทุก กรม ๗ เรา จัก แจ้ง ไพร่ พล รบ ห้า หมื่น ห้า พัน. ขอรบ. ๗

๑ ที่นี้ จะ ว่า ด้วย บ่าว ไป แล้ จ้าว. ฯ

ยังมี คน ๆ หนึ่ง ชื่อ สา, เป็นข้า อยู่ใน กรมหลวง. นายส้าย เป็น บ่าว นั้น, นอก ตรึก ตรอง ว่า, เขาแต่ มาอยู่ให้ใช้สอยก็ นอก นึก แล้ว, ไม่ได้ แก้ว ไม่ได้ การอะไรเลย. ถึงไม่ได้ คืบ ได้ ก็ก็ไม่ว่า, นอก ไปแต่ถ้าจะ บิด กัน ก็ หามิได้แล้ว. จำเขา จะ เข้าไป แล้ ทูล ลา ออกไป ทำ มาหา กิน ตาม ประสา จน เขา เกิด. คิดแล้วดังนี้ นายส้าย ก็ เข้าไป แล้. มีรับสั่ง ตรัสถามว่า, ไอ้สา มึง มา ทำไม. นายส้าย จึง กราบ ทูล ว่า, เพชกระ ขอรับ กระหม่อมฉัน ถวาย บังคม ลาไป ทำ มาหา กิน บ้าง. เสด็จ มิ่ง ไป ทำ มาแล้ว, มิ่ง มาฝาก พาปลา มาให้ กู บ้าง หลา. นายส้าย รับ ว่า, เพชกระ. แล้ว ก็ ถวาย บังคม ลา. จึง มีรับสั่ง ว่า, อย่า เพ้อ ไป ก่อน. เพชกระ ขอรับ. แะ มิ่ง ทำ มาหา กิน แล้ว, ก็ มิ่ง กลับ มาหา กู บ้าง หลา. นายส้าย รับ ว่า, เพชกระ ขอรับ ถวาย บังคม ลาไป. ฯ

๑ จะ พรวณ คำ พระ เจ้า แผ่นดิน กับ นาค เล็ก. ฯ

มี พระ ราช ของการ ตรัส เห็น เกล้า เห็น กระหม่อม ทรง พระ กรรณ ไปรด เกล้า ไปรด กระหม่อม ให้ เจ้า สวเพช ภาภักดิ์ ว่า, เจ้า สวเพช, เอง จัก แจง แต่ง กำขึ้น ฑู ให้ ดี แล้ว, ก็ ไป เบิก สิ้น คำ ใน คลัง สิ้น คำ นั้น บันทุก ให้ ได้ ะวาง. พระ นาย สวเพช รับ พระบรมราช ของการ ว่า, พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรับ ใส่ เกล้า ใส่ กระหม่อม. แล้ว ถวาย บังคม คลาน ออกไป จาก ที่ แล้ แล้ว, ก็ ตรวจ ตรา ฑู กำขึ้น. จัก สิ้น คำ ลง บันทุก ได้ ะวาง แล้ว, ก็ เข้า มา กราบ บังคม ทูล พระ กรรณ ว่า, ขอ เคารพ ฝ่า ลออง ทูลี พระบาท ปก เกล้า ปก กระหม่อม, กำขึ้น นั้น กระหม่อม ฉัน ได้ รับ พระ ราช ทาน บันทุก ได้ ะวาง แล้ว. มี พระ ราช ของ การ ตรัสถาม ว่า, เอง บันทุก อะไร บ้าง. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรับ ใส่ เกล้า ใส่ กระหม่อม, ได้ บันทุก กระวาน สาม ร้อย หาบ. เอง บันทุก เท่า นั้น ดอก หญ. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรับ ใส่ เกล้า ใส่ กระหม่อม. เอง บันทุก อะไร อีก บ้าง. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรับ ใส่ เกล้า ใส่ กระหม่อม, บันทุก พริก ไท สาม หมื่น หาบ. ผ่าง บันทุก หญ ไม่. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรับ ใส่ เกล้า ใส่ กระหม่อม บันทุก. เอง ให้ เขา ใช้ ไป เมื่อไร. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรับ ใส่ เกล้า ใส่ กระหม่อม, ใช้ ไป วัน สิบ สาม คำ. เอง จัก แจง ฑู แด หนะ หระ. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรับ ใส่ เกล้า ใส่ กระหม่อม. ฯ

๑ จะ พรรณณ ถ้วย ชุน โฉง กับ จ้าว ชีววิตร. ฯ

มีพระ บรมราช ของการ ตรัสให้ ทำ พระยา กำแพง กรมข้าง เข้า มาเฝ้า, แล้ว มี พระ บรม ราช ของ การ ตรัส ด้วย พระยา กำแพง ว่า, เจ้า เมือง เชียง แสน, เขา เขา ข้าง เฝือก มาให้ เรา ตัว หนึ่ง, พระยา กำแพง ขึ้น ไป สืบ ดูดู. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรบ ไล่ เกลา ไล่ กระ หม่อม. ดู จะ เป็น เลือก แท้ หัก ว่า จะ เป็น ข้าง คีรีทอง แดง ดอก กระม้ง. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรบ ไล่ เกลา ไล่ กระ หม่อม. พระยา กำแพง ถวาย บังคม ลา ขึ้น ไป สืบ ได้ เนื้อ ความ แน่ แล้ว, กลับ ลง มา ถวาย บังคม ทูล ว่า, ขอ เคารพ ฝ่า ละของ ทูล พระบาท ปก เกลา ปก กระ หม่อม ทรง พระ กรรม ปรุฏ เกลา ปรุฏ กระ หม่อม ขึ้น, ให้ ขึ้น ไป สืบ ข้าง เฝือก พลาย กระภูต นั้น, เห็น สม เหมือน อย่าง เจ้า เมือง เชียง แสน ถวาย บังคม ทูล ถวาย. เออ พระ กำแพง ศรี ขาว เหมือน ม่อใหม่ ได้ หักไม่. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรบ ไล่ เกลา ไล่ กระ หม่อม เหมือน ศรี ม่อใหม่ ได้. สูง เท่าไร. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรบ ไล่ เกลา ไล่ กระ หม่อม, สูง สาม ศอก สาม นิ้ว. รูป งาม อยู่ หัก. พระ พุทธิ เจ้า ข้า ขอรบ ไล่ เกลา ไล่ กระ หม่อม, รูป งาม. เมื่อไร จะ ลง มา ถึง. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรบ ไล่ เกลา ไล่ กระ หม่อม, สาม คำ จึ่ง จะ ถึง. ให้ เร่ง ลง มา ไหว้ เข้า ซี. พระพุทธิ เจ้า ข้า ขอรบ ไล่ เกลา ไล่ กระ หม่อม, กระหม่อม นั้น เร่ง แล้ว. ฯ

๑ ที่ นี้ จะ ว่า ด้วย จ้าว ชีววิตร กับ พระ ราชาคณะ. ฯ

มี พระ สงฆ์ องค์ หนึ่ง ทรง พระ กรรม ปรุฏ มากกว่า พระ ราชาคณะ ทั้งปวง. ครั้น นั้น แล้ว, จ้าว ชีววิตร มี รับ สั่ง ถาม ว่า, พระ เทพโมฬี ออก วิชา แล้ว, จะ เทียว ไป ข้าง ไหน บ้าง. พระ เทพโมฬี ถวาย พระ พร ว่า, อาตมาภาพ จะ ไป เมือง สิงขมบุรี กระทำ วัด ประณีต พระ อุปลมา. ก็ จะ ไป อยู่ ลัก ลี เคื่อน. ขอ ถวาย พระ พร, อาตมาภาพ จะ ไป อยู่ ศัก เคื่อน หนึ่ง. อุปลมา ยัง อยู่ ดอก หัก. ขอ ถวาย พระ พร ยัง อยู่. มี แก่นัก แล้ว หัก. ขอ ถวาย พระ พร, แก่ ประมาร อายุ ๘๘ เจ็ดสิบ แล้ว. หู ตา ท่าน ยัง ปกติ อยู่ หัก. ขอ ถวาย พระ พร ดี พรหม. ญาติ ไป ประณีต เกิด, ท่าน ก็ เป็น ผู้ เก่า อยู่ แล้ว. พระ เทพโมฬี ก็ ถวาย พระ พร ลา ว่า, อาตมาภาพ ขอ ถวาย พระ พร จะ ัญญ พระ ราชศิริ สวัสดิ์ พิพัฒน์ มงคล พระ ชนม์ ศุข ทุก ประการ, จง มี แท้ สมเด็จ บรม ขอพิตร พระราช สมภาร จ้าว, ผู้ ทรง พระ คุณ บัน ประ

สรีจุ. เวลานี้ ก็สมควร อยู่แล้ว, พระสงฆ์ ทั้งปวง ขอถวาย พระพร, ลาแต่ สมเด็จพระพุทธ พระราช สัมภาร จ้าว, ผู้ทรง พระคุณ อัน มหา ประเสริฐ ถวายพระพร ลา ออก จาก ห้อง พระโรงไป. อะ

๑ ที่ นี้ จะ ว่า ด้วย พระ กับ ประศก. ฯ

ยังมี พระสงฆ์องค์ หนึ่ง, เป็น ที่ พระ ปลัด กระทำ ปล่อย ปล่อย กะติ, แต่ ภาระงาน นั้น ยัง ชาติ อยู่ ประการ คัก สอง แผ่น, จึง ปรวิตถ ว่า, เรา จะได้ ภาระงาน ที่ ไหน อีก คัก สอง แผ่น หนอ. ประศก คน หนึ่ง ผู้ ประนีบัตร จึง เวียน ว่า, กระผม เหน ภาระงาน ที่ แห่ง หนึ่ง มี มาก ขอรับ. เออ เจ้า เหน ที่ ไหน หนะ. ขอรับ ที่ บ้าน พระยา ศรีมี มาก ขอรับ. ถ้า ได้ ทำ ไป บิณฑบาต แล้ว, เหน จะ ถวาย ทอด ขอรับ. พระ ปลัด ก็ เข้าไป บ้าน พระยา ศรี. ฯ เหน ก็ ร้อง นิมนต์ เจ้า คุณ ขอรับ. พระ ปลัด หนึ่ง ลง แล้ว, พระยา ศรี ถาม ว่า, เจ้า คุณ มา ประสงค์ สิ่ง อัน ไท ฤ็. จะ เวณู พร บอ พิศ อาตมภาพ มา บิณฑบาต ภาระงาน ของ บอพิศ คัก สอง แผ่น. เจ้า คุณ จะ เอา ไป ทำ ไหม สอง แผ่น. จะ เวณู พร อาตมภาพ จะ เอา ไป ปล่อย กะติ. ก็ สอง แผ่น จะ ฤ็ ฤ็ เจ้า คุณ. จะ เวณู พร, อาตมภาพ ได้ ปล่อย ไว้ บ้าง แล้ว. เจ้า คุณ ได้ ปล่อย เลี้ยว บ้าง แล้ว, กระผม คิด ว่า ยัง ไม่ได้ ปล่อย. จะ เวณู พร, ปล่อย ไว้ บ้าง แล้ว. จึง เรียก ไ้ มา เข้าย, มิ่ง ไป ดู ภาระงาน ที่ ที่ ๆ นั้น, มา ถวาย เจ้า คุณ ปลัด. ฯ ก็ จะ เวณู พร ลา มาก กับ ไ้ มา ดู ภาระงาน ที่ โรง เลี้ยง ได้ ภาระงาน แล้ว ก็ ไป วัค. อะ

๑ ตั้งแต่ หน้า นี้ ไป, จะ พรวณ ด้วย อักษร อังกฤษ, เขียน เป็น ก กา ข้าง ไทย. เหมือน อย่าง ออ ออ ออ ออ เป็น ต้น, บอก ว่า จะ เอา อักษร อังกฤษ ตัว ไร, ไข่ แพน กัน จึง จะ ถูก เป็น สำเนียง ไทย จัก.

เรา จัก แง ไว้ เช่น นี้, เพื่อ จะ ให้ เป็น ประโยชน์ แก่ เหล่า บัณฑคน, ที่ รู้ คำ ภาษา อังกฤษ, แล ได้ มา เล่า เวียน คำ ภาษา ไทย ด้วย.

A PLAN FOR ROMANIZING SIAMESE WORDS.

TABLE OF SIAMESE VOWEL AND DIPHTHONG SOUNDS.

Kaw ka, kī kee, kư kư, kōō koo, kē kaa, kei kei, ko kow-
kām kã:

Kōn kân kan, kīn keen, kŭn kưn, kōōn koon, kēn kaan, kon
kawn, kooân keeân, kŭân kôn.

Kōi kei kai kao, kŭw keew kŭi kŭi, kōōi koei, kēo kaao, koi
kawī, kooī keeo kŭi, keeā keeā, kŭā kŭā, kō. kō, kooā kōōā,
kē: kaa, kō kaw, kōōm kām, kaw kư.

Explanation of the diacritical marks &c.

VOWELS AND DIPHTHONGS.

a— is sounded as <i>a</i> in <i>father</i> .	ō— is sounded as <i>o</i> in <i>world</i> .
aa " " " <i>a</i> in <i>care</i>	ōw " " " <i>ow</i> in <i>cow</i> .
ă " " " <i>a</i> final in <i>America</i> .	ũ sounded much as <i>u</i> in the French word
aw " " " <i>aw</i> in <i>saw</i> .	<i>dupe</i> , but shorter,—a short grunt-like
ee " " " <i>ee</i> in <i>meet</i> .	sound, with the lips slightly open, and
ei " " " <i>ei</i> in <i>height</i> .	the tongue held midway between the
ě " " " <i>e</i> in <i>met</i> .	floor and roof of the mouth.
ē " " " <i>e</i> in <i>pray</i> .	u as in the French word <i>voiture</i> ; essen-
ī " " " <i>i</i> in <i>hit</i> .	tially like the preceeding, but a longer
o " " " <i>o</i> in <i>hope</i> .	sound, with lips and tongue in the
ō " " " same, but shorter.	same position.
ōō " " " <i>oo</i> in <i>foot</i> .	
oo " " " <i>oo</i> in <i>stool</i> .	

CONSONANTS.

ng—as the initial of a syllable, is sounded much as the final syllable of the word *singing* is often pronounced; that is with a slight nasal and guttural twang of the letter *g* preceeding it, as if spelt *sing-ning*. The remaining consonants are pronounced as is common in English, taking particular care *not* to aspirate any which have no aspirate mark [like this '] attached.

DIACRITICAL MARKS,

(') This apostrophe, denotes that the letter preceeding it is to be aspirated, having a slight breathing of *h*,—e.g. k'ōn (man) pronounced as if it were spelled *khon*.

(:) This denotes that the syllable preceeding it is sounded very short and abrupt

(') This over a vowel denotes, that the syllable has a *rising* tone, such as is given to the word *well* in the question 'Are you well?'

(.) This dot under a vowel denotes, that the syllable has a *circumflex* tone such as would be given to the word *you* in the sentence 'You are the scoundrel yourself.'

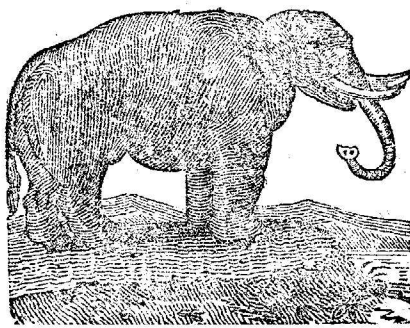
(^) This mark over a vowel denotes, that the syllable has a *period* tone.

(~) This over a vowel denotes, that the syllable must have a tone much like that given to the word *town*, in the following sentence, 'When he comes to *town*, I shall see him'. The tone given to *town*, is as if waiting for something else to complete the idea; hence it may be denominated an *expectant* tone.

ผลาก บอก ชั้น ความ ต่าง ๆ ในเล่มนี้ จะ ตก อยู่ หน้าใด

ก กา ตก อยู่ หน้า	๓	เพลง บท ๑๖ ตก อยู่ หน้า	๑๑๑
ข เเมน แปล เป็น ไท	๘๕	เพลง บท ๓๒	๑๑๑
แซก ชวา แปล เป็น ไท	๘๘	เพลง กำกับ แม่ ก, กา	๕
โคลง กระทุ	๘๖	เพลง กำกับ แม่ กก	๘
เครื่อง เวช พระ ที่ นึ่ง	๑๑๘	เพลง กำกับ แม่ กง	๑๓
เครื่อง ประดับ ล้อมรับ อักษร ต่าง ๆ	๘๘	เพลง กำกับ แม่ กค	๑๗
ฉบบ บท ๑๖	๑๑๑	เพลง กำกับ แม่ กณ	๒๑
ตัว อักษร สกท	๘๗	เพลง กำกับ แม่ กบ	๒๕
ตัว อักษร ใช้ แทน กัน	๘๗	เพลง กำกับ แม่ กม	๓๐
ไท แปล เป็น เเมน	๘๗	เพลง กำกับ แม่ เกย	๓๗
ไท แปล เป็น แซก ชวา	๘๑	เพลง กำกับ ศ์ คอ แล ษ บอ	๖๘
ทำเนียบ ราช ภาร มหาตเล็ก	๑๑๓	เพลง กำกับ ส์ ลอ	๗๐
ทำเนียบ เจ้า กระษัตริ	๑๒๑	เพลง บท ๑๔	๑๐๗
ทำเนียบ บ่าว พุก กับ ชุน นาง	๑๒๒	แม่ ก, กา	๓
ทำเนียบ ชุน นาง ทูล จ้าว จักร	๑๒๕	แม่ กก	๖
ทำเนียบ จ้าว จักร ตรัส แก่		แม่ กง	๑๐
ราชาคณะ	๑๒๕	แม่ กค	๑๔
ทำเนียบ พระ กับ กระหวั วิสัยนัก	๑๒๖	แม่ กณ	๑๘
ทำเนียบ จ้าว ตรัส กระ บ่าว	๑๒๓	แม่ กบ	๒๓
ทำเนียบ ชุนนาง ไหญ่ พุก กระ บ่าว	๑๒๓	แม่ กม	๒๗
ทำเนียบ บ่าว ทูล จ้าว	๑๒๔	แม่ เกย	๓๑
ทำเนียบ กระษัตริ ตรัส แก่ มหาตเล็ก	๑๒๔	แม่ กรอ, กรา	๓๘
นิคหิต ใช้ แทน ตัว ง	๔๖	แม่ ทรอ, ทรา	๔๐
บท ญนี้	๑๐๒	แม่ กตอ, กตา	๓๘
บท เพลง ยาว	๑๐๕	แม่ กวอ, กวา	๓๘
พิภัก มหาต เล็ก ราชการ	๑๑๓	แม่ อักษร พวก สูง	๔๒
พิภัก ทำ อักษร ใช้ ใน อักษร ไทย	๑๒๗	แม่ หญอ, หญา	๔๓

แม่ ยอ, ยอ	หน้า	๔๔	สร้างคาง บท ๒๘	หน้า	๑๐๘
ไม้ มวน มี กำกับ		๗๐	หือ หน้า		๔๓
ไม้ มะลาย มี กำกับ		๗๑	อักษร ห้าม มิ ให้ ใจ ไม้ เอก ไม้ โท		๔๕
ไม้ เอก ไม้ โท ไม้ ตรี ไม้ ใต้			อักษร ทาย		๔๔
ไม้ ทินนาฏ กากระบาท		๔๒	อักษร ตัว ง, ร, น, บ, ใช้ แทน ไม้		
ราชา ศัพท์		๗๓	หินอาภาสได้		๔๖
ราชา ศัพท์ ลำดับ ตาม อักษร		๗๔	อักษร ควบ กัน, มี สว่าง เป็น ดัน		๔๐
ราช สุภาพ		๘๔	อักษร ขึ้น แผลง ให้ อักษร หลัง ตาม		
เรือ พระที่นั่ง, มี คำ พิทักษ์ เครื่อง	๑๒๐		เสียง อักษร หน้า		๔๖
ศ คอ, มี คำ พิทักษ์		๖๖	อักษร ตัว อ, ใช้ แทน ฟิม อ, ใน แม่เกย		
ศัพท์ คำ เขมร แปล เป็น ไทย		๘๕	อยู่ หน้า		๔๖
ศัพท์ เป็น สำหรับ ยก ออกแต่			อักษร แบ่ง ออก เป็น สาม พวก		๔๐
โคลงฉันท		๘๒	อักษร แบ่ง ออก เป็น ห้า พวก		๔๑
ฆ บอ, มี คำ พิทักษ์		๖๗	ขอ หน้า		๔๔
สรรพนาม ตาม จินตา มณี ตำระ ใหม่	๔๘		อักษร สกต		๔๗
สลอ, มี คำ พิทักษ์		๖๘	อักษร ใช้ แทน กัน		๔๗

๑ คำแก้ที่ผิดพลั้งในเล่มนี้. ฯ

๑ หนังสือจินตามะณีเล่มนี้, เราผู้แต่งได้อาศัยความตามจินตามะ
ณีเก่าเล่มใหม่, ที่ได้อืมมาจากกรมหลวงวงษาธิราชสนิท. แต่ผู้เก็บ
อักษรที่พิมพ์นั้น พลัดพลั้งไปบ้าง, แลเราผู้จัดแจงก็แลเมื่อจะตีพิมพ์
นั้น, เคลื่อนกระดาษอยู่บ้างเล็กน้อย. ครั้นตีพิมพ์แล้วจึงเห็นว่ายังมีผิดบ้าง
ที่ข้อความสำคัญ. จึงบัดนี้เราจะบอกชี้ให้เห็นว่าผิดอยู่ที่ตรงนั้น ๆ. ฯ

หน้า ๔๘ กลางหน้าถึงบันทึกมีคำว่า ความ นั้น, ต้องว่า ความ.

หน้า ๕๐. ตอนหน้าบันทึกล่างมีคำว่า กัลป นั้น, ให้แปลว่า ส่วน.

หน้า ๕๒. ตอนหน้ามีคำว่า ชาเขศ นั้น, ให้ใส่ตัวรที่หลังศมีไม้ทัณฑฆาต. แล
ตอนหน้าที่มีคำว่า ชาเขศให้ลงไม้ทัณฑฆาตที่ตัวร.

หน้า ๕๓. ตอนหน้าคำว่า ทาเรศให้ว่า ทาเรศร์. แล ตอนหน้าคำว่า จำ นาง ให้
อ่าน, ่า นาง.

หน้า ๕๔. ตอนหน้าคำว่า ตรัสคำ ให้กลับเสียว่าคำ ตรัส.

หน้า ๕๕. ตอนหน้าบันทึกบนคำว่า ทากระษัตร์ ท้ายบันทึก, ให้ยกเสียไม่เอา.
ตอนหลังคำว่า อภิเศก ให้ว่า อภิเศก.

หน้า ๕๖. ตอนหน้าคำว่า กระบะน ให้ว่า กระบาส. ตอนหลังคำว่า ทูล พัท ก็จาก
ให้ว่า ก็จากร.

หน้า ๕๗. ตอนหน้าคำว่า เพศยน ให้ว่า เพศยนทร. แล คำว่า พรณ ต่าง ๆ ให้ว่า
พรณว่า ศรี. แลคำว่า สพรณบัต ภาชนะ ให้แปลว่า แผ่นทอง. ตอน
หลังคำว่า ภูเบศร ปน อิศร ให้ว่า ภูเบศร เป็น อิศร. แล คำว่า ภวนา ให้
ว่า ภวนา.

หน้า ๕๘. ตอนหน้าคำว่า การ ท่างล ให้ว่า การ ท่าวล. แล คำว่า อาเคียร พาท, ให้
ว่า อาเคียร พาย. ตอนหลังคำว่า ทิศ ปาโมชษาจาริยะ ว่า อจาริย อยู่
สำหรับทิศ, ให้แปลว่า เป็น ประธานใน ทิศ. แล คำว่า มาศทอง ให้ว่า
มาศ. แล คำว่า โคมุท ให้ว่า โคมุท.

หน้า ๕๙. ตอนหน้าคำว่า ลัญญา วิปลาสะ ผิดสำคัญ ให้ว่า สำคัญ ผิด. แล คำว่า กุสิยก
เกิด เป็น, ให้ว่า กะสิยก เกิด เช่น.

- หน้า ๖๐. ตอน หน้า คำว่า เสวย รมย์ ให้ว่า เสวย รมย์. ตอน หลัง กลาง หน้า คำว่า
รู้ มลัก ให้ว่า รู้ หลัก.
- หน้า ๖๑. ตอน หลัง มี คำว่า สาทวา วุทธ คือ อยุทธ ให้ว่า สาทรวาพุทธ.
- หน้า ๖๓. ตอน หลัง บันทึก บน คำว่า อาโลว่า คิด ให้ว่า คิด ถึง. แล คำว่า อนุ
เททร ให้ว่า อนุชาเขตร. แล คำว่า อนันต์ ว่า ที่ สุด ให้ว่า ไม่มี ที่ สุด.
แล คำว่า พระ โสธยา ให้ว่า พระ โสธ. แล คำว่า วินทริย ให้ว่า อินทริย.
- หน้า ๖๔. ตอน หลัง คำว่า บรรพ ว่า สัช มา วัง. ให้ว่า มา ถึง.
- หน้า ๖๖. ตอน หน้า คำว่า สัตพุทโให้ว่า สัมพุทโ.
- หน้า ๗๒. ตอน หลัง คำว่า ไฟ อ้น หนัก ให้ว่า ไฟ ร้อน หนัก.
- หน้า ๗๖. ตอน หลัง เกือบ จะ ถึง ล่าง คำว่า แดง ให้ว่า แดง โม.
- หน้า ๘๕. บันทึก บน คำว่า ศรย กัฏฐะ ให้ว่า ศรย กัฏฐะ
- หน้า ๘๗. ตอน หน้า คำว่า ทอก คำ ให้ว่า ทอก คำ. แล คำว่า ทอก นาง แขน ให้ว่า
ทอก นาง แขน.